

Természetesen, tevékenyen

Természetközeli, a családokkal együttműködő

Pedagógiai Program

2016-tól visszavonásig.

Napsugár Óvoda és Bölcsőde

4090 Polgár, Bessenyei utca 4-5.

Hatálybalépésének időpontja:

2016. ....11..... hó .....17..... nap.

Tartalomjegyzék

Helyzetelemzés.....	3
Gyermekek és óvodaképünk	10
Az óvoda funkciói	11
Nevelési programunk célja	13
Programunk alapelvei	14
Nevelési feladataink	16
Érzelmi nevelés.....	17
Szocializálódás természetes neveléssel	19
Egészséges életmódra nevelés	24
Értelmi nevelés	28
Anyanyelvi nevelés.....	30
Az óvodai élet tevékenységi formái	32
A külső világ tevékeny megismerése	33
Játék.....	38
Verselés, mesélés.....	44
Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc	49
Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	53
Mozgás.....	57
Munka jellegű tevékenységek	62
A tevékenységekben megvalósuló tanulás	66
A fejlődés jellemzői óvodáskor végére	70
Az óvodai élet megszervezésének elvei	72
Az óvodai élet megszervezése és a tervezés.....	75
Gyermekvédelmi munka az óvodánkban	80
Nemzetiségi nevelés	82
Hátrányos helyzetű gyermekeink integrációs óvodai fejlesztő programja.....	86
Az óvoda kapcsolatrendszere	102
A nevelőmunkát segítő eszközök és felszerelések jegyzéke	106
Felhasznált irodalom.....	111
Közvetlen törvényi háttér	114
Bölcsődei szakmai program.....	115
Záradék	134

HELYZETELEMZÉS

Az intézmény környezetének jellemzői

Vidéken élünk, a gyermekek többsége kertés házban lakik, a természet közelségében él. Közvetlen környezetben vannak vizes élőhelyek: Tisza, Selypes-patak, Tiszta-tó, strandfürdő, csónakázó-tó és az új Régészeti pihenő park. Vannak ligetes területek, erdők, amelyek kirándulásra, sőt erdei óvodai tevékenységre is alkalmasak. Működik nálunk vadásztársaság, zöldmozgalom. Múltja van a kosárfonásnak, a szőnyegszövésnek, állattartásnak.

Városunk közel van más jellegű tájegységekhez, ezt a lehetőséget felhasználva kitágítjuk a gyerekek világát.

Míndezek közvetlenül vagy közvetetten megjelennek a gyermekek élményeiben. Sok gyermek napi 8-10 órát tölt az intézményben, ez megkívánja tőlünk, hogy olyan környezetet hozzunk létre, amely segíti a gyerekek egészséges fejlődését, sokoldalú tapasztalását és a helyi lehetőségek bevonásával élmények szerzését és feldolgozását.

A családok mentális és szociális körülményei eltérőek. Élnek a városban jó anyagi háttérrel rendelkező családok, mások napi megélhetési gondokkal küzdenek. Megváltozott a családok értékszemlélete, egyre inkább az anyagi értékek dominálnak. A szülők idejét és energiáját leköti az anyagi biztonság megteremtése a család számára, s így kevesebb idejük marad örömteli, biztóságot adó, nevelő hatásokat biztosító együttes élményszerzésre, beszélgetésre, mesélésre. Emelkedő tendenciát mutat a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma. Óvodásaink egyre nagyobb arányban küzdenek magatartászavarral.

A családok romló anyagi körülményei miatt fokozottabban előtérbe kerül az óvoda szociális funkciója. Nagyobb figyelmet kell fordítanunk a hátránykompenzálásra és az esélyegyenlőtlenség kezelésére. Nevelőtestületünk megérti az egyes családok gondjait, igyekszik meggyőzni a szülőket az együttnevelés fontosságáról, a gyerekek számára pedig biztosítja az óvodai életben a családias, nyugodt, szeretetteljes, tevékeny légkört.

A társadalmi folyamatok nem kívánatos hatása, a családokban bekövetkezett funkcionális változások miatt a differenciált, egyéni foglalkozások kerülnek előtérbe mind a nevelőmunka, mind a szülővel való kapcsolatteremtés vonatkozásában.

Évről-évre emelkedik a nevelőszülőkhöz kihelyezett állami gondozott gyerekek száma.

Az intézmény populációját a magyar és a cigány etnikum adja. Ebből következően - szülői kérésre a helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzat egyetértésével, a Nemzeti óvodai nevelés irányelve alapján – a roma nemzetiség számára kiegészítő programot a Pedagógiai Program tartalmazza, melyet az Oktatási Minisztérium is elfogadott. Az óvodánkban nevelődő gyerekek

38-44 %-a tartozik a roma kisebbség körébe. A hátrányok kezelésére az egyéni fejlesztések eredményesebbé tételére kidolgoztuk és a Pedagógiai Programba beépítettük az Integrációs óvodai fejlesztő programunkat.

Az itt élő romáknak nincs jellemző kultúrája, hagyománya. A tősgyökeres polgári családok, akik muzsikus, kosárfonó, tollseprűkészítő, vályogvető és háztartásban segítő (mosó, takarító, tapasztó) munkából éltek, már kihaltak. Gyermekük, unokáik zömmel vegyes házasságban élnek, szakmát tanultak. Sok a vándorló életmódot folytató, betelepült közöttük.

A szülőkkel jó nevelői kapcsolatot alakítottunk ki. Az együttműködés formái csoportonként különbözőek, a szülők igényéhez, érdeklődéséhez igazodnak.

A programkészítést megelőzően megkérdeztük a szülőket az elvárásaikról, igényeikről, az óvodaválasztás indokairól, nevelési elveikről.

A kérdőívek értékelése során nyilvánvalóvá vált számunkra, hogy a szülők elismerik és támogatják nevelőmunkánkat. Arra számítunk, hogy a gyermekükért tenni akaró szülők, azonosulnak programunk szellemével.

A szakmai elképzeléseinken túl döntően befolyásolta a programunk irányvonalát az a tény, hogy a gyermekek egy része ingerszegény környezetből, szociálisan hátrányos helyzetű családból érkezik óvodába. Óvodáink nyitottak a szülők számára. Kapcsolatunk oldott, kölcsönös, bizalmat élvező, melyet a közös programok, kirándulások, nyílt napok, családlátogatások, biztosítanak. Bármikor számíthatunk a szülők együttműködésére, segítségére. A gyermekek érdekében a továbbiakban is e jó partnerkapcsolat fenntartására törekszünk.

Humán erőforrás

„A pedagógus alkotó munkája az emberformálás. Ebben pedig nemcsak a szakismereteit, tapasztalatait, hanem saját személyiségét használja fel munkaeszközként.”

(Dr. Bagdy Emőke)

2016 szeptemberétől 9 óvodai és 1 bölcsődei csoportban 37 fő dolgozó biztosítja az intézmény zavartalan működését. A nevelőmunkát 1 fő intézményvezető, 2 fő intézményvezető-helyettes, 18 fő óvodapedagógus, 2 fő bölcsődei csecsemő és kisgyermeknevelő, 1 fő bölcsődei dajka és 3 fő pedagógiai asszisztens látja el. Az óvodapedagógusok munkáját 9 szakképzett dajka segíti. Egyéb munkakörben foglalkoztatott főállásúak száma 12 fő.

Munkakör	2011. szeptembertől		Összesen
	Bessenyei	Móra	
<i>Intézményvezető</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
<i>Óvodapedagógus</i>	<i>12</i>	<i>6</i>	<i>18</i>
<i>pedagógiai asszisztens</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>3</i>
<i>Bölcsődei csecsemő – és kisgyermeknevelő</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>2</i>
<i>bölcsődei dajka</i>	<i>1</i>		<i>1</i>
<i>Dajka (szakképzett)</i>	<i>6</i>	<i>3</i>	<i>9</i>
<i>Óvodatitkár</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
<i>Mosónő</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
<i>karbantartó</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>1</i>
Összesen:	27	10	37

Képzettség szerinti kimutatás:

<i>Főiskolát végzett óvodapedagógus</i>	<i>19 fő</i>
<i>Főiskolát végzett csecsemő és kisgyermeknevelő</i>	<i>1 fő</i>
<i>Felsőfokú szakképesítéssel rendelkező csecsemő és kisgyermeknevelő</i>	<i>1 fő</i>
<i>Érettségizett:</i>	<i>10 fő</i>
<i>Szakmunkás</i>	<i>5 fő</i>
<i>Szakképzettség nélküli</i>	<i>1 fő</i>
Összesen:	37 fő

A pedagógus közösség személyi összetételében az állandóság a jellemző és ez a kívánatos is a gyerekek szempontjából. Az óvodapedagógusok jól képzettek, nagy szakmai tapasztalattal rendelkeznek, jól szervezettek, magas pedagógiai színvonalon teljesítik nevelői hivatásukat. Élnek a módszertani szabadság lehetőségével, amelyet önképzéssel és szakmai továbbképzéseken szerzett újabb ismeretekkel erősítenek meg. Óvodapedagógusaink élnek - a kötelező szakmai továbbképzéseken (120 óra, gyakornoki minősítő vizsga és kötelező minősítési

eljárásban való részvétel) kívül – a pedagógus életpálya és az önkéntes előmeneteli rendszer kínálta lehetőségekkel (minősítési eljárás, szakvizsga) önképzésük és szakmai előrelépésük érdekében.

A 2011. évi CXC. nemzeti köznevelési törvény biztosítja a pedagógus-munkakörben foglalkoztatottak számára a pályán való előmenetel lehetőségét, amit a „326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról” határoz meg.

Az óvodapedagógusok közül:

<i>Szakvizsgát tett:</i>	<i>5 fő</i>
<i>120 óras továbbképzést teljesítette:</i>	<i>18 fő</i>
<i>Minősítő eljárásban rész vett</i>	<i>5 fő</i>

Óvodapedagógusaink vállalják a gyerekek fejlesztéséhez és az óvónők felkészüléséhez, érdeklődéséhez legjobban illő nevelési programot.

A helyi programunk az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára (Alapprogram) építve, innovatív reformpedagógiai irányzatokkal színesítve fogalmazza meg pedagógiai törekvéseinket. Két óvodai csoportban a Freinet pedagógiát, 3 csoportban a kompetencia alapú nevelést építették be, a többi csoportban a helyi hagyományos Pedagógiai Programot alkalmazzák az óvodapedagógusok.

Az óvodák sajátos arculatának kialakításához minden óvónő személyiségének sokszínűségével, továbbképzési tapasztalatainak átadásával és kooperációs készségével járul hozzá.

Az együtt dolgozó óvónői párok kialakítása is az azonos pedagógiai érdeklődés, egy pedagógia iránt vállalt elkötelezettség szerint történik.

Egy óvodapedagógus német, kettő pedig angol nyelvvizsgával rendelkezik. Ezzel megteremtődött a feltétele annak, hogy idegen nyelvű mondókákkal, dalokkal, versekkel, játékokkal színesíthetjük az óvodai életet.

Az óvodapedagógusok 2000 őszén megalakították a „Kacagó” bábcsoportot, ezáltal műsoraikkal színesebbé, élményszerűbbé teszik óvodásaink számára az ünnep- és hétköznapiakat.

2014-ben pályáztunk a „Zöld Óvoda” címre, amelyet meg is nyertünk, környezeti nevelés terén végzett kiemelkedő tevékenységünkért.

A nevelő munkát segítő munkatársak folyamatos munkarendben lépcsőzetes munkakezdéssel, teljes nyitvatartási időben dolgoznak. Munkarendjük kialakításánál elsődleges szempont, hogy minden gyermekcsoport ellátottsága biztosított legyen. Támaszai, segítői a pedagógiai

munkának, amelyet mindenkor az óvodában és a csoportban dolgozók összehangolt tevékenységével érünk el. Feladatkörük rendkívül sokrétű (gondozás, takarítás, mosogatás, udvar és kertgondozás). A sokirányú feladat miatt a nevelőmunka területén csak a gondozási feladatok ellátásában tudnak segíteni. Részvételük nélkülözhetetlen a nevelőmunkában, ezért fontosnak tartjuk, hogy nevelési év elején és ciklusonként folyamatosan tájékozódjanak a nevelési feladatokról, az óvodapedagógusi elvárásokról saját csoportjukban, (illetve telephely óvodájuk valamennyi csoportjában.) Az óvoda összes dolgozóinak feladatkörét a munkaköri leírás tartalmazza.

Tárgyi feltételek

*„A drága oktatás lehet rossz, de a jó oktatás sohasem olcsó!
A világ szükségletei pedig jobb oktatást követelnek.”*

(Combos)

Intézményünk 2 óvodai egységet foglal magában. A székhely óvoda a Bessenyei úton 6 csoporttal, a Móra úti telephely óvoda 3 csoporttal működik.

A Bessenyei úti óvoda 1979-ben épült a város központjában, de a városi forgalomtól távolabbi ponton. Jelentősebb felújítás azóta nem történt, ezért is volt nagy jelentősége a „Gyermekeink Jövőjéért” című pályázat elnyerésének, mely az óvoda bővítését, teljes felújítását jelentette. A pályázati összeget az Önkormányzat saját erővel egészítette ki, így 266 M Ft.-ot fordítottunk a munkák elvégzésére, eszközök beszerzésére. Az átalakítás utáni óvoda és bölcsőde épület nettó alapterülete 1791 m²-re bővült.

A fejlesztés fő célja az volt, hogy egy olyan intézményi struktúra alakuljon ki, amely megfelel a stratégiai céloknak, a szakmai elvárásoknak, a költségvetési hatékonysági követelményeknek, valamint illeszkedjen a régiós, kistérségi és helyi fejlesztési tervekhez.

A meglévő 5 helyett 6 óvodai csoport elhelyezésére nyílt lehetőség, továbbá kialakításra került egy bölcsődei csoport a hozzá kapcsolódó szükséges helyiségekkel (biliztető, babakocsi tároló), valamint egy tornaszoba is. A földszinten csoportszobák, tornaszoba, irodák, a dolgozók részére szociális blokk, mosókonyha, szárító-, vasalóhelyiség található. A fejlesztőszoba kialakításával, ahol differenciált fejlesztésre, speciális foglalkozások szervezésére van lehetőség. A szülői fogadószoba személyes megbeszélések színhelye, ahol nyugodt körülmények között valósulhat meg a szülőkkel való párbeszéd. Orvosi szoba, elkülönítő helyiség is a földszinten található. Két-két csoportszoba úgy lett kialakítva, hogy másik csoportszobával összenyitható, ezáltal nagyobb rendezvények lebonyolítására is funkcionálhatnak. Valamennyi csoportszobához külön bejárat, létszámnak megfelelően kialakított mosdó-öltöző helyiségek tartoznak, valamint saját

raktárhelyiség is. A tetőtéri részen került kialakításra az intézményvezetői, a helyettesi, az óvodatitkári iroda, valamint a nevelőtestületi szoba a hozzájuk tartozó kiegészítő helyiségekkel, illetve az újonnan kialakított irattár is itt kapott helyet. A felújítás során a külső nyílászárók kicserélésre kerültek, az épület teljes külső felületén homlokzati hőszigetelés készült. Az akadálymentesítés érdekében az épület előtt rámpa, a mozgáskorlátozottak részére 1 db akadálymentesen megközelíthető WC kialakítása is megtörtént. A fejlesztés során a dolgozók részére zárt területen, a szülőknek pedig az utcai fronton került kiépítésre parkoló.

A **játszóudvaron** nagy kiterjedésű 5800 m²-es zöldterület, különböző talajszintek, fedett, burkolt teraszok kialakítása is megtörtént. Telekvásárlással sikerült a gyermeklétszámnak megfelelő nagyságú udvarrészt biztosítani, és folyamatban van a szükséges mennyiségű játékeszközök telepítése is. Az udvar felépítése, elrendezése megteremti feltételeit a gazdag játéknak és mozgásnak. Rendelkezünk pályázattal nyert ovi foci pályával is. Az udvar kialakítását, gondozását évek óta a szülők segítségével alapítványi vagy pályázati forrásokat felhasználva végezzük. Az udvari játékok szabványosságai felülvizsgálata folyamatosan - a 78/2003. (XI. 27.) GKM rendelet értelmében – történik. A hiányosságokat javíttatjuk, melynek következtében játékszereink biztonságosak.

A **Móra úti óvoda** a város keleti részén, csendes utcában, a központtól távol épült. Férőhelyek száma 75 fő. A csoportszobákat úgy kellett kialakítani, hogy többcélú funkciónak feleljenek meg: játéktevékenység, étkezés, pihenés. A csoportszobákhoz tartozó kiegészítő helyiségeken túl (mosdó, WC, öltöző) egy tálalókonyha és egy iroda található, mely vezetői- nevelői-fejlesztőszoba- könyvtár funkciót is betölt. A folyamatos, de kisebb karbantartási, javítási munkák mellett az épület állaga fokozatosan romlott. Pályázat útján 2010-ben sikerült felújítani az épületet. Megtörtént a tetőszerkezet felújítása, csapadékvíz csatorna cseréje, központi fűtési rendszer korszerűsítése, homlokzati nyílászárók cseréje, valamint a homlokzati hőszigetelés, játszó terasz burkolása. Külsőleg és belsőleg is megújult az óvoda, biztonságosabb, esztétikusabb környezetben tölthetik mindennapjaikat az óvodások.

Az óvoda udvarán füves és betonozott játszóterület biztosítja a gyerekeknek a sokszínű tevékenység lehetőségét. Termő gyümölcsfák, cserjék, örökzöldek, veteményes és virágos kert varázsolja még esztétikusabbá a környezetet. Megvalósult a kerítés felújítása és a gépkocsi parkoló kialakítása. A biztonságos működéshez szükséges az épület teljes elektromos hálózatának korszerűsítése.

Intézményi költségvetés

Az átalakuló és megváltozott társadalmi, gazdasági helyzetben folyamatosan elemezni, értékelni kell a gazdasági, piaci, politikai, szociális-demográfiai és technológiai tényezőket.

A feladatlapú finanszírozással stabilabbá, kiszámíthatóbbá vált az óvoda működése.

Intézményünk eszközellátottságát folyamatosan bővítjük, élünk a pályázati lehetőségekkel, melynek eredményeképpen tud bővülni szakmai eszköztárunk.

A költségvetési forrást kiegészítjük alapítványi és szülői hozzájárulásokkal is.

A forrásbővítés lehetséges irányai:

- vállalni a megmérettetést a különböző szakmai pályázatokon
- az intézményt támogató Alapítvány működtetése
- a szülők anyagi és egyéb támogatása (pl.: sportnap, ünnepélyek szervezése, anyagi hozzájárulás az egészségügyi és szakmai felszerelésekhez)
- az óvoda dolgozói a szülőkkel együtt önkéntes munkájukkal járulnak hozzá a tárgyi feltételek javításához, a környezet szépítéséhez
- megyei és regionális szintű szakmai továbbképzéseket szervezünk részvételi díjjal.

Ezekkel a lehetőségekkel részben pótoljuk azokat az eszközöket, amiket a költségvetésből nem tudunk megvásárolni, amelyek feltétlenül szükségesek a gyermekek egészséges fejlődéséhez (játékok, könyvek, apróbb berendezési tárgyak, anyagok és eszközök a gyerekek tevékenykedtetéséhez, sportszerek, udvari játékok stb.).

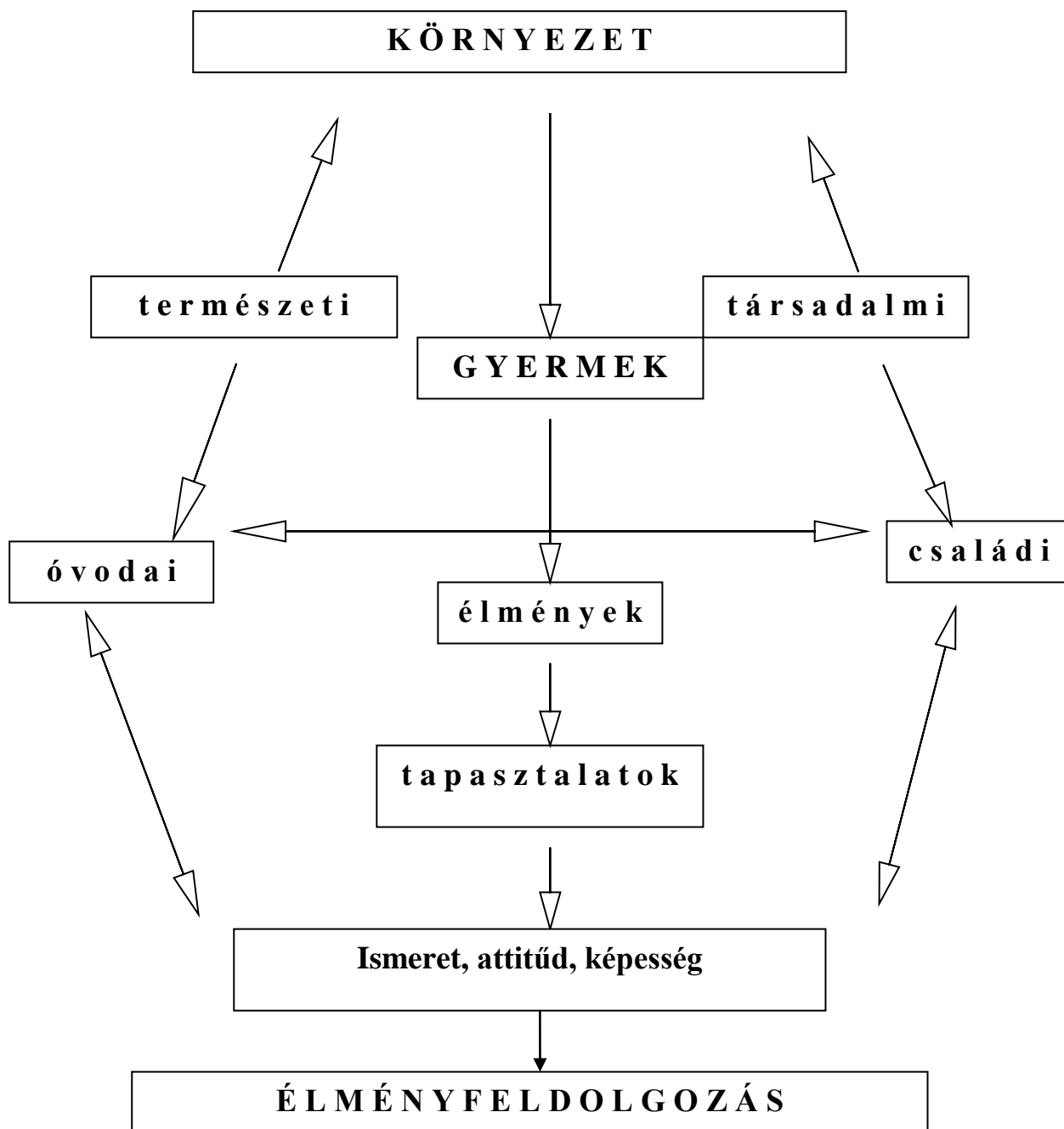
Helyi Pedagógiai Programunk készítésének indokai:

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával (továbbiakban: Alapprogram) összhangban a fenntartó által jóváhagyott saját helyi programot készítettünk, melynek során lehetővé tettük:

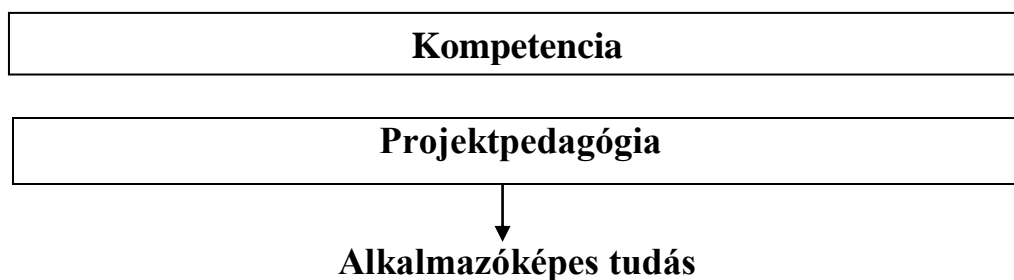
- óvodapedagógusaink pedagógiai nézeteinek és felkészültségének érvényesülését,
- nevelőtestületünk szakmai irányvonalának, a környezeti nevelésnek folytatását,
- a partneri elvárások feltárását és beépítését nevelőmunkánk építő kövei közé,
- az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, a gyermekek érdekeit szem előtt tartva.

*„Hagyjátok megérni a gyermekkort a gyermekben.”
(Rousseau)*

GYERMEK ÉS ÓVODAKÉPÜNK

Mozgásban, játékban, beszédben, rajzban, manuális, logikai tevékenységben teljes személyiségfejlesztés a környezeti nevelés komplex rendszerében.

AZ ÓVODA FUNKCIÓI

- Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.
- A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- A gyermek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- Óvodánk, környezetünk igényeihez igazodva, azok által befolyásolva szakmailag önálló intézményként a családi nevelést kiegészítve végzi a gyermekek nevelését.
- Olyan természetes, életszerű nevelés, amelynek folyamán a gyerekek cselekedve, alkotva nevelődnek. Aktivitásuk érdeklődésükön alapul, amelyben a nevelés harmóniáját az önkifejezés gazdag lehetőségével valósítjuk meg. Már egész kisgyermek korban megtanítjuk óvodásainkat, hogy érzékenyek legyenek a természet apró ingereire, élvezetes élményt jelentsen számunkra a természettel, a természetben együtt élni (erdei óvoda, kirándulások).
- A társadalmi változásokat követve fontossá vált az inkluzív pedagógiai szemlélet a teljesítményképes tudás, ezért fontossá vált óvodánkban alkalmaznunk a kompetenciaalapú nevelést.
- Freinet szellemű pedagógia alapelveit követve a természetközelség, életszerűség, szabad alkotás-kifejezés és játékos munkálkodás jellemzi a csoportok munkáit.
- A kompetenciaalapú fejlesztés a kompetenciákra- ismeret, képesség, attitűd hármas egységére- helyezi a hangsúlyt.
- A pozitív attitűd jelentősége abban áll, hogy a tanítási –tanulási folyamatnak aktív részesévé válik a gyermek, megalapozza, előkészíti az élethosszig tartó tanulási folyamatát.
- A roma nemzetiségi és kiemelt figyelmet igénylő gyerekek neveléséhez szükség szerint egyénre kidolgozott fejlesztő programot a csoportnapló tartalmazza.

Programunkban a környezeti nevelést elsősorban a szokásokon, a környezettel való élményszerű kapcsolatokon és a hétköznapi történésein keresztül valósítjuk meg. Emellett fontos szerepet kapnak a mesék, dalok, versek, gyermekjátékok, kreatív alkotások, amelyek természetes módon kapcsolódnak élethelyzetekhez, gyermeki szükségletekhez, cselekvésekhez. Nevelésünk során figyelembe vesszük, hogy a gyermeket érzelmei irányítják. Ennek érdekében ihlető, befogadó, élményekben gazdag nevelői környezetet alakítunk ki. Ennek összetevői:

Társas élmények

A családból, néhányan a bölcsődéből kerülnek a kisgyermek az óvoda társas közegébe. A társas élmény az együttes cselekvésekben kap indítékot, tartalmat és örömet. Az együttléttől az együttműködésig vezető úton a gyermekek sokféle, sokszoros kapcsolatban tapasztalják meg az együttes élmény örömét.

Sokszintű tevékenység élménye

Óvodai életünk a gyermek életkorához, egyéni szükségleteihez igazodva nap mint nap sokféle tevékenységet kínál, amelyből ki-ki a saját választása alapján élheti át a neki legmegfelelőbb érzéseket, s dolgozhatja fel kellemes vagy kínos élményeit.

A felfedezés élménye

A gyermek számára élményt jelent a személyes énjének felfedezése és a világ apró csodáinak birtokba vétele. A világra rácsodálkozó kicsi mindent a meglepetés erejével él át, így sajátítja el az érzelmek széles skáláját.

Nevelői hitvallásunk: Érezd! Szeresd! Élvezd! Akard! Légy boldog!

Önkifejezés élménye

A gyermek átéli, hogy egyéni megnyilvánulásait bizalom és elfogadás övezi. „Az én vagyok”, az „én magam csinálom” megfogalmazására cselekvésben kerül sor. „Az én, tehát cselekvéses tapasztalati bizonyosság.” Az óvodáskor az „én” fejlődésének legfontosabb időszak. „Én”-jének értékei megbecsült útravalóul szolgálnak későbbi életében.

Együttérzés élménye

Óvodánkba különböző szociális és kulturális helyzetű családok gyermekei járnak. A társadalmi változások átmenetileg vagy hosszabb távon nehéz helyzetbe hozhatnak egyes családokat, melynek hatásait a gyermekek is magukkal hozzák az óvodába. Érdeklükben képviseljük azokat az értékeket, amelyek önzetlenségben, segítőkészségben, együttműködésben nyilvánulnak meg. Az együttélés során e humánus, emberi érzelmek átélésére minden lehetőséget kihasználunk.

NEVELÉSI PROGRAMUNK CÉLJA

Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek kényszer nélküli szabad kibontakoztatása, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével, az alapvető gyermeki jogok és egyenlő hozzáférés biztosításával. Tudatosan kerül a nemi sztereotípiák erősítését, elősegíti a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását. A gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség szabad kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.

Részcéljaink:

- Környezetünk adottságaihoz igazodó preventív módszereket alkalmazunk a pszichés fejlődésben tapasztalt eltérések felismerésére, kezelésére.
- Freinet szellemével azonosulva valljuk, hogy „...a gyermek magában hordozza fejlődésének, önmegvalósításának minden csiráját.” A gyermek megélt élményei, érzelmi élete, korábbi ismeretei egyedi és gazdag lényé formálják.
- A kompetenciaalapú nevelésnél a hangsúly az alapkészségek, és a kulcskompetenciák fejlesztésére tevődik. A gyermeki aktivitás, motiváltság, kíváncsiság ébrentartása és kielégítése, a kreativitás előtérbe helyezése és a kompetenciaérzés kialakítása és fenntartása.
- A drámapedagógia eszközeit felhasználjuk arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon.

Feladataink:

Óvodai életünk vezérfonalának a környezeti nevelést tekintjük. Környezetünkön a természeti, az ember által létrehozott társadalmi és tárgyi környezetet értjük.

A gyermek érezze magát otthon abban a környezetben, amiben él, számára is átláthatóak legyenek a történések. Érezze és élvezze az ember és a természet jótékony kölcsönhatását. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek minél gyakrabban élje át: „tudok tenni a környezetemért, így érzem jól magam, észreveszem a szépet.”

A gyerekek 3-7 éves korban élményszerű cselekvések, elsősorban játék közben szereznek tapasztalatokat, amelyek képessé teszik őket az egyéni fejlődés ütemében az iskolai életmód elfogadására.

Kompetencia: hozzáértés valamely cselekvésforma eredményes elvégzésére való képesség, amely kihat a végzett tevékenységre. Az ismeret, képesség, attitűd szorosan összefonódó, egymástól el nem választható egységeként definiáljuk.

A kompetenciaalapú képességfejlesztésnél azoknak a képességeknek a fejlesztése az elsődleges (értelmi, testi, kommunikációs, szociális) amelyek megalapozzák a kulcskompetenciákat, az óvoda - iskola átmenetet.

A gyerekek összetételéből adódóan: a hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.

„A mi feladatunk, hogy hagyjuk szabadon megnyilvánulni, a lehető legkevesebb kényszerrel, hogy éreztessük vele gazdagságát, és felismertessük értékeit.”

(Célestin Freinet)

PROGRAMUNK ALAPELVEI

Programunk a környezeti nevelés komplex feladatrendszerében valósítja meg a gyermeki személyiség fejlesztését, amely magában foglalja a környező világ tevékeny megismerését, az életmódot, a gondolkodást, a viselkedésmódot, a környezet védelmét és fejlesztését, okos, mértéktartó felhasználását a mi sajátos környezeti viszonyaink között.

A gyermeket - mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Céljaink megvalósításához az alábbi alapelveket tartjuk meghatározónak, vonzónak s ezekre építjük programunk tartalmát.

Az életszerűség elve

A természeti és társadalmi környezet megismerése, ahogy az életben tapasztalható, ahogyan a gyermekek által birtokba vehető. Sokoldalú érzékeléssel, funkcionális látásmóddal, az érzelmek kifejezésével „az élet által, életre nevelünk”. Nevelésünk forrása és gyakorlótere a gyermek környezete a maga teljességével és természetességével, a változások dinamizmusával.

A természetesség elve

Szemléletmódunkban éppúgy szerepel a természet, mint magának az embernek, mindenk előtt a gyermeknek a tisztelete. Ennek érdekében fontosnak tartjuk, hogy:

- óvodai környezetünk vonzó, esztétikus, gondozott legyen,
- a gyerekek életrendje családias, derűs, biztonságérzetet adó legyen,
- a gyerekek napirendje rugalmasan igazodjon a gyerekek változó szükségleteihez,
- a nevelők egyéniségük színeivel, hiteles kommunikációval, elfogadó magatartással képviseljék az óvoda értékeit.

Az élményszerűség elve

A kisgyermek kíváncsi, meg akarja ismerni a világot. Érezni, érteni akarja, ami körülötte történik. Rácsodálkozik mindenre, gyakran a meglepetés erejével.

A gyermekben sokáig nyomot hagy az esemény, tapasztalat, amit érzelmileg átélt (kirándulás, szüret, erdei óvoda). Ezt játssza el, rajzolja le, erre emlékezik.

A cselekvés elve

A gyerek próbálgatja mire képes, ha van rá módja. A próbára tett tudással – kísérletezgetve, tapogatózva – a gyerek tapasztalatot szerez arról, hogy az ő kicsi erejére is szükség van, ő is tehet azért, hogy kellemes környezetben éljen. Játékos utánzásai, szimbolikus játéka is ezt az érzést erősítik meg benne. A gyerek tevékenység által fejlődik, minél gazdagabb mintát kap (felnőtt-gyerek) annál aktívabb a játéka és annál jobban segíti az érési folyamatokat.

A szabad kifejezés elve

„A szabadság kiapadhatatlan forrása a felfedezéseknek, amikor elősegítik a szabad szárnyalást, gazdagodik a világ”.

(Simone de Beauvoir)

A kisgyermeknek is meg kell adnunk azt a lehetőséget, hogy egyéni élményeit szabadon kinyilvánítsa (játékban, beszédben, rajzban, mozgásban). Az, amit a gyermek a környező világról magában hordoz, tud, érez, alapja lesz a későbbi tudásnak. A szabadság nemcsak a gyermek lételeme, hanem a vele foglalkozó pedagógusé is. A gyermek átalakul, kiteljesedik, a

pedagógus pedig megújul és elindul a szakmai minőség útján. A szabadság ésszerű törvényszerűségek betartása mellett, érvényesíthető mindegyik fél számára. Elemei: tolerancia, felelősség, rend, harmónia.

A konstruktív együttműködés elve

A gyermek elsődlegesen játékában tagolja a külvilágból, és a saját belső világából származó benyomásait. A játékban résztvevők, az együttléttől az együttműködésig vezető úton tanulják meg egymást megismerni, tanulnak egymáshoz alkalmazkodni, a játékban kitűzött célért feladatokat vállalni, és felelősséget érezni.

„A gyermek a maga személyiségét olyan valódi közösségen belül fogja maximálisan kifejleszteni, amelyet ő maga szolgál, és amely őt magát szolgálja.”

(Celestin Freinet)

A komplexitás elve: az óvodában komplexnevelés folyik. A nevelési területek elméletileg differenciáltak, elkülönültek, a gyakorlatban azonban a tárgyi koncentráció elvének megfelelően egységet alkotnak.

A közösségi nevelés elve: a gyermek, mint egyén találja meg a helyét a közösségben. A gyermeknek igényévé válik a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor - ha arra igénye van - egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszköze elsősorban a játék, ezt követik a közös tevékenységek, a közösen végzett feladatok, a különböző szervezeti keretekben megvalósuló tanulási formák.

NEVELÉSI FELADATAINK

E fejezetünkben programunk eléréséhez szükséges feltételeket rögzítjük, s az Óvodai nevelés alapprogramjával összhangban fogalmazzuk meg feladatainkat az alábbi nevelési területeken.

- érzelmi nevelés,
- szocializálódás,
- egészséges életmódra nevelés,
- értelmi nevelés.

ÉRZELMI NEVELÉS

„Ahhoz, hogy meglásd a lényegét, nem
ítélkezned, hanem szeretned kell.”

(Simon András)

Célja: pozitív érzelmi viszony kialakítása a gyermekben az őt körülvevő környezet értékei, az emberi kapcsolatok és saját maga iránt. *„Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége.” (ONAP)*

Érzelmi biztonságához szüksége van arra, hogy óvodába érkezésétől hazameneteléig elfogadó, szeretetteljes légkör vegye körül.

Feladata:

- Az óvoda teljes nyitvatartási idejében óvodapedagógus foglalkozzon a gyerekekkel. A korán érkező és a későn távozó gyerekek érezzék a személyes törődés, a figyelem, a kedvesség jeleit a felnőtt részéről.
- Az óvodai csoportokban a leghosszabb időt a gyerekek játéka adja. A kölcsönösen kiváltott érzelmek felnőtt-gyermek, óvodapedagógus – gyermek, gyermek – dajka, gyerek-gyerek között pozitív attitűd érzelmi töltés jellemezze a gyermek közérzetét, cselekvéseit.
- Az átélt érzelmeket a gyerekek szerepjátékaikban jelenítik meg legkönnyebben. Azt játsszák, ami érzelmileg megérintette őket, legyen az pozitív vagy negatív élethelyzet.
- Ma a gyerekek védett életük miatt mesterséges élettérben élnek. Kevés érzelmi töltést kapnak a felnőttekkel való közös cselekvés során.
- A szociális érzelmek, együttérzés, segítőkészség, örömszerzés fejlesztése az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációjával, bánásmódjával a hiteles modell nyújtásával.
- Fontos feladatunk az óvodában, hogy pótoljuk azokat az élethelyzeteket, amelyek kiváltják a gyermek érzelmeit, cselekvésre, alkotásokra ösztönzik őket (élményszerző séták, kirándulások, kiállítások, hangversenyek stb.).
- A gyermek érzelmi kifejezéseinek egy részét születéskor magával hozza más részét utánzás útján sajátítja el. Nagy felelősséget kíván a szülőtől és a nevelőktől a megfelelő mintaadás az érzelmek nevelésében. Hiteles felnőtt minta, szóvá tett érzések

felszültségeket oldanak. Az óvodában fontosnak tartjuk, hogy valóságos élethelyzetekben tapasztalják meg a gyerekek az érzelmeket:

- közös élmények során,
  - társakkal való jó játékban,
  - mesélés, éneklés közben,
  - bábozás, színház és egyéb tevékenységek során.
- A társas együttlétek nyilvánvalóvá és elfogadhatóvá teszik a szeretetet, a barátságot, a megbecsülés érzésének jelenlétét.
  - Fontos a társas együttélés életkornak megfelelő normáinak szokás szintű megalapozása: erre szolgálnak a folyamatos közös tevékenységek. Az óvodapedagógus feladata az érzelmekre épülő, szeretetteljes kapcsolatok kialakítása, mely alapja lehet a gyermekek számára az új megértésének, az élmény feldolgozásának, az érzelmi átélésnek és azok beépülésének, a viselkedés-minták átvételének, a normák, szabályok elfogadásának és a konfliktushelyzetek megoldásának.
  - A természet szépségét és változatosságát, az emberi kapcsolatok sokszínűségét a velük való találkozások során élik át a gyerekek.

A szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése a környezet megismerésén keresztül. A szép, mint érték felismerése a környezetükben, viselkedésükben, kommunikációban.

Az óvónő feladata az intellektuális érzelmek kielégítése, ébrentartása (kíváncsiság, rácsodálkozás, felfedezés).

- A természethez, kulturális környezethez, a felnőttek világához való viszony legyen természetes, alkalomhoz illő és tisztelettudó. Nevelőmunkánk folyamán mintaadással ki kell alakítanunk a helyes viszonyt a gyermekekben.
- Fontosnak tartjuk a gyermek önmagához való viszonyában az énkép, az önismeret, az önértékelés, önkifejezés fejlesztését, hogy tudja önmagáról, miben ügyes, mi az, amit más tud jobban, amit érdemes tőle megtanulni. Képes legyen önállóan teste és környezete viszonyában helyzeteket felismerni, megoldani egyedül vagy mások segítségével, hogy önbizalma növekedjék. Érezze a gyermek: „tudok tájékozódni, eligazodni, átlátom, mit kell tenni”.
- Már a családlátogatáson elindul ez a folyamat azzal, hogy „engem” szeretne megismerni az óvó néni, engem várnak a gyerekek az óvodában. Később „én” óvodás vagyok, tagja egy csoportnak. Óvónői feladat kialakítani a gyermekben azt az érzelmi biztonságot,

melynek hatására a gyermek képes felmérni saját helyzetét a csoportban, kész a társaival való együttműködésre, és az énjét elég erősnek érezve képes legyen társai akaratát is figyelembe venni.

A különbözőségek elfogadását tiszteletét nevelésünk alapértékének tartjuk. Az óvoda nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

„Az empátia a másik ember mély, árnyalt, érzelmileg azonos hullámhosszon, értelmileg pedig világosan átélt megértését jelenti.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Ennek hiányában az ember életvezetésében nem tud tekintettel lenni környezetére. Az óvodában lépésről-lépésre haladunk az én és a másik felismerésében. A „szabadon teheted elve” csak a másik szabadságának elfogadásával juthat érvényre.

Az empátia gyakorlása mintakövető viselkedéssel teszi lehetővé az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a barátság, a tettekézség, a tisztelet, bizalom, a kitartás, az önfegyelem, a feladattudat, a szabálytudat kialakulását. Az elért eredmények örömet jelentenek a gyermek számára, és elismerés övezi a felnőttek részéről is.

SZOCIALIZÁLÓDÁS TERMÉSZETES NEVELÉSSSEL

„A szocializáció a társadalomba való beilleszkedés folyamata, amelynek során az egyén megtanulja megismerni önmagát és környezetét, elsajátítja az együttélés szabályait, a lehetséges és elvárt viselkedésmódokat.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Programunk természetközeli neveléssel kívánja megvalósítani a gyermekek szocializációját. A természet élő és élettelen tárgyaival való tevékenykedés során a gyermek megérzi az apró elemek kölcsönhatásait, saját szerepét és tennivalóit. Elfogadjuk a technikai civilizáció hatásait és a gyerek életkorához igazodva hasznosítjuk. Okos és mértéktartó irányítással kipróbálja erőit, felismeri a felnőttek erőfeszítéseit a természet védelme érdekében. A természet változásai és a hozzá kapcsolódó emberi tevékenységek, események, ünnepek kapcsolódási lehetőséget kínálnak a gyerekeknek.

Célunk, hogy a gyerekek a társas érintkezések gazdag változatosságával természetes élethelyzetekben sajátítsák el az együttélés normáit. Érvényesüljön az érzelmekre épülő, szeretetteljes légkör a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatokban.

A szocializálódás folyamatának elemei:

- befogadás,
- együttélés a mindennapok során,
- kapcsolat környezetünkkel.

Befogadás

A gyermek szocializációja a családban kezdődik, és az óvodában folytatódik. Fontosnak tartjuk, hogy az első óvodai benyomások élményszerűek legyenek szülőknek, gyerekeknek egyaránt.

- A kapcsolatfelvétel a beiratkozással kezdődik, amelynek során lehetőséget adunk a szülőknek, hogy beszéljenek elképzeléseikről, elvárásairól, ugyanakkor bepillantassanak az itt folyó munkába is. Érezzék, hogy „én és a gyermekem fontosak vagyunk, számítanak ránk.” A gyermek beszokását megkönnyíti, ha már rövidebb, hosszabb ideig el tud szakadni az anyától. A leválási szorongás elviselésében a belsővé váló, mindig felidézhető jó anya képe segít.
- A befogadás, a gyermek, a szülő és az óvodai dolgozók számára is nagy erőpróba.

Az óvodában a gyermek beilleszkedését megkönnyítjük:

- egyes életkorú csoportok szervezésével,
- rokon és testvérkapcsolatok támogatásával,
- ismerkedő családlátogatással,
- az anyás beszoktatás felajánlásával,
- közös élményszerű programok szervezésével.

Az emberformálás társas folyamat.

„Létünk forrása, feltétele, szükséglete és katalizátora a társas kapcsolat. Belső lelki rendszereinket külső társas közvetítésű mintákból építjük fel. Így benne mindaz, amely sajátosan emberi, társas meghatározottságú. A társ jelenléte, a vele való kapcsolat ingere, modellje a szociális tanulás folyamatának. A társ kapcsolat működése és működtetése során alapvető emberi élmények és képességek birtokosává válunk.”

(Dr. Bagdy Emőke)

Arra törekszünk, hogy biztonságos, esztétikus és cselekvésre ösztönző, gyermekbarát környezetet alakítsunk ki, amelyben mindenki megtalálja a maga helyét, és általa optimálisan fejlődik.

Ha már a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatban pozitív érzelmi viszonyok alakulnak ki, erre alapozva tervezhetünk a pedagógiai munkánk során.

Együttélés a mindennapok során

Az óvodai élet sokszínű tevékenységet kínál a gyerekeknek:

- Megadja az önálló tevékenység, játék, rajzolás, munkálkodás lehetőségét.
- Ugyanakkor megszervezi a közös tevékenységek sorát.

Programunk egyaránt fontosnak tartja az önállóság és a kooperációs készség fejlesztését a személyes és közösségi élmények segítségével. A közös játékok, kirándulás, erdei óvoda, hangverseny, színházlátogatás, kiállítás megtekintése közben a gyermekek az alkalomhoz illő viselkedést tanulják meg és tanítják meg társaiknak.

- A közös élményszerzési alkalmak találkozásokat jelentenek családokkal, munkahelyen dolgozó emberekkel, kézművesekkel. A velük való beszélgetések, együttes cselekvések érzelmi többlettel járulnak hozzá a gyerekek örömezéséhez, kapcsolati biztonságához.
- A megszokott környezetből való kimozdulás, egy nagyobb kirándulás, próbára teszi alkalmazkodó képességüket, ugyanakkor megtapasztalják más környezet, miénktől eltérő vonásait, érdekességeit, s ahhoz való igazodás technikáit.
- Az óvónők feladata, hogy nevelő hatású környezetet teremtve lehetőséget adjanak a gyerekeknek a nyitás felé, segítsék eligazodásukat a sokrétű kapcsolatokban.
- A gyermekeknek bizonyos fokú korlátozást és akadályt is el kell viselniük, hogy kifejlődjék realitásérzékük. Meg kell tanulniuk lemondani az azonnali élvezetről egy későbbi öröm kedvéért. A csoportok életében szükségesek a távlati vonzó célok, mivel együtt könnyebb a lemondást elviselni, és akaratukat megfeszítve tenni is értük.
- A gyerekek harmonikus fejlődése szempontjából fontos a kivárás, a türelem elsajátítása. A felnőttek jó példájával, a kölcsönös igények tekintetbe vételével és az életben természetesen élve észrevesszük, hogy a várni tudást a természet, az élet kényszeríti ránk. Ki kell várni, amíg kialakul egy-egy készség pl. járás, cipőfűzés, írás, ki kell várni a tavaszt, a madarakat, a jó időt, a virágnylást, várni kell a közlekedési lámpa és a pénztár előtt stb.

A gyerektől fokról-fokra annyit követelünk, amennyinek teljesítésére már szervezetileg is képes, érett, alkalmas. Követelésünk mellett a gyerekeknek éreznie kell, hogy aki bajban van, segítséget kap felnőttől, csoporttársától. A vegyes életkorú csoportokban átláthatóak a követelések a kicsik számára is és a nagyok példája ösztönzően hat a teljesítésre.

Kapcsolat környezetünkkel

Az óvodás gyermekek számára az otthon és az óvoda mellett állandó szociális tanulási forrást is ad a szűkebb környezet, amelybe megfelelő szervezéssel, érzelmi indítékkal eljuthat. Ilyen alkalmak:

- egy-egy család meghívása,
- szülők, nagyszülők munkahelyeire látogatások,
- érdekes foglalkozású emberekkel, kézművesekkel való találkozások,
- más óvodás csoportokkal való barátkozás, helyben vagy más városban.

Környezeti kapcsolatok során a gyerekek mintát kapnak az emberi gondoskodásról, toleranciáról, amely emberre, állatra egyaránt vonatkozik. Megismerkednek a felnőttek közötti munkamegosztással a munkahelyen, és maguk is alkalmazkodni kénytelenek viselkedésükkel a sajátos környezethez, élethelyzetekhez, felnőttekhez. Gyakorolják azokat a viselkedési formákat, udvariassági normákat, amelyek az adott helyzetben elvárhatók, és amelyek a csoport együttéléséhez nélkülözhetetlenek. Természetes helyzetekben találkoznak szűkebb és tágabb környezetünk értékeivel, mely megalapozza a szülőföldhöz való kötődést. Így valóban az élet által az életre nevelünk.

Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

- Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék, az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.
- Az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek.
- Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben

megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

- A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.

„Az ember úgy is nő, mint a fa, gyökereivel szerteágazó, rostjaival minél több épebb kapcsolattal szívja a világot, annál magasabb lombot vethet.”

(Németh László)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Attitűd:

- A gyermek személyiségét egyéniségének megfelelően a nyitottság, a barátkozásra való hajlam jellemzi.

Kompetencia:

- Képesek a kapcsolatteremtésre, metakommunikációs jelrendszerük képessé teszi őket arra, hogy szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit és rendelkeznek a koruknak megfelelő társalgási és metakommunikációs készséggel is.
- Ismerik az alapvető illemszabályokat és be is tartják azokat.
- Igényükké válik a helyes viselkedés szabályának betartása, egymást is figyelmeztetik erre.
- Kérés nélkül is segítenek egymásnak, a kisebbeknek. Együtt éreznek a közösség tagjaival. Szívesen dolgoznak a közösségért. Bízhatnak önmaguk képességeiben.
- A gyermek ismerjen magyar népi motívumokat, magyar népdalokat, népviseletet, és a néptánc alaplépéseit.
- Fogadja el a másságot, legyen együtt érző, segítőkész társaival.
- Legyen megalapozott szokás és normarendszere, szabálytudata, önfegyelme.

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS

„A természet hatalmas, az ember parány. Ezért az ember léte attól függ, milyen kapcsolatot tud teremteni a természettel, mennyire érti és használja fel erőit a saját hasznára.”

(Szentgyörgyi Albert)

Célja: a gyerekek testi, lelki fejlődésének elősegítése, nevelési hatások kedvező feltételeinek megteremtése.

Az egészséges életmód kialakításának *feladatai:*

- egészséges, gondozott, esztétikus környezet kialakítása,
- életviteli, életmódbeli, higiéniai, kulturális szokások kialakítása, a testi-lelki szükségletek kielégítése,
- életmódformálás a családokkal együtt,
- a környezettudatos magatartás megalapozása.

A gyermek fejlődését, vele született adottságok, a biológiai érés sajátosságai, s a környezet hatásai határozzák meg. A testi-lelki fejlődést a szeretetteljes, biztonságot nyújtó családi és óvodai környezet nagyban befolyásolja.

Óvodánkban 8-10 órát töltenek el a gyerekek. Ez a tény megköveteli, hogy egészséges, biztonságos és barátságos környezet, változatos tevékenységek, egyéni törődés fogadja itt a gyerekeket, amely növeli a biztonságérzetüket (bensőséges felnőtt-gyermek kapcsolat, kiegyensúlyozott, türelmes légkör, elegendő idő).

Az egészséges életmód kialakításának szinterei:

- a csoportszobák és egyéb helyiségek,
- az udvar.

Csoportszobák

- Sokféle változatos tevékenység állandó színhelyei. A környezet maga is nevelő hatású. Berendezési tárgyai a gyerekeket szolgálják. Anyagukban, formájukban, méretükben gyermekbarátok.

- A berendezési tárgyak elrendezésében a gyerekek tevékenysége és társas együttlétük sajátosságai a meghatározóak.
- Fontos, hogy a gyerekeknek lehetőségük legyen elkülönülten, kuckókban, intim sarkokban, kisebb csoportokban játszani, a szobát átrendezni.
- A gyerekek által használt tárgyak elérhetőek, általuk bármikor elvehetőek.
- A természetből gyűjtött „kincseknek” megbecsült helyük legyen a szobában. Közös emlékeket idéznek fel, ihletői a gyermeki alkotásnak, kreatív tevékenységnek.
- A csoportszoba és az egyéb helyiségek színvilága legyen mértéktartó és meleg érzelmeket keltő.
- Az öltözőben és a mosdóban a gyerekek személyes felszereléseit úgy helyezzük el, hogy azokat a gyerekek önállóan kezelhessék.

Udvar

Az óvodában elsősorban az udvar jelenti a gyermekek számára a természeti környezetet.

Kialakítása során szempontjaink:

- Biológiai inger nyújtása (föld, agyag, homok, kő, fa, víz), amely az érzékszerveken keresztül fejlesztően hat az idegrendszer érési folyamatára. „A természet anyai simogatása nélkül nem alakulhat ki egészséges személyiség.”
- Lehetőséget teremtünk a gyermek természetes mozgásigényének kielégítésére. A járás, a futás, a mászás, a kuszás különböző teljesítési szinten valósulhat meg. Az egyénektől és a gyakorlási lehetőségtől függ, ki meddig jut el benne. A szabadban szabadon mozogva, sok új mozgásos élményben legyen részük a gyermekeknek.
- Az udvar természetes és mesterséges berendezése motiválja a különböző mozgásos játékokat. A futó, bújó, mászó, kúszó, ugró, dobó labdajátékok tartalmazzák a gyermek spontán mozgásának elemeit, ugyanakkor bizonyos szabályokhoz alkalmazkodva fokozzák a gyermeki szervezetre kifejtett hatásukat.
- Térbeli tájékozódás lehetőségeinek megteremtése, kiaknázása. A természetes mozgások végzése közben a gyermek tájékozódik saját teste és a tér viszonyai között. A testséma és a téri dimenziók fejlődésével a pszichikus funkciók is működésbe lépnek. Fejlődik a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás.
- A természeti erők edző, erőnlétet növelő hatásainak fokozására nagy figyelmet fordítunk.
- Az udvari tevékenységek, mivel szabadban zajlanak, megsokszorozzák hatásukat a gyermek szervezetére. A szél, a nap, a víz, változó állapotának érzékelése alkalmazkodásra készíteti a gyerekeket.

- A homok felásása, a levél gereblyézése, a hó lapátolása természetes kihívások a gyerek számára. Erőt, ügyességet kívánnak, elvégzésük büszkeséggel tölti el a gyerekeket, növeli magabiztosságukat, önbizalmukat.

Életviteli, higiéniai szokások kialakítása és a testi-lelki szükségletek kielégítése

Cél: A gyermek egészségének gondozása s az ehhez szükséges készségek megalapozása.

Az egészséges életritmus megteremtéséhez szükségünk van:

- A gyermek egyéni ritmusának megismerésére.
- A folyamatos életrend kialakítására, amelyben bizonyos tevékenységek rendszeresen ismétlődnek – játék, étkezés, levegőzés, pihenés.
- A tevékenységek megszervezésénél elvi szempont: a folyamatosság, kötetlenség, választhatóság biztosítása.
- A gyermekélelmezés célja, hogy a gyerekeket étkezési időben, koruknak megfelelő energiát és tápanyagot tartalmazó táplálékhoz juttassa, megfelelő mennyiségű és összetételű táplálékot biztosítson.
- A célszerű táplálkozás feladatai: a betegségmegelőző, egészséges táplálkozás alakítása, az étkezések nevelő hatásúak legyenek, fontos a szemlélet formálása, együttműködő kapcsolat alakítása a főzésben résztvevő szakemberekkel (élelmezésvezető, szakácsok).
- Az étkezési szokásokat a csoportok önkiszolgálási, naposi vagy felelősi rendszer keretében alakítják ki. Fontos a kulturált étkezés szokásainak fokozatos betartása, az étkezés egyéni tempójának elfogadása.
- A testi higiénia szokásai az egészség megóvását, a tisztaságigény belsővé válását segítik. Mindezek a felnőtt segítőkész jelenlétével valósulnak meg: mosakodás, fogmosás, fésülködés, köröm- és hajápolás, WC használat, stb.
- Az öltözködés az ember védelmét szolgálja az időjárás viszontagságaival szemben. A gyermek ruházatának alkalmasnak kell lennie a többféle tevékenység elvégzésére. Kényelmes, szabad mozgást biztosító, könnyen le- és felvehető legyen. A gyermek ruhája ugyanakkor kifejezi nemi hovatartozását és ízlést is formál. Apróbb szennyeződések előfordulása miatt szükséges a pótruha, kiránduláshoz, sporthoz, tornához megfelelő öltözék. A jó lábbeli erősíti a gyerek lábát és megakadályozza a lúdtalp kialakulását.
- A pihenés a gyermek testi fejlődését szolgálja. A nyugodt alvás feltételeit, a kellemes légkört az óvónőknek kell megteremtteni.

Életmódformálás együtt a családdal

- A családokkal való harmonikus együttműködés segíti a gyermek egészséges személyiséggé fejlődését.
- Fontosnak tartjuk, hogy a családok is elfogadják a mozgás kiemelt szerepét és jelentőségét a gyermek testi és értelmi fejlődésében.
- Otthon is egészséges környezetben segítsék a természetes mozgások végzését. A túlzott féltés önállótlanná teszi a bizonytalanul mozgó gyermeket. Gyakrabban éri baleset, új helyzetben nem találja meg a megoldást.
- TV-nézés helyett vonják be a gyereket a családtagok tevékenységébe. A nemi hovatarozás elemei, értékei, az azonos nemű szülőkkel való együttműködés során épülnek be a gyerekekbe.
- Az egészséges táplálkozás érdekében célszerű az intézményes és a családi étkezések összehangolása. Kísérjék figyelemmel a szülők mit és rendszeresen eszik-e napközben a gyermekük. Ügyeljenek otthon is a kulturált étkezési körülményekre: ízletes terítés, nyugodt étkezés – rágás – elegendő folyadék, új ízek megkedveltetése. Az egészséges táplálkozás érdekében szelektálják a fogyasztói társadalom káros hatásait.
- Programunk támogatja a kirándulásokat. A természetjáró kirándulások, érzelmi és tudásbeli többletet adnak a gyermeknek, szülőknek egyaránt. Közös szervezésben a sokszínű egyéniségek természetes mintát adnak a gyerekeknek a gyaloglásban, természeti megfigyelésben, játékban, a természetóvásban.
- A szülők őszintén tárják fel gondjaikat, elvárásaikat, osszák meg velünk nevelési elveiket és sikeres módszereiket gyermekük nevelésében.
- A családdal való együttműködés a gyermek egészségének megőrzésében, a betegségek megelőzésében feltétlenül fontos. A szülő tájékoztatása alapján az óvónők figyelemmel kísérik a gyerek egészségügyi problémáit. Az érzékszervi, mozgásszervi károsodások kezelésében együttműködnek az egészségügyi szakemberekkel, specialistákkal, különös bánásmóddal hozzájárulnak fejlődésükhöz.
- A test és lélek harmóniájának megőrzését, feszültségek, kudarcok feldolgozását örömteli tevékenységekkel segítjük.
- Az óvodapedagógus az egészséges életmód alakításában (mozgás, táplálkozás, testi higiénia) annak megszervezésében példát mutat, meggyőz, nevel a gyermek és szülők körében egyaránt. Legyen tisztában a terület legfrissebb megállapításaival és szükséges szakmai ismeretekkel. „Egészség hét” rendezvényünk is az egészséges életmódra nevelést célozza meg.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Ismeret:

- Egyre bővebb ismerettel rendelkeznek a testükkel, a mozgással, a táplálkozással, az egészség megóvásával kapcsolatban. Rávezethetők ezek összefüggésének megértésére.

Kompetencia:

- Kialakul a gyermek tisztaságigénye.
- A testápolási szokásoknak megfelelően önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fésülködnek.
- A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják.
- Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek folyadékot a kancsóból.
- Esztétikusan terítnek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, kést, villát. Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- A hőmérsékletnek megfelelően önállóan öltözködnek, vetkőznek, ruhájukat kibegombolják, cipőjüket befűzik, bekötik.
- Levett ruháikat esztétikusan, összehajtva teszik a helyére.
- Környezetükben igyekeznek rendet tartani, rendet rakni.
- Ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.
- Meg tanulnak alkalmazkodni környezetükhöz, környezetükben biztonságosan mozognak, jól tájékozódnak.
- Mozgásukat, viselkedésüket, testi szükségleteik kielégítését képesek szándékosan irányítani.

ÉRTELMI NEVELÉS

„Az értelem fejlődése a mozgással, a cselekvéssel kezdődik, sőt végső soron azzal is fejeződik be. A legmagasabb szintű absztrakció, vagyis az elméleti gondolkodás próbáját is a gyakorlat biztosítja. Az elemi és bonyolult alkotás folyamata egyaránt valamilyen gyakorlati eredményben jut kifejezésre.”

„A gondolkodás is gyakorlati cselekvésben kezdődik, még mielőtt a kisgyermek beszélni tudna. A „mi ez” kérdést a gyermek először nem szóban, hanem cselekvésben teszi fel, amikor a megragadott tárgyat forgatja, nézegeti, esetleg szét is szedi.”

(Salamon Jenő)

Célunk: spontán tapasztalatszerzéssel, sokféle tevékenykedéssel, a gyermek értelmi képességei, az egyéni optimum szintjére fejlődjenek.

Programunk tevékenység szemléletű, a gyermek természetes aktivitásán alapul.

Nevelésünk folyamatában figyelembe vesszük:

- A gyermek adottságait, amit öröklött tényezők, a méhen belüli fejlődés sajátosságai, valamint a szülés körülményei határozzák meg. Ez megnyilvánul a gyermek viselkedésében, tevékenységében.
- A kisgyermekkor életkori jellemzői. A kisgyermek környezetéről és az énjéről szerzett tudását döntően mozgásos és képi struktúrákba rögzíti. Gondolkodása szemlélete, cselekvő és/vagy képszerű.
- Az érzékelés, az észlelés, a figyelem, a tanulás, a spontán tevékenységek folyamatában jelennek meg, és segítik a gyermek gondolkodási struktúrájának fejlődését, összerendeződését. Összefüggések meglátása, hasonlóságok, különbségek észlelése, rendezések stb.
- A gyermek személyes vonzalma, a világhoz való érzelmi viszonya befolyásolja az értelmi funkciók működését, és egyben jelzi terhelhetőségét.

Feladatunk: a gyermek életkorából adódó, érdeklődésének, kíváncsiságának figyelembevételével biztosítani a változatos tevékenységeket, melyben elősegítjük értelmi képességeik fejlődését. A sokféle tevékenység folyamán lehetőséget teremtünk a tapasztalatszerzés örömeinek átélésére.

- Programunk élménykörök, tematikai csokrok, projektek formájában tervezi és szervezi a gyerekek megismerési folyamatait, óvodai életét.
- A gyermek érdeklődésének, kíváncsiságának legfontosabb forrása maga a természet.
„Minden megismerni való közül a természet fekszik legközelebb a gyerekekhez.”

(Celestin Freinet)

- Piaget gyermeki világgépre vonatkozó vizsgálatai igazolták, hogy a gyermek megismerése középpontjában a természet áll, annak természetes magyarázatát keresi.
- A természet változásai, a keletkezés, az elmúlás folyamatai eleven szemlélettel, tevékenykedéssel felfoghatók és feldolgozhatók, a kéz, a nyelv, a fantázia segítségével.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Attitűd:

- Érdeklődik környezete változásai, eseményei iránt.

Kompetencia:

- Keresi, kutatja, vizsgálja a jelenségek okát.
- Képesé válik a vele kapcsolatos élmények feldolgozására: észlelése differenciálódik, megfigyelése pontosabbá válik, felismeri és megnevezési a mennyiségi, térbeli, geometriai és időbeli viszonyokat, képes összehasonlítani, következtetéseket levonni, valamint képes történések elmondására.
- A meglévő élményeit sajátos egyéni módon, szabadon kifejezi: mozgásban, játékban, vizuális alkotásokban.
- Meg tudja ítélni saját helyzetét, teljesítményét a közösségen belül.
- Képes önmaga szabályozására, a szokások betartásában, a feladatok végzésében, szóbeli megnyilvánulásaiban.
- Figyelemmel követi a felnőttek útmutatásait, kitartóan végigcsinálja feladatait.

ANYANYELVI NEVELÉS

„Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással, szabályközvetítéssel, a javítgatás elkerülésével az óvodai nevelőtevékenység egészében kiemelt jelentőségű. Különösen a beszélőkedv fenntartására, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések érvényesülésére, a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.” (ONAP)

***Célunk:* a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, mondatszerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása. Arra törekszünk, hogy a szocializáció folyamatán a beszéd a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszközévé váljék.**

***Feladatunk:* a beszélgetésre alkalmas, nyugodt légkör megvalósítása, ahol arra neveljük gyermekeinket, hogy bátran nyilatkozzanak, mondják el véleményüket. Lehetőséget teremtünk a folyamatos beszéd gyakorlására, és képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy tudjanak másokat is meghallgatni. Szókincsüket folyamatosan bővítjük.**

A fejlesztés tartalma:

A gyermekek beszédszínterének emelését olyan formában valósítjuk meg, hogy képesek legyenek a nyelvi kifejezés eszközeit variálni.

- A beszéd, a megismerési folyamat kísérője és aktivizálója. Az óvodás gyermek az anyanyelvet utánzással, mintakövetéssel sajátítja el. A nyelv segít átörökíteni kultúránk értékeit, a társas együttlét normáit.
- A természeti vizsgálódások, munkálkodások, játékok, élmények, tárgyi cselekvések megoldják a gyermek nyelvét. Kérdeznek, okoskodnak, vitatkoznak, problémákat vetnek fel és oldanak meg, ötleteket, véleményt mondanak, nő a mesélőkedv, fejlődik az anyanyelv struktúrája.

„A saját bőrén szerzett tapasztalatot könnyen őrzi az emlékezet.”

(Zsámboki Károlyné dr.)

- Az élmények, a tapasztalatok szabad és eredeti feldolgozása során a gyerekek újat alkotnak, megszerzett készségeik kombinálásával, a memória, a képzelet szárnyalásával. Kreatív alkotásokat hoznak létre nyelvi, vizuális, mechanikai mozgásos formában. A kreatív alkotások, a gyermeki gondolkodás szabadabb képzeleti szárnyalásával függenek össze.
- A beszéd-készség és metakommunikáció fejlődését segítjük elő a kommunikációs helyzeteknek megfelelő hangjelzés, ritmus, hangerő, szünettartás alkalmazásával.
- Az anyanyelvi játékokkal, játékos feladatokkal óvónői kezdeményezés útján ismerkednek meg a gyerekek. Ezek a játékok elősegítik a tiszta hangképzés, a nyelvi emlékezet és alkotóképesség fejlődését. Az óvodai élet valamennyi területén kezdeményezhetők nyelvi játékok (mindennapos testnevelés, dramatizálás, bábozás, szituációs játékok).
- Ha a gyermeknek többször sikerül legyőznie a nehézségeket tevékenységével, örömet érez, ami újabb kutatásra, tudásra sarkallja. Tudomásul vesszük, hogy az értelmi fejlődésben vannak felfutó ágak és visszatérések is. Sellye János szerint: *„A gyermek nem versenyparipa, hanem olykor-olykor teknősbéka is.”*
- Az óvodába különböző nyelvi szinten kerülnek be a gyerekek. A beszédhibákat és beszédzavarokat felismerve segíteni kell a gyerekeket és a szülőket, együtt kell működni a megfelelő szakemberekkel (logopédus).

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

Kompetencia:

- A gyermek folyamatosan és érthetően beszél.
- Gondolatait, érzelmeit életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal, mások számára is érthető módon ki tudja fejezni.
- Mondatokban beszél, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat.
- Kialakul beszédfigyelme.
- Igyekszik az illemszabályoknak megfelelően kérni, érdeklődni, bemutatkozni, megszólítani másokat.
- Képes társak között mások beszédébe bekapcsolódni, megfelelő helyzetekben aktivizálja szókincsét: kérdez, válaszol, mesél.

AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Az óvodás gyermek a környezetéhez való alkalmazkodási folyamatban tevékenykedik, játszik, mozog, munkát végez, énekel-zenél, mesére, versre figyel és mesét játszik, rajzol, fest, gyurmázik, magot ültet, közben felfedezi a világ kisebb-nagyobb összefüggéseit, benyomásokat, tapasztalatokat gyűjt, s ezeket a sajátos egyéni módján újraalkotja. Mindezt nem szándékosan, tudatos céllal teszi, holott tele van érdeklődéssel, kíváncsisággal, érzelmekkel, amelyek mindig szituációkhoz, azaz élethelyzetekhez kötődnek.

A gyermek tevékenységének motivációi:

- a gyermek megismerési vágya, kíváncsisága,
- az átélt élmények hatása,
- a gyermek természetes aktivitása
- az ingergazdag nevelői környezet.

A helyi óvodai nevelési programban a gyermeki tevékenységek azt a célt szolgálják, hogy általuk a gyerekek harmóniában éljenek környezetükkel. A gyermek a környezetével összefüggő események szabályos ismétlődésével, a napszakok, az évszakok változásával egyeztetni saját biológiai ritmusát. Átéli az illeszkedéshez szükséges, érzékelhető, mozgásos, zenei, logikai, esztétikai változásokat, a természet születési-elmúlási folyamatait. Később újraalkotja a tevékenységek sokféle formáiban és szintjein. Az óvodai élet tevékenységformái közötti

harmonikus arányok kialakításával segítik hozzá a gyereket a külső világ tevékeny megismeréséhez.

Mіндеzen tevékenységi formák közül kiemelkedik a játék, mint fő tevékenységi forma. Dominanciája az óvodai élet egészére érvényes. Sok esetben tartalmazza a többi tevékenység részfunkcióit is.

A vers, a mese, az ének, a rajzolás, a mozgás, az óvodai munka és az óvodai tanulás mind magukban hordják a játék lényegi vonásait, az önkéntességet, a vágyteljesülést, a tevékenység örömet.

A gyermek természetes nevelését az élethelyzetekben kapcsolódó adekvát tevékenység komplex hatásaival érzük el.

Tevékenységszabványok:

- Külső világ tevékeny megismerése
- Játék
- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka
- Mozgás
- Munka jellegű tevékenységek
- A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

„A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti-emberi tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.” (ONAP)

A gyermek még keveset tud a külvilág és személye bonyolult egymásrautaltságáról, az érdekek gyakori konfliktusairól. Alig van módja rá, hogy megtapasztaljon valamit, utána járjon a dolgoknak, hogy feszegetse a miértek birodalmát. A civilizáció gyermekeink nagy részének mesterséges életteret, kényelmet biztosít. Háztól-házig autóval közlekednek, gombnyomásra működő tárgyak veszik körül, ruhájuk divatos, amire vigyázni kell.

Ez áldás és átok is egyben, hiszen a világ fejlődik a technika útján, a gyermek fejlődéséhez viszont éppúgy nélkülözhetetlenek a természeti ingerek, mint az általuk kínált erőpróbák. Ezek

nélkül nem alakulhat ki egészséges személyiség. Óvodánk természeti adottságai megfelelő életteret, programunk természetes élményeket biztosít a gyermekek fejlődéséhez.

Környezeti nevelés célja: Miközben a gyermek felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jusson, hogy életkorának megfelelő szinten, biztonságosan tudjon eligazodni, tájékozódni, épített és természeti környezetében. **Célunk a természet szeretetére nevelés, a természetközeli étellel való megismertetés, az összefüggések felismertetése, az ember felelősségének éreztetése a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.**

Az óvoda pedagógiai tevékenység rendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Megismertetjük e környezet formai, mennyiségi és téri viszonyait, összefüggéseit, melyek birtokában a gyermekek életkoruknak megfelelő szinten tájékozódni tudnak.

Feladatunk: a gyermekek szerezzenek minél több (mozgásos, érzékszervi) tapasztalatot az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, életkoruknak megfelelő szinten.

- Teljes biztonsággal igazodjanak el környezetükben. Fedezzék fel a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseit.
- Szerezzenek a megismerési folyamatban matematikai tapasztalatokat, melynek alapján matematikai fogalmaik kialakulnak.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a táj, a helyi hagyományok, szokások és tárgyi kultúra értékeit, szeretetét és védelmét is.

A gyermek természeti és társadalmi környezetével való kapcsolata a felnőttek közvetítésével valósul meg, az óvodában az óvónő tudatos irányításával. Akkor a leghatékonyabb az ismeretek átadása, ha a gyermeknek minél sokoldalúbb tapasztalatszerzésre és élményszerű átélésre adunk lehetőséget.

A fejlesztés tartalma

A gyermek közvetlen környezetében találkozik először a hangok, illatok, színek, formák, ritmus világgal, az élővilág mozgásával, állandó változásával. Élményei, tapasztalatai, ismeretei ezekre az ingerekre épülnek, amelyeket komplex módon építünk nevelésünkbe.

A **rajzolás, festés, mintázás, kézimunka** a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. Művei kifejezővé válnak, tükrözik a világról szerzett ismereteit, érzelmi megnyilvánulásait.

Az **anyanyelv** kifejező erejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználattal, a biztonságos önkifejezés megalapozódik.

A **zenei anyanyelv** alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A zenei élménynyújtás, érzelmi telítettségével, a tevékenységek ideális keretét biztosítja.

A gyermekeknek olyan természetes helyzeteket biztosítunk, amelyek során egyre több új ismeretre tehetnek szert.

A gyermek benne él az adott **környezetben**, átéli a változásokat, felfedezi a ránézve fontos összefüggéseket, részese lesz az eseményeknek, történéseknek, s megpróbálja azokat megérteni, saját lehetőségként használni.

Az évszakok változása, a hozzájuk kapcsolódó emberi tevékenységek és a velük való találkozások sokféle tapasztalathoz juttatják a gyerekeket.

- Az időjárás minden évszakban alkalmazkodást igényel, kibővíti vagy korlátozza a tevékenységek körét, kifejleszti a gyermek védekező rendszerét.
- Az időjárás hatása nyomon követhető az élővilág körében. A növények, állatok életkörülményei, és az emberi gondolkodás fontossága nyilvánvalóvá válik azáltal, hogy a gyermek abban maga is tevékenyen részt vesz.
- Minden évszakban gazdag lehetőséget kínál a természet színek, formák, mennyiségi, alakai, nagyságbeli és téri viszonyok felismerésére, az idő érzékelésére.
- Az ember tárgyi-természeti környezetében az értékek, a velük való találkozással, az okos és mértéktartó felhasználásával beépülnek a gyermek személyes érzelmi világába. Szeretik, védik, csodálják, akarnak tenni is értük (táj, épített környezet, életmód, szokások).
- A gyermek és a családok számára is elérhető tágabb környezet gazdagítja a gyermek tapasztalási és élménykörét. A más táji kulturális jellegzetességeket, viselkedési formákat a saját bőrükön érzik a gyerekek, és hosszú ideig foglalkoznak vele az óvodai tevékenységek során.
- A természeti változások, a fejlődés követése, a gyerekek számára egy-egy folyamat élményszerű átélését jelenti. A magból virág, a vízből jég, a gyümölcsből lekvár, a lécből madáretető lesz. Közben ráébrednek bizonyosságokra, törvényszerű összefüggésekre.
- A gyerekek élvezettel használják és megbecsülik a saját maguk és a mások által létrehozott egyszerű értékeket, melyek játékukat gazdagítják. A termésbábok, a

diócsattogók, a falevél kompozíciók, a társasjátékok magukban hordozzák az előzetes élményeket és felidézik a korábbi ismereteket is.

- A gyerek értelmes tevékenységek révén jut el az érdekes világ felfedezéséhez. A külső világ, ami a gyermeket körülveszi csak az ő személyes érdeklődésével, aktivitásával és a felnőttek felelősségteljes közreműködésével ismerhető meg.
- A gyerek felismeri, megméri, számba veszi környezetében a kisebbet, a nagyobbat, a többet, a kevesebbet, a rövidet, a hosszút, a könnyűt, a nehezet, miközben játszik, salátát készít, fára mászik, bábozik stb.
- A gyermek meglátja az azonosat, a különbözőt, a hasonlót az élővilágban és tárgyi környezetében. Az azonos és a különböző fajta állatok velünk, mellettünk élnek, barátaink vagy nemkívánatos vendégeink.
- A növényvilág szín- és formagazdagsága sok szép élmény forrása. Neveikkel, jellemző tulajdonságaikkal való ismerkedésre természetes alkalmakat kínálnak az élményszerző séták, kirándulások, a kertészkedés.

Az óvónő szervező munkája

- Az óvónő feladata, hogy ismerje és állandóan keresse a gyermek számára fontos lehetőségeket a természetes környezettel való rendszeres találkozásra az élővilággal, az együtt élő szemléletmód kialakítására.
- Szervezzen érzelmi indíttatású megfigyeléseket, vizsgálódási lehetőségeket, játékokat, hogy a gyermek minél több pozitív tapasztalat birtokába jusson.
- Valóságos élethelyzetben a gyermek számára vonzó, érdekes tevékenységet kínáljon, ugyanakkor építsen a gyermekek spontán érdeklődésére, alkotásvágyára.
- Az élmények feldolgozására sokféle formában legyen lehetőségük a gyermekeknek. Az ehhez szükséges feltételek megteremtésében vegyenek részt a gyerekek, szüleik és az óvodai nevelést segítő dolgozók is.
- A természetes élethelyzetek változatos tevékenységet kínálnak. Avassuk be a gyerekeket minden folyamat jellegű cselekvésbe, amikor valamit közösen készítünk. Az eredményhez ki-ki a maga módján járuljon hozzá és erejéhez mért erőfeszítéseket vállaljon az egyéni és közös siker érdekében.
- A természetes helyzetekben szerzett tapasztalatokat használjuk fel a tanulási folyamatban az ismeretek bővítésére.
- Erdei óvodai programot szervezünk. Kipróbáljuk, hogyan élhetünk más környezetben, közvetlen közélről figyelve a természet apró történéseit.

- Természetnaplárunkban felvázoljuk, hogy mit tehetünk hónapról hónapra a természetben együtt a gyerekekkel. (1. sz. melléklet)

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Ismeret:

- Legyen ismeretük a családról.
- Ismerik óvodánk környékén lévő fontosabb intézmények, középületek rendeltetését.
- Ismerik a környezetükben lévő színek sötét és világos változatait.
- Ismerik az elemi gyalogos közlekedés szabályait.
- Ismerik a környezetükben előforduló járműveket (munka- és közlekedési eszközöket) és azok főbb jellemzőit.
- Fel tudják sorolni testrészeiket.
- Ismerik a környezetükben lévő jellemző növényeket.
- Ismerik a legfontosabb növényápolási munkákat.
- Ismerik a természetben lévő elemi ok-okozati összefüggéseket.

Képesség:

- Tárgyakat meg tudnak számolni.
- Össze tudnak mérni két vagy több halmazt.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok, napszakok, események között, ismerik főbb jellegzetességeiket, és észrevesznek a viszonyok között összefüggéseket.

Attitűd:

- Szeretik lakóhelyüket, ragaszkodnak hozzá.
- Igényesek testük tisztaságára.
- A gyermekek érdeklődéssel szereznek mennyiségi tapasztalatokat környezetükből.

Kompetencia:

- Tudják, hogy az időjárás és a növényfejlődés között összefüggés van.
- A megismert állatokat környezetükben elhelyezik.
- Váljon igényükké a természet gondozása, védelme, megújulásának elősegítése
- Képesek jól ismert tulajdonságok alapján válogatás folytatására, sorba rendezés kiegészítésére.
- Értik és helyesen használják a mennyiségekkel, halmazokkal kapcsolatban az összehasonlítást kifejező szavakat (hosszabb-rövidebb stb.).
- Elő tudnak állítani különféle elemekből, különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet.

- Azonosítani tudnak különféle helyzetükben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.
- Értik és követni tudják az irányokat (balra-jobbra), illetve a helyeket kifejező névutókat (alá-fölé stb.).

JÁTÉK

„... A kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, amelynek mindennap visszatérő módon hosszantartó és lehetőleg zavartalanul kell kielégülnie.” (ONAP)

Az óvodában a gyermek alapvető tevékenysége a játék.

Kiemelt feladatként kezeljük: a játékba integrált nevelést-fejlesztést.

„Minden egészséges kisgyermek, amikor csak teheti játszik.” (B. Méhes Vera)

Játszik a szobában, az udvaron, a kertben, a réten, az erdőben. Játszik a testével, a hangjával, a környezet tárgyaival, anyagaival, jelenségeivel, a birtokában lévő szavakkal. Játszik szüleivel, testvéreivel, felnőttekkel, társakkal, valóságos vagy képzeletbeli síkon. Mindezt szabadon teszi a maga választotta témában és módon.

A gyermeket belső feszültség készíteti játékra, amely a belső érésből és a szociális környezet ingereiből táplálkozik. Játék során csökken a gyermek feszültsége, és ez örömforrássá válik. A gyermek minden játékban örömet keres. Játékát komolyan veszi, cselekszik, érez, gondolkodik egy időben. Anyagot, tárgyat, eszközt alaposan megvizsgál, valamivé alakít. Szabadon alkot, szerepeket kelt életre minden lehetséges és lehetetlen eszközzel.

A gyermek játékában önmagát adja, önmagát fejezi ki. Azt, amit magában hordoz, tud, érez, amit környezetéből magába szív.

A gyermek játékában ismerhető meg legjobban és a játék segítségével ismerheti meg a világot. A gyermek fejlődésével párhuzamosan a gazdagodó játékformák hatásai összerendeződnek (gyakorló, konstrukció, szerep, szabály) és a társas együttlét különböző szintjein, mint alapvető alkalmazkodási készségek, megismerési funkciók jelennek meg, jelezve a gyermek fejlődését.

„A játéktevékenység – a gyermek és környezete közötti adekvát együttműködés, a szociális és az értelmi funkciók fejlesztése a gyermek személyiségfejlődésének szintézise.” (Dr. Pereszlényi Éva)

A tevékenység célja, hogy a játék az óvodai élet egészét szője át. A játékban a különböző személyiségjegyek, az érzelmi-akarati élet tulajdonságai, a társas kapcsolatok, az értelmi képességek komplex módon fejlődnek a megfelelő feltételek biztosítása eredményeként.

Feladat: az óvodába kerülő gyermekek már rendelkeznek bizonyos típusú és tartalmú játék tevékenységgel. Az előzőekben megfogalmazott óvodai környezeti és érzelmi kapcsolat alapot ad arra, hogy megindulhasson a felnőttekkel együttesen végzett sokféle, elsősorban játék- és játékos tevékenység. Mivel a játék a kisgyermek legfontosabb és legfejleszthetőbb tevékenysége, a feltételek biztosítása és személyes jelenléte (spontán vagy tudatos „irányítása”) valamennyi játékfajtánál teremben és szabadban állandó és folyamatos kötelessége az óvónőnek. A játék fajtáinak alkalmazása korcsoportra nem bontható, mert a gyermek érzelmi állapota, feszültségi foka, fejlődési szintje határozza meg játékának tartalmát.

Feladatunk pedagógiai és pszichológiai ismereteink alapján fejleszteni és segíteni a gyermekeket a különböző játékfajták tanulásában és gyakorlásában.

A játék fajtái

Gyakorlójáték (nagy mozgást fejlesztő)

A *beszéd* és *hang* gyakorlásánál eredményesen alkalmazhatók a madárhangok, a természeti jelenségek utánzása, a növényekhez, az állatokhoz, a természethez kapcsolódó ritmusos mondókák, versek bemutatása, gyakorlása. A *mozgást* gyakorló játék a természeti jelenségek, állatok, a természeti környezetben lévő tárgyak mozgásának utánzása. Játékszerek és eszközök rakosgatása, tologatása, különböző anyagokkal való játék, miközben megismeri az anyagok tulajdonságait.

Szerepjáték

A gyermekek és felnőttek szerepét, tevékenységét, viselkedését sajátos módon utánozzák a játékokban. Fontos szerepet játszanak az élmények a gyerekek játékában. A játékhelyzetekben lehetőség nyílik arra, hogy megismerjék, felfedezzék a gyerekek a körülöttük lévő világot, formálódni az egyéni és társas viselkedési szabályok, szokások, a szabad önkifejezés, kreativitás, pozitív érzelmek. Olyan tulajdonságok fejlődnek a gyerekekben a szerepjátékban, amelyek később nagy jelentőséggel bírnak az életre való felkészítés folyamatában, pl.: közösségbe beilleszkedés, együttjátszás, önállóság, a másik játékának tiszteletben tartása, kezdeményezőkézség, alá-, fölérendeltségi viszony önkéntes kialakulása egy-egy játékszituációban. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, eszközöket az óvónő biztosítja.

Figyelembe vesszük a szerepjáték sajátosságait:

- A gyermekek részvételének szabadságát a játékban.
- A játékon belüli improvizációs lehetőségek biztosítását.
- Az alkotó szabadság érvényesülését.
- A résztvevők közötti együttműködés játékos jellegét.
- A játékra jellemző hangulatot.
- S nem utolsó sorban a „mintha” helyzet megteremtését.

A szerepjáték egyaránt alkalmazható önálló módszerként és más módszerekkel kombinálva is, alkalmazható új tapasztalatok, szabályok (viselkedési és magatartásbeli) tudatosítására és elmélyítésére, elemi ismeretek rendszerezésére és ellenőrzésére.

Barkácsolás

Az együtt gyűjtött termékek, papír, textil, fa és egyéb anyagok felhasználásával készítenek a gyerekek „valamit”, melyet játékuk gazdagításához használnak. Az építés, alkotás, szerkesztés örömet biztosítja. A sokféle formájú, színű anyag, a természetből gyűjtött kincsek megmozgatják a gyermek fantáziáját, kreativitását.

Konstruktív játék

Elemi az építőjáték, társas játék. A barkácsolás-építgetés a gyerekek játéktevékenységéhez kapcsolódik többnyire. Általában kisebb csoportokban végzik e tevékenységet. Gyakorlásuk során gazdagodik térformálásuk, téri képzeletük.

Szabályjátékok,

melyekben egyre inkább a gyerekek által felállított szabályok kerülnek előtérbe, miközben ismereteket szereznek, azokat begyakorolják, képességeik fejlődnek. Idetartoznak a mozgásos versenyjátékok, az értelemfejlesztő szabályjátékok, melyek már bizonyos fokú ismeretet feltételeznek a gyermekek részéről. Játék közben valamilyen összefüggést keresnek, azonosítást, megkülönböztetést végeznek, miközben fejlődik figyelmük, emlékezetük, gondolkodásuk.

A játék feltételei

A játék feltételeiről a családnak és az óvodának egyaránt gondoskodnia kell. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők elismerjék a játék elsődlegességét a családon belül is. A játék feltételeinek biztosításakor figyelembe kell venni a gyermek igényeit, ismerni kell mi a jellemző a korosztály mozgásfejlettségére, észlelésre, érzelmi, akarati életére, gondolkodására.

Programunk *a játékot életszükségletként kezeli*, és minden lehetőséget megad ahhoz, hogy ez természetes körülmények között megfelelően érvényesüljön. A játék, a tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítése.

Mind ezek megvalósulásához elengedhetetlen:

- Az óvoda légköre, játéktere, eszközállománya.
- Az óvónők szervező munkája, személyisége egyaránt befolyással vannak a gyermek játékára.
- Az évszakok változásaihoz kapcsolódó természeti élmények, természeti kincsek gazdag kínálata játékra ösztönöz.
- Minden jelenség, a föld, víz, tűz, a levegő tulajdonságairól szerzett tapasztalatok újraélése hatalmas élmény.
- A természeti játékok élményhatásai izgalmasak, érdekesek, változatos élményt nyújtanak: térélmények, szín-, forma-, íz-, hangélmények, hőérzékelés, erőpróba, stb.
- A gyermeki aktivitás, eleveenség képes arra, hogy a környezet élő és élettelen tárgyait megszemélyesítse, használhatóvá, működővé, együttműködővé tegye.
- Ebben az életkorban a természeti lények (különösen az állatok) karakterisztikus viselkedéséhez hasonulva játsszák el a gyerekek átélt érzelmeiket.
- A természet és a hozzá hasonlóan építkező művészet élményköre támogatólag hat a játékra, a gyermek testi-lelki fejlődésére: ritmikus mondókák, énekes játékok, mesék, versek életbölcsesek formájában.

Ezek ismeretében lehet meghatározni a fejlesztés feladatait, tartalmát, melyek az objektív feltételek biztosításával valósíthatók meg.

Ezek a következők:

- nyugodt légkör,
- idő,
- megfelelő hely,
- eszköz.

Nyugodt légkör

Az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos az együttélés alapvető szabályainak kialakítása.

A megfelelő, nem túl sok szabály betartása nem jelent gondot a gyermeknek, sőt inkább fokozza biztonságérzetét, segíti őt az eligazodásban. Fontos azért is, mert be tudja mérni saját és társai tevékenységének határait. (Ez is segíti a szocializációs folyamatot.) A túl sok szabály a gyermekben zűrzavart, feszültséget, esetleg agressziót okoz.

Az idő

Mivel a játék a gyermek alapvető tevékenysége, ezért természetes, hogy a napirendben erre kell a legtöbb időt biztosítani. Fontos, hogy nyugodtan, elmélyülten játszhasson. Legyen ideje elképzeléseit megvalósítani a nap folyamán. A délelőtti és délutáni – a csoportszobai és udvari játéknak azonos értékűnek kell lenni, mert minél több tartalmas játékot játszik a gyermek, annál nagyobb lehetőség van fejlődésének elősegítésére.

A hely

A megfelelő hely biztosítása a csoportszobában és az udvaron egyaránt fontos. Legyen hely mindkét helyszínen:

- a nagyobb mozgást igénylő játékokhoz (autókkal, labdával, dalos-szabály- és versenyjátékokhoz),
- építéshez, konstruáláshoz (szőnyeg, asztal, betonozott felület),
- szerepjátékhöz, kicsiknek az elhúzódáshoz (kuckók, fodrász, boltos, orvos, család játékokhoz),
- az udvari játék helyeit bővíthetjük – pancsolóval, dombbal, babaházzal, sövényekkel, homokozókkal).

Eszközök

A tudatos játéktervezésnek, irányításnak fontos eleme a játékeszközök kiválasztása, biztosítása, mivel az, hogy a gyermek mikor és mivel játszik, meghatározza, hogy milyen eszközökkel találkozhat.

A természet élő és élettelen anyagait a gyermek játékeszközként használja: fa, ág, kavics, levél, termés, bokor, csigaház stb. Játsszik a környezetében lévő tárgyakkal: szék, asztal, építőjátékok, fa, bokor, kötél, mászóka stb.

A természet kincseiből a gyerek játékeszközöket készít: dióbölcső, csutkababa, társasjátékok stb. Fontos, hogy a játékszerek motiválják a gyereket játékra, kedvet csináljanak különböző szituációs játékokhoz, szellemi erőpróbákhoz (kártya, dominó, labirintus stb.).

Fejlessze kreativitását, fantáziáját, finommozgását, a szerkesztőkészségét, térbeli tájékozódását és más, fontos pszichikus funkciót. A játékszerek ösztönözzék a gyereket a sokféle felhasználásra, új ötlet megvalósítására, ehhez szükségesek: félkész anyagok, tárgyak, termékek, textíliák, színházi leplek, kiegészítők, barkácsolási eszközök stb.

A játék eszközei a gyerek tulajdonát képezik. Szabad használatukról a hely, idő és a megállapított szabályok szerint saját maguk dönthetnek.

Az óvónők szervező munkája

- A gyermek életének megszervezésében a játék kiemelt szerepet kapjon.
- Biztosítsa a megfelelő helyet, időt, eszközt, játékra inspiráló pozitív élményeket, hisz a játék a kisgyermekkor tanulás igazi színtere.
- Az óvónők ismerjék fel a játék szerepét és egyeduralmát a pszichikus funkciók fejlődésében. Korrekciós és kompenzációs céllal a tapasztalt hátrányok leküzdésére a problémáknak megfelelő játékot iktassanak be.
- Az óvónők ismerjenek meg minél több olyan játékot és technikát, amely a gyermek és környezete közötti kommunikációban jól használható.
- Ezek a játékok megtanítják a gyereket érzékenyen észlelni, ráérezni a természet ritmusára, meglátni a szépet, az értéket és védeni azokat.
- Az óvónő a gyermek megismerését, jellemzését a játék segítségével végezze, az így kapott sokrétű információt kellő empátiával és tapintattal elemezze.
- A gyerekek mindig azt játsszák, amihez ott és akkor kedvük van. Az együttes játék örömét az óvónő fokozhatja egy mozdulattal, ötlettel, dallal, verssel, szabállyal, tárggyal, amit a gyermekek, ha lehetőséget látnak benne, felhasználnak.
- Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játék tevékenységre, jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is. a játék folyamában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermekei játék kibontakozását.
- Játsszanak a gyerekekkel együtt szabály, kör-, futó-, fogó- nyelvi játékokat.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Kompetencia:

- Képesek egyazon játék témában együttesen részt venni.
- Élményeik alapján játékhelyzeteket tudnak létrehozni.
- Hajlandók elfogadni játszótársaik elgondolását, és alkalmazkodni a játék szabályaihoz.
- Képesek önállóan megtervezni, megszervezni a játékot, elosztani a szerepeket, megválasztani vagy elkészíteni a játékhoz szükséges eszközöket.
- Szabályjátékokat kezdeményeznek, melynek szabályait pontosan betartják, betartatják.
- Egyéni fejlettségüktől függően tudnak egyéni ötletek alapján egyre bonyolultabb építményeket, alkotásokat létrehozni.
- A különböző anyagokat, eszközöket kombináltan alkalmazzák. Biztosan használják a barkácsoláshoz szükséges eszközöket.
- Társas viselkedésükben a játék folyamán használják a metakommunikációt.

VERSELÉS, MESÉLÉS

„Ahány szóra vágyó gyermek, a jövőnek megannyi lámpása a meglódult időben.” (Sütő András)

A vers és mese a gyerekekkel való különös és játékos beszédkapcsolat egyik nagy lehetősége, a kisgyerek szellemi szükségleteinek kielégítése, beszéd – tanulás – tanítás, szórakoztatás, kellemes időtöltés, együttes élmény.

A mese a legalapvetőbb élményforrás a gyermek számára, jelenléte nélkülözhetetlen az egészséges személyiségfejlődéshez. A mesehallgatás az óvodai élet mindennapjait kitöltő és megszépítő tevékenység, az együvé tartozás eszköze.

Helye és ideje van mindig, ahányszor a nap folyamán lehetőség és igény van rá.

A mese a gyermek „életét csak akkor gazdagítja, ha mozgásba hozza képzeletét, ha fejleszti intellektusát, ha eligazítja érzelmeiben, ha megbékíti félelmeivel és vágyaival, ha elismeri nehézségeit és ugyanakkor megoldásokat is javasol kínzó problémáira ... egyszerre reagál személyiségének minden megnyilvánulására.”

(Brunó Bettelheim)

Míg verset, mondókát mondogatni, addig a mesét hallgatni jó. A mese személyes közegben a felnőtt szájából hangzik és a gyerekről a gyereknek szól. A mese „egy marék varázslat”. A mesék látszólag nem a modern társadalom speciális életkörülményeiről szólnak, de segítséget nyújtanak a belső problémák megértéséhez és megoldásához. Azt a környezetet, amiben a gyerek

él, jobban meg tudja érteni, jobban tud abban eligazodni, ha ezt belső erőforrásai számára lehetővé teszik. A népmese mindig a gyermek valóságos lelki és érzelmi színvonalán fejti ki hatását.

Célunk, az irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése, a gyermekek szemléletmódjának, világképének alakítása, erkölcsi-etikai ismereteik alapozása, szókincsük gyarapítása.

Feladatunk, az életkornak megfelelő változatos irodalmi mű segítségével az emberi kapcsolatok megismertetése, a gyermekek önismeretének elmélyítése, a világ megismerésének segítése.

A feldolgozás tartalma, lehetősége

Az éves anyag összeállítása során az évszakok köré csoportosítjuk a kiválasztott meséket, verseket. A feldolgozás sorrendjét terjedelem, a motívumgazdagság, az epizódok összetettsége, a szerkezeti bonyolultság foka adja meg, alkalmazkodva az évszakhoz, jeles napokhoz. A verseknél a hangulat, a terjedelem, a hozzá tartozó játék, a ritmus változatossága szerint állítjuk össze a sort. A mese, vers, népi mondóka, monda, elbeszélés által kiváltott élmények hozzájárulnak a derűs, vidám, nyugodt hangulat megéléséhez. E műfajok által közvetített tartalmak hordozzák a gyermekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodó humort, életörömet, felfüggetlenséget, játékot. A ritmus, dallam, az ismétlés, játékos mondatok, a nyelvi örömök forrását jelentik a gyermekek számára.

Alkalmat adunk a gyermekeknek, hogy kitalált történeteiket elmondják vagy már ismerteket másfajta cselekményszöveggel fejezzék be. Barkácsolási lehetőséget biztosítunk az élmények feldolgozására, elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel eljátsszák a nekik tetsző meséket. A mese hatását, a gyerekek viselkedéséből, játékából, a mesei képzeteket visszaidéző beszéd és mozdulattöredékekből, az ismétlés vágyából mérhetjük le, csak figyelniük kell a gyerekek megnyilvánulásait.

Minden óvónő a gyermekcsoport szokásainak, a pillanatnyi helyzetnek az ismeretében dönti el, hogy minden gyermeknek csendben vagy néhány gyereknek játék mellett kívánja elmondani a kiválasztott anyagot. A mese általában külső nyugalmat, csendet – míg a vers inkább mozgást igényel. Ezt a különbséget megéreztetjük a gyerekekkel és bevonjuk őket a feltételek megteremtésébe.

Minden csoportban mesére hívogató, sajátos formaságok alakultak ki. Van, ahol mesepárna, meseszőnyeg várja gyerekeket, van, ahol jellel ellátott mozdonyosor vagy mesemondó kuckó körülkerítésével teremtik meg a meghitt mesélésre alkalmas helyet. Olyan megoldásokat alkalmazunk, amelyek az együttlét intimitását hangsúlyozzák. Természetesen a játékos verseket nem előzi meg „szertartásos” készülődés, azt a játék hullámai viszik.

A verseket a magyar népi gyermekköltészetből válogatjuk, azzal a céllal, hogy segítse a gyerekeket a fejlődésben, a testi és szellemi épülésben. A gyerekek ehhez játékra van szüksége, és a mondókák, a gyermekversek csalogatják, biztatják erre a maguk természetes módján – tenyércirógatók, lovagoltatók, altatók, ébresztők, rajzoltatók stb. Ezekre a felnőtt és a gyermek meghitt bensőséges kapcsolata jellemző. Tele vannak gyöngédséggel, becézéssel, biztatással, vidámsággal, jutalomígéretekkel.

A játékban mesei öltözékek, jelmezek állnak a gyermekek rendelkezésére, melyek dramatizálás kellékei (korona, palást, kalap, fátyol, mellény stb.). A gyermekek kedvük szerint beöltözhetnek, mesei szereplőket, mese-részleteket játszanak el. Ugyanígy rendelkezésükre áll a bábkészlet, melyek közkedveltek és szívesen elevenítenek meg kitalált történeteket, ismert meséket, azok elemeit.

A szülőkkel való együttes nevelés elvét úgy próbáljuk megvalósítani, hogy a csoport kedvenc meséskönyvét, közkedvelt műveket ajánlunk a szülőknek, valamint könyvet kölcsönzünk és alkalmanként könyvvásárt is tartunk.

A **3 évesek** az egyszerű mondókákat, meséket, nyúlfarknyi rögtönzött történeteket halmozó, láncmeséket, az állatok beszédének dramatizálását, egyszerű állatmeséket szeretik hallgatni, amelyekben ismétlések, alliteráló kifejezések vannak. Igénylik a testközelséget teremtő simogatók, lovagoltatókat, hőcögtetőket. Ezek ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre.

A **4-5 évesek** saját magukról szóló történeteket, állatmeséket, az egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket, rövidebb ismétlésekkel, refrénekekkel tagolt verses meséket élvezik.

Az **5-7 évesek** történetei már a tágabb környezetről szólnak. Az erdei állatok élete, az utca, a család, a gyerekek világa a téma. A bonyodalmasabb tréfás állatmesék, a tündérmesék, néhány kiváló író meséje, elbeszélése is feldolgozásra kerül. A humoros mesékben főként a

helyzetkomikum, a nyelvi humor hat a gyerekekre. A cselekmény és a nyelv, a varázslat, a csoda az, ami tetszést arat.

Mindhárom korcsoportban választunk néhány olyan verset, amelyet szeretnénk megtanítani és olyanokat, amelyeket csak meghallgatásra szánunk. A mondókák, játszóversek nagyobb számban fordulnak elő, hisz ezek megtanulása belülről fakadó természetes cél a gyerekek számára. Óvodásaink kedvelik a népi mondókákat, mert ebben elválaszthatatlanul együtt van az ének, mozgásos játék és a vers.

Mindenre találunk mondókát a magyar népköltészetben és a gyermekköltészetben, amire szükségünk van a gyerekekkel való együttlét során.

A gyermekköltészet, a népköltés és a műköltés egyaránt arra törekszik, hogy mondanivalóját érzékletes, hangulatos képekkel varázsolja elénk. Ilyenek:

- a természeti lények élete: csigacsalogatók, katicaröptetők, fecskehívogatók,
- a természet változásai: tavaszköszöntők, időbeli tájékozódások,
- a természeti jelenségekhez kapcsolódó: esőhívogatók, napcsalogatók,
- a gyermek lelkiállapotát befolyásoló: cirógatók, aktivizálók, pihentetők, nevetetők,
- játékhoz kapcsolódók: menekülés, várakozás, kérés, kitalálás, keresés,
- cselekvésre biztatók: táncoltatók, ugráltatók,
- kiszámoló, halandzsák: varázsszövegek, amelyek mágikus hatásúak,
- népszokások: leánykérés, Lucázás,
- köszöntők: évfordulókra, napfordulókra.

„Ilyen értelemben a mese és a vers része az egész óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek.”

(Zilahi Józsefné)

Ebben az életkorban a ritmus és a mese igénylése éppolyan természetes megnyilvánulás, mint a játékkedv. Az anyanyelv jelrendszerét a gyermek tevékenységek, társas érintkezések során utánzással sajátítja el. A vers és a mese hallgatása, mondása a kisgyermekkorban a játékkal egyenrangú igény és az anyanyelvi nevelés mással nem pótolható lehetősége. A mese és a vers, a mondóka az óvodai évek során végig a szóbeliséget képviseli, a mindennapi beszédétől eltérő, más hangzású, hangulatú emberi megnyilvánulás.

Az óvónő szervező munkája

- Óvodai életünk példája során éreztessük meg a szülőkkel is az élő mese varázsát. A Tv, a videó ne szorítsa ki a gyerekek életéből a személyének szóló érzelmi biztonságot adó és értelmi fejlődését segítő mesélést, verselést, mondókás játékokat.
- Az óvónők a szülőkkel együtt örüljenek a gyerekek önálló próbálkozásainak, a meséinek, nyelvi önkifejezési formáinak és bátorítsák erre a gyerekeket.
- A mese és verskészlet minden óvónő tarsolyában ott van. Az értékek kiválasztásában elsősorban a magyar népköltészet az irányadó, másrészt a gyermekirodalom remekművei. Szükséges az óvodai könyvtárunk ilyen céllal történő bővítése.
- A mondókák, a versek nagyobb részt a gyerekekről és a természetről, vagy éppen kettőjük viszonyáról szólnak. Hangozzanak el ott és akkor, amikor erre szükség van.
- A mesék akkor mozgatják meg a gyerek képzeletét, ha azzal tovább is foglalkoznak. Érzékeny figyelője és segítője ennek a folyamatnak az óvónő. A pszichikai törvényszerűségek ismeretében támogassa a gyerek szimbolikus játékait, akik az anyanyelv szépségét ízlelgetve, újra átéli, újra megjeleníti érzéseiket játékban, rajzban.
- Szervezzen az óvónő a nem verbális kommunikáció gyakorlására, a gyermek számára érdekes, érzelmileg motivált játékokat (tekintet, mimika, testtartás, térköz, külső megjelenés, gesztus stb.).
- Az óvónő feladata a jó mesei környezet megteremtése, ahol éppúgy helyük van a könyveknek, báboknak, mint olyan anyagoknak, eszközöknek, amelyek indítékot adnak átváltozásokra vagy arra, hogy maguk készítsék el a kellékeiket, ahogyan azt megálmodták.
- Az óvodába különböző nyelvi szinten kerülnek be a gyerekek. A beszédhibákat és a beszédzavarokat felismerve segíteni kell a gyerekeket és a szülőket, s együtt kell működniük a megfelelő szakemberekkel (logopédus).

A fejlődés várható eredményei

Attitűd:

- Várják, igénylik a mesehallgatást.

Kompetencia:

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.

- Szívesen mesélnek, dramatizálnak, báboznak a kisebbeknek, és a maguk szórakoztatására.
- A népmesék szófordulatai, a versek gyönyörű jelzői megjelennek a gyerekek önálló meséiben.
- Tudnak mesét befejezni, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.
- A mesével kapcsolatos érzelmeiket rajzban is meg tudják jeleníteni.
- Vigyáznak a könyvekre.

ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉKOK, GYERMEKTÁNC

„A felnőtt minta utánzásával az éneklés-zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.” (ONAP)

A magyar zenei nyelvet csakis a magyar népi gyermekdalokon, népdalokon keresztül lehet elsajátítani, hiszen ezek „élőben” tartalmazzák mindazt, amit a gyermek ebben a korban igényel, a ritmust, a játékot, a közös éneklés örömét. Kodály szerint a nyelv és a zene a legfontosabb elemei ennek a folyamatnak. Falvay Károly a mozgást, mint harmadik elemet hozzákapcsolta, mivel mind a nyelvhez, mind a zenéhez mozgáselőzmény tartozik. Beigazolódott az is, hogy az egyensúlyérzék és a ritmusérzék összefügg egymással és ennek kifejlődése döntően az óvodáskorra tehető.

A gyermekek érzelmeinek, cselekvéseinek, gondolatainak egységét jeleníti meg az énekes játék, amely az óvodában végigkíséri a gyerekeket az egyszerűbb játékból a szereplési alkalmakig. A mondókához hasonlóan élethelyzetekhez, eseményekhez, gyermeki tevékenységekhez kapcsolódnak és természeti élményekből erednek.

Gyermekeink életében a természet sokféle zenei élményt kínál, a madarak éneke, a zümmögő rovarok, a fák lombjának susogása, a levelek zörgése, a megfagyott hó ropogása, a szél zúgása stb. Fülelve környezetünk hangjaira megtanul a gyerek érzékenyen észlelni, felfedezni a hangok gazdag világát és szépségét. Maga is képes lesz arra, hogy egyszerű hangokat létrehozson: a fűszál, a levél, a gallyak, a kavicsok, a termések fújással, ütögetéssel hangszerekké válnak a gyermek kezében.

A természetben sokat játszó gyermek egész lényét mozgósítja: énekel a katicának, a napnak, kavicsokat ütöget, diót csörget, hintázik, lépeget, közben mondókákat mondogat.

Az Alapprogram szerint a gyerek zenei tapasztalatokat csak aktív részvétellel szerezhet és a gyerek teste a legegyszerűbb eszköz a zenei kifejezésre. A játékos utánzó mozgásformákkal, járással, tapssal a mondókák, dalok egyenletes lüktetését, motívumhangsúlyát, ritmusát

érzékeltetik a gyerekek. Képesé válnak egyéni zenei élmények hatására szabadon variálni mozgást, szöveget, ritmust és dallamot.

Cél: az ének és zene iránti érdeklődés felkeltése, a befogadásra, gyakorlásra való képesség megalapozása. A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, éneklési készségének, harmonikus mozgásának fejlesztése.

Feladat: a készségek fejlesztése, a mozgás – hang – szöveg összekapcsolásával. Óvónői mintaadással, sok zenei élménynyújtással ösztönzi a gyermekeket az éneklésre.

A zenei hallás, ritmus és formaérzék fejlesztés, a beszédhanggal való játékok, a környezet hangjainak megismerése és felismerése, a játékos képességfejlesztés, a mondóka, a gyermekjátékok, táncok, dalok és népdalok megismertetése.

A fejlesztés tartalma a korosztályoknak megfelelően:

Dalanyagból, mondókákból, zenehallgatási anyagból, a magas-mély hangok megkülönböztetéséből, dallam-ritmus visszaéneklésből, halk-hangos fogalompár megértéséből, egyenletes lüktetés – dallammotívumokból, ritmusmotívumokból áll.

Az óvónők számára kiváló ének-zenei gyűjtemények állnak rendelkezésre, amelyek nagy része Kodály Zoltán útmutatásai alapján készültek Forrai Katalin összeállításában. Az ének-zenei élmények a gyermek életében sokféle spontán és szervezett formában vannak jelen.

Hallásfejlesztés

Elsődleges területe az éneklési készség fejlesztése. Az éneklési készség fejlesztése óvodánkban a gyermekek utánzási vágyán alapszik. Hallás után tanítjuk a dalokat, dalosjátékokat. A gyakorlásnak, az ismétlésnek kiemelt szerepe van. Az éneklési készség fejlesztésénél fontosnak tartjuk a megfelelő hangterjedelmű dalok választását, a megfelelő hangmagasságban kezdett tiszta óvónői éneket. Ezzel szoros összefüggésben van az éneklési kedv felkeltése és ébrentartása. A megfelelő érzelmi alapozás a kezdőhang átvételét és a bátor, egyéni éneklés felvállalását segíti.

A hallásészlelés fejlesztését célozza a környezet zörejeinek felismerése, egymás hangjának megismerése, melyből alakítható a magas és mély hangok, valamint a halk-hangos hangok felismerése.

Ritmuserzők-fejlesztés

Fontos, hogy már az óvodában kialakítsuk a ritmus, a lüktetés érzékelését és az óvodai évek végére a gyermekekben automatizáljuk azt. A lüktetés adja az alapot a további ritmusmotívumok elsajátításának, a tempókülönbségek érzékelésének. A ritmuserzők fejlesztése szorosan a mozgáshoz kapcsolódik, koordinálja azt.

Mozgásfejlesztés

A dalok, dalos játékok ritmusa, dallama spontán módon is mozgásra ösztönzi a gyermekeket. A zenei tevékenységen belül a szép mozgás kialakítása szerves része a készség-képességfejlesztésnek. Az egyenletes szép járás, a dalos játékok mozgássorai alapozzák a későbbi tánclépéseket, egyedi formában segítik a mozgás összerendezettségének kialakulását. Fontos kiemelni, hogy a zenéhez kapcsolódó mozgás, a közös játék érzelmi töltése igen erős, a gyermekekhez közelálló élménye semmi mással nem pótolható.

Zenehallgatás

Alapelvünk, hogy az énekes népi játékok mellett a kortárs művészeti alkotásokkal is ismerkedjenek a gyerekek. Minél több élő ének és hangszeres előadást halljanak a gyerekek óvónőiktől, mert a zene mindig közvetlen érzelmeket kelt, ami a gyermekek cselekedeteit befolyásolja. A zene művészi hatásán keresztül az érzelmi nevelés egyik leghatásosabb eszköze, fejleszti az emocionális részvételt, az érzékenységet, a fogékonyságot. Ezért az éneklésre, zenélésre, zenehallgatásra a nap bármely szakaszában találjuk meg a megfelelő alkalmat, és éljük pozitív nevelő hatásával.

Az óvónő szervező munkája

A gyerekek otthonról hozott, nagyszülőktől hallott – népi, nemzeti kulturahagyományokat közvetítő - mondókák, dalok kapjanak helyet zenei nevelésünkben (kellő mérlegeléssel), ugyanakkor az óvodás dalok, mondókák otthoni meghallgatásában, elsajátításában legyenek a szülők a gyerekek játszótársai.

A megvalósítás formái:

- A zenei élmények a természethez kapcsolódva, a gyermek játékába illeszkedve, munkáját, egyéb tevékenységét kísérve, bábozását, dramatikus játékát színesítik.
- A gyermek szabad zenélése, éneklése, amit alkalmi társulásokkal saját kedvükre és örömükre szerveznek meg, s mozgással kísérik.

- Ünnepekre készülve az ünnep jellegéhez igazodó dalok megtanítása, vagy zenei anyagok meghallgatása.
- Az óvónő magatartása igazodjon a különböző formák jellegzetességeihez, juttassa a gyerekeket maradandó zenei élményekhez és az ének-zene megszerettetéséhez.
- A gyermeki kreativitást kibontakoztató ütő- és ritmushangszerek készítése és használata: zenei élmények, hangszerek megismerése.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Képesség:

- Vissza tud kapcsolni szöveges ritmusmotívumokat.

Attitűd:

- A bemutatott előzenét, népdalokat, műzenei szemelvényeket, más népek gyermekdalait figyelmesen hallgatja.

Kompetencia:

- Szeret énekelni, mondókázni, egyedül is kezdeményez énekes játékot.
- Egyéni képességeihez mérten igyekszik tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni, mondókázni.
- Érzékeli, felismeri, érti a zenei fogalompárokat, azokat képes mozgással, énekléssel alkalmazni.
- Érzékeny a környezet és a természet hangjaira, figyelni és megkülönbözteti a hangszínek finom eltéréseit, zörejt és beszédhangon egyaránt.
- Képes belső hallás alapján dalok, mondókák ritmusának hangoztatására.
- Meg tudja különböztetni az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, a különbséget kifejezi cselekvéssel, énekkel, mozgással.
- Érzékeli a tempókülönbséget, azt mozgással is be tudja mutatni.
- A tempókülönbséget összekapcsolja más zenei fogalompárokkal.
- Koordinált a mozgása önmagához és a csoporthoz képest is.
- Ismeri az egyszerű játékos, táncos mozgásokat és képes ezt önmagához viszonyítva esztétikusan kivitelezni.
- A ritmusjátékos hangszereket ismeri, képes azokon lüktetést, ritmust, motívum hangsúlyt hangoztatni.
- Szeret és tud mozgásokat utánózni.
- Szeret kitalálni dallamot, mozgást, ritmust, játékot.

RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

„A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás a kézimunka különböző fajtái, a műalkotásokkal való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiségfejlesztésnek.”

Az óvodába kerülő gyermek már rendelkezik bizonyos kézi tapasztalatokkal. Ha volt rá lehetősége tésztát gyúrt, homokba, földre pálcával rajzolt, vízzel, földdel sározott, paradicsomos ujjával nyomokat hagyott a tányérján. Próbálkozott anyagokkal, tárgyakkal, a rajzolás eszközeivel. Az óvodába kerülve mindezeket folytatja, kézi tudását újabb anyagokkal, eszközökkel, technikákkal gazdagítja. Folytathatja a "világ modellezését" társas közegben, hozzáértő segítők közreműködésével, mert ebben az életkorban erre van szüksége.

„A gyermek nem akarja másolni a felszínt, nincs rá benső készítése ... Ne akarjuk modern sablonokhoz igazítani életét, cselekvéseit. Tőlünk ő szeretetet vár, parttalant, s azt, hogy mutassák meg neki, miképpen használja az „eszközöket”, hogyan fejlessze képességgé adottságait. Mutassuk meg neki, hogy a ceruza mire való, s a zsírkréta, a toll, az ecset, a festék és az íróka, anyagnak, csuhénak, pálcikának, gesztenyének, diónak, virágnak mi a „beszéde”.

(Molnár V. József)

Cél: Juttassuk el a gyermekeket egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően a képi-plasztikai kifejezőképesség birtokába. Alakítsuk ki bennük az elemi képolvasási, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességet. Alapozzuk meg a vizuális észlelést, emlékeztetést, képzeletet, a vizuális gondolkodást, az intellektuális látásmódot.

A tevékenység közvetett célja: a szem-kéz koordináció, a finommozgások fejlesztésével olyan képességekhez juttatni gyermekeinket, amelyek alkalmassá teszik az írás elsajátítására is.

Feladat: az építő – ábrázoló – alkotó tevékenység közben alakítjuk a gyermekek téri, formai szinképzését, a természet színeire való rácsodálkozással, a művészi alkotások nézegetésével. Megismertetjük velük a különböző anyagokat, az ábrázolás és a konstruálás egyszerű munkafogásait, technikáit. Az alkotás szépségével, örömeivel felkeltjük a gyermekekben a vágyat a sokféle, az ábrázoló tevékenység iránt.

A fejlesztés tartalma és területei:

A gyerekeknek az óvodába lépés pillanatától olyan környezetet biztosítunk, amely inspirálja őket az alkotásra, az eszközök kipróbálására.

Fontosnak tartjuk, hogy minden nevelési helyszínen – szobában, udvaron, kirándulva – legyen módjuk a gyerekeknek arra, hogy az alkalom jellegéhez igazodva, rajzoló, festő, formázó, mintázó, építő tevékenységet végezzenek.

Firkálgassanak:

- Udvaron, földön, betonozott felületen, pálcikával, táblai krétával.
- Csoportszobában: csomagoló papíron, krétával, zsírkrétával.
- Gyurkálásra a homok, sár, agyag, tészta, lisztgyurma, papírok, adnak lehetőséget. Festéshez csomagoló papírt, nagyméretű rajzlapot adunk. Jellemző és kedvelt az ujjfestés temperával, színesített ragasztó keverékkel.
- Készítsenek nyomatokat fatörzsről, levelekről, virágokról, kezükről, lábukról, zöldségekről, gyümölcsökről, tárgyakról stb.
- Alakítsanak át vesszőt, csuhét, kukoricaszárat, dióhéjat, papírt, textilt, fonalat, formálódjon kezükben az anyag.
- A természet változása, mint állandó megújulás, a legjobb modellje a gyermeki alkotásoknak. Minél több olyan anyaggal találkozzon a gyermek, amely a természet nyomait magán viseli. Színük, formájuk, alakjuk is elkápráztatja a gyermeket, ugyanakkor minden érzékszervüket fejlesztik.

A gyerekek kezdetben utánzás alapján cselekszenek, ezért igen fontos, hogy az óvónő együtt „dolgozzon” velük. Az anyagok tulajdonságait megtapasztalva adjon ötleteket és mintát (meghagyva a gyermekek önálló képalkotási lehetőségét) és „valamivé” válás folyamatához.

Fejlődésük érdekében segítsük elő az önálló ábrázolási törekvések megindulását, alkotókedvüket, önbizalmukat, a szabad képzeletáramlásukat. A sok élményszerzés, beszélgetés, tapasztalatszerzés alapján tudjuk fejleszteni a vizuális élmény befogadásának képességét.

Képalakítás:

Fázisai a firka, a vonalas ábrázolás, emberábrázolás, környezet ábrázolása (növények, állatok, tárgyak). Óvodáskor vége felé megjelennek az emlékezet utáni, elképzelés alapján készült rajzok, melyek megfigyeléseken és érzelmi hatások alapján készülnek. A fejlődésnek ebben a szakaszában már odafigyelnek a formára, színre, a térkifejezésre a kép síkján megjelenő egymás melletti, fölötti viszonyokra, arányokra. Törekcsenek a saját élmények – események önálló kifejezésére.

Plasztikai munkák:

Alapja a gyurkálás, formálgatás. A fejlesztés folyamán megismertetjük a gyermekekkel az alapvető technikákat (sodrás, gömbölyítés stb.) melynek gyakorlása közben megjelennek az emberalakok, játék- és állatfigurák. A mintázások később kiegészülnek díszítésekkel, kézimunkával, melynek anyagai: termés, textil, fonal, papír stb. E tevékenységek során bővítjük a technikákat: nyirkálással, tépéssel, hajtogatással, plasztikus formálással, szövéssel, ragasztással stb. A technikák és anyagok ismeretének birtokában összerendezettebbé válnak térbeli kompozícióik, és képesek lesznek díszletek, bábok, kellékek, jelmezek készítésére is.

Építés:

Kezdetben játékok, tárgyak rakosgatásából áll, illetve homokformák kialakításából. Később a gyerekek játékaihoz kapcsolódik, többnyire szerepjátékaik berendezéseit egészítik ki (bútorok várai, tornyok építésével, melynek anyagai: papírdoboz, építőkocka stb.) Az építőjátékok változatos felhasználása mellett a közös játékoknak megfelelően nagyobb térben, nagyobb méretű elemek összeállításából térrészek építése is lehetséges a szabadban.

Az építés jól fejleszti térlátásukat, az arányérzéküket, alacsonyabb-magasabb, kisebb-nagyobb, több-kevesebb, a kiegészítő formák egymáshoz viszonyított méreteinek megállapítását.

A technikák és anyagok ismeretének birtokában összerendezettebbé válnak térbeli kompozícióik, és képesek lesznek bonyolultabb alkotásokra.

Fejlődésük érdekében segítsük elő önálló ábrázolási törekvéseik, alkotókedvük, önbizalmuk, képzeletük kibontakozását.

A rajzolás, festés, mintázás, építés hagyományos eszközeiben is jelentős változások történtek az utóbbi években.

Támogatjuk a gyermekbarát vizuális eszközök használatát, melyek segítik

- a gyermek egészségének óvását,
- szín és formaérzék fejlődését,
- motiválnak rajzoló, festő, gyurmázó, építő tevékenységekre és,
- funkcionális szemlélettel készültek.

A vizuális rajzolás, mintázás, kézimunka áthatja a gyermek minden tevékenységét. Az észlelési funkciók együttműködésével, mozgással, cselekvéssel ismeri meg a világot. Szinte törvényszerűen megjeleníti, újraalkotja a neki legmegfelelőbb formában a látott, hallott, tapasztalt dolgokat. A legfontosabb, hogy maga jusson el az újraalkotó tevékenységig, találkozzon műalkotásokkal, kézművesek munkáival.

A műalkotások nézegetése az óvónő és a gyermek által kiválasztott témában: a térbeli, formai, színbeli tapasztaláson túl az együtt gyönyörködés élményét is biztosítja. Ugyanilyen élményt nyújthat az óvónő a természetben látható esztétikus jelenségek megfigyeltetésével, a kézműves műhelyek és kiállítások látogatásával is.

Az óvónő szervező munkája

- Az óvónők a gyermeki rajzfejlődés ismeretében hagyják szabadon rajzolni a gyerekeket. A próbálkozások egyre gazdagabbá teszik a gyermek rajzait, eljut a formáig, majd a képkomponálásig.
- A rajzolás, festés, mintázás, építés feltételeiről az óvónő gondoskodik, arra törekedve, hogy az ahhoz szükséges eszközöket a gyerekek szabadon használhassák.
- A szabadon alkotó gyerekeket megilleti az óvónő érdeklődése, lelkesedése, elismerése, tudásának megosztása, valódi élmények megszervezése, amelyek további alkotásra ösztönzik a gyerekeket. (természeti élmények, népi kismesterségek)
- Az óvónő számba veszi az évszakokhoz kapcsolódó gyűjtési alkalmakat és hozzásegíti a gyerekeket a természet kincseinek sokoldalú felhasználásához.
- Önképzéssel gazdagítja az anyagok felhasználási körét, bővíti tudását.
- Nyitottan fordul a családok felé, segítségüket mind az anyagok gyűjtésében, mind a technikai ismertek bővítésében, színesítésében igénybe veszi.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére

Ismeret:

- Tér, forma és színeképzeteik gazdagok.

Képesség:

- Képesek felfedezni környezetükben a szépet.

Attitűd:

- Belső késztetésük van az önkifejezésre, alkotásra, élményük, tapasztalatuk megörökítésére.
- Szívesen készítenek közös munkákat a csoportszoba díszítésére.

Kompetencia:

- Sok eszközt, anyagot és megoldási módot ismernek, biztosan használják az alkotáshoz szükséges eszközöket.
- Fantáziájuk gazdag, felfedezik környezetükben a „valamihez hasonlító” formákat, alakzatokat, s próbálják játéktevékenységük során azokat felhasználni, beépíteni.
- Forma ábrázolásukban képesek hangsúlyozni a legjellemzőbb formákat, megkülönböztető jegyeket.
  - Az emberábrázolásban megjelennek a részformák, próbálkoznak egyszerű mozgások jelzésével.
  - Ismerik és megnevezik az alapszínek árnyalatait is, színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket. Tevékenyen részt vesznek a téralakításban, a tér berendezésében.
- Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat.
- Ismernek népművészeti motívumokat. Önállóan díszítenek tárgyakat, törekednek ezeket a motívumokat felhasználni díszítőmunkájukban, tudnak sormintákat készíteni.
- A természet anyagait mértéktartóan használják alkotásaikhoz.

MOZGÁS

„A tornának, játékos mozgásnak teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján lehetőséget kell biztosítani.”

(OAP)

Programunk fő célja, hogy a gyerekek otthon érezzék magukat környezetükben.

Abban a környezetben érzik otthon és jól magukat, amelyben tudnak tájékozódni, átlátják tevékenységeik rendjét, ismerik és használják környezetük tárgyait, berendezéseit. Eligazodásukhoz elengedhetetlen a különböző mozgásfajták, kis- és nagymozgások, természetes és tanult mozgásformák, amely közben fejlődik idegrendszerük, koordinálttá válik mozgásuk. Mozgásos tevékenység közben ismerhetők fel azok a pszichikus funkciók, amelyeknek fejlődése erre a korra esik, és amelyek jelzésértékűek az óvodapedagógus számára (testséma, téri tájékozódás, énkép).

A mozgás sokoldalú tevékenység és feladatrendszer, így az egész óvodai életet átszövi. A szervezett testnevelési foglalkozásokon túl, jelen van a játékban, a környezeti és esztétikai nevelés, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenység területein egyaránt.

Kiemelt terület: a szabad mozgás, a szervezett testnevelési foglalkozás, valamint a napi frissítő játékos mozgás.

Célunk a mozgáskedv fenntartása, a természetes mozgás és játékgigény kielégítése és társra figyelés. A mozgásszint fejlesztését a mozgástapasztalatok bővítését gazdag gyakorlati lehetőséggel biztosítjuk, mely a célszerű, összerendezett mozgás kialakulásához vezet.

Feladatunk, lehetőséget adni a gyermekeknek saját testük mozgásának átélésére, sokoldalú mozgástapasztalat szervezésére. A rendszeres mozgással biztosítjuk az egészséges személyiség fejlődését, lerakjuk az egészséges életvitel alapjait. Gyakorlás során alakítjuk testi képességüket, fejlesztjük fizikai erőnlétüket. Mozgáson keresztül hatunk az értelmi és szociális képességek fejlődésére is.

A mozgásfejlesztés tartalma

„A testi nevelésnek a test összes lehetőségeinek felfedezéseivel és az azok feletti uralommal kell kezdődnie.”

(Celestin Freinet)

A szervezett mozgás különböző szervezeti formáinak időtartamát rugalmasan, a gyermekcsoportok aktuális fejlettségi szintjeihez, időjáráshoz, napirendhez igazodóan célszerű tervezni.

A mozgás szervezésekor döntő mértékben a fokozatosság, játékoság, a gyermeki szükségletek figyelembe vétele, az egyéni bánásmód és differenciált fejlesztés elvét érvényesítjük. Az élményszerűség és tevékenykedtetés csak akkor valósítható meg, ha a mozgáshoz megfelelő hely, esztétikus, sokféle eszköz, elegendő idő áll a gyermekek rendelkezésére.

- A gyerekek természetes mozgásigényének kielégítésére a gyerekek egyéni fejlettségéhez igazodva lehetőséget adunk a természetes mozgásformák gyakorlására, különböző nehézségi fokozatok felállításával, új mozgásos élmények nyújtásával (járás, futás, kúszás, mászás, csúszás akadályokkal, új eszközök, körülmények bevonásával).
- Ugróiskolák, labdajátékok, bújócskák, versenyjátékok kiválóan alkalmasak téri tájékozódásra, a szem-kéz koordináció fejlesztésére, távolságok mérésére, az együttjátszás örömeinek átélésére.
- Élményszerű tornával a gyermek élményeiknek és a természet lehetőségeinek felhasználásával szervezett játékos mozgásformákkal. Pl.: ugrások hóba, homokba,

levélhalomba, bokorkerülés, árokugrás, gurulás fűbe dombról, gesztenyecsa a sárkánnyal, tornázás dióval, levéllel stb.

- Az egyensúlyozó mozgások fejlesztik a testi képességeket, az egyensúlyérzékét – hintázó mozgások, kötélmászás, ugrálás szivacson, trambulínon, járás karikán, lépőköveken, farönkön stb. Amikor csak lehetőség van rá, a gyerekek végezzenek önállóan és szervezeten is egyensúlyozó mozgásokat, a természet tárgyain, anyagain, tornaszereken, eszközökön.
- Testi képességek az erő, a gyorsaság, állóképesség növelését különböző gyakorlatokkal biztosítjuk (pl. futó és fogójátékok, váltóversenyek, támaszgyakorlatok).

Koordinációs képességek fejlesztését babzsák és labdagyakorlatokkal, ugróiskolával, játékos futásokkal, egyensúlyozó gyakorlatok beépítésével, különböző térformák alakzatok bemozgásával valósítjuk meg. A tornaszobában, csoportsobában a szervezett foglalkozások, de a szabad tevékenységek ideje alatt is a gyerekek rendelkezésére áll a TINIKONDI, kötélletra, AYRES fejlesztőjáték elemei, Greiswald tornakészlet, bordásfal, tornapadok, zsámoly, ugrószekevény, tornaszőnyeg. Kéziszerek használatával változatossá tesszük a különböző gyakorlatok végzését. A kéziszerkesz készen vett vagy saját készítésű kivitelben állnak a gyerekek rendelkezésére, mint pl.: kendő, bot, szalag, rongylabda, dió, gesztenye.

Az udvarokat igyekeztünk úgy kialakítani, hogy füves, dombos, aszfaltos területek lehetőséget nyújtsanak a különböző mozgások gyakorlására. A dombon lehet szánkózni, csúszkálni, nyáron viszont gurulni, mászni, kúszni, lefelé-felfelé futni, szökdelni. A füves részen különböző pályákat alakítottunk ki. Az állványokon felfüggesztett mászókötel, gyűrű, nyújtó, a kifeszített kötel biztosítja a különböző mozgásformák gyakorlását. A rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére.

A mászókákat, a ROTIKOM elemeket, mindent, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó) felhasználunk feladataink megvalósításához.

Minden lehetőséget kihasználunk a szabad mozgás fejlesztésére a szabadban, tornaszobában és a csoportsobában egyaránt.

Szabad mozgásgyakorlással lehetőséget adunk a gyerekeknek, hogy egészséges környezetben, sokat, szabadon mozogjanak, tegyék próbára erejüket, ügyességüket, mutassák meg mozgáskészségüket.

Szervezett foglalkozásokon, frissítő torna, valamint szabad mozgás alkalmával is nagy gondot fordítunk a kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetőek legyenek, és megfelelő számban álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A *frissítő testnevelés* a gyermekek napirendjében fontos szerepet tölt be. Ez a mozgás frissíti, edzi őket, elősegíti a mozgásszintjük és testi képességeik fejlődését. Ezt a tevékenységet naponta legalább egyszer 10-20 perces időtartammal szervezzük. A frissítő testnevelés középpontjában a mozgásos játékok állnak és kiegészülnek egy-egy gimnasztikai elem gyakoroltatásával. A csoportszobában és a szabadban a leghatékonyabb terhelést biztosító napi mozgás feltételeinek megteremtésére törekszünk.

A *ritmikus, zenés mozgások* a páros hintáztatóktól a térformákban rendezett táncos, dalos gyermekjátékig és a zenés torna, mind hozzájárulnak a testkép, a téri tájékozódás, az egyensúlyérzék fejlődéséhez. A zenés torna során a gyerekek saját mozgástapasztalataikat adják át társaiknak, felidéznek korábbi ismereteiket, és újakat találnak ki.

Finommozgások

„Sokat tud az én kezem, sokat tud az ujjam.” (Szabó Lőrinc)

Az építő, szerkesztő játékok, fa és papírmunkák, a rajzolás, a konyhai szeletelés, a téstagnálás, az agyagozás, mind más-más élethelyzetben segítik a finommotorika fejlődését.

- Az udvari, kerti munka körébe tartoznak az ásás, gereblyezés, ültetés, gyomlálás, természetakarítás, levélösszegyűjtés, hó, homoklapátolás stb.
- Az erőkifejtést igénylő mozgások során a gyerekek fizikai erőnléte, állóképessége, koordinált mozgása fejlődik. A fizikálisan nehezebb munkára a fiúk vállalkoznak, így a nemek közötti erőkülönbségek jól kirajzolódnak.
- A séták, kirándulások nagy kihívást jelentenek a gyerekeknek: hosszabb távon járás, együttmozgás, összetartozás. Az érdekes látnivalók elfeledtetik a monotóniát, és tájékozódási pontként szolgálnak, irányítanak (közlekedési lámpák, üzletek, templomok, patak stb.). A változatos ingerek és mozgásfeladatok teljesíthető próbák elé állítják a gyerekeket. (járás keskeny járdán, ösvényen, patak parton, járás, futás emelkedőn, lejtőn stb.)

Lehetőségük van ismert mozgásformák, más körülmények között, új helyzetekben való gyakorlására. (lépegetés kidőlt farönkön, árokugrás, pallón járás stb.)

- Mozgás, testséma fejlesztése természetes helyzetekben (öltözködés, mosakodás, torna, játékhelyzet).
- A percepció (észlelés, a test és a környezet viszonyában, játékos szituációkban, élethelyzetekben).
- Verbális megerősítés. A cselekvés, érzelem, nyelv, együtt segítik a mozgáselemek beépülését. A három terület egymással összefüggően hat a pszichikus fejlődésére. Kidolgozott és kipróbált játéktárunkat eredményesen használjuk az ilyen területen elmaradásokat mutató gyerekek fejlődésének előmozdítására, Porkolábné Dr. Balogh Katalin nyomán.

Az óvónő szervező munkája

A család egy részének életében újra kell tudatosítanunk a régi mondást: „Ép testben ép lélek.” A technikai és kulturális fejlődés következtében könnyebbé vált az ember élete. A kényelmes életnek testsilányító szerepe van. A mai kor kultúrembere (kevés kivételtől eltekintve) keveset mozog. „Burokban” nevelt gyermekeinknek szükségük van nagyfokú mozgásigényük kielégítésére, a mozgásrendszer erősítésére.

- Fontos, hogy az óvónő hagyja szabadon mozogni a gyereket. A sokszor végzett, begyakorlott mozgások magabiztossá teszik a gyerekeket, koordinálják mozgásukat, növelik teherbíró és általános ellenálló képességüket.
- Az óvónő ismerje meg a gyermek egyedi mozgásigényét és mozgáskészségét, megfelelő eljárásokkal, új mozgásélményekkel fejlessze azokat. Kísérje figyelemmel az ideális testsúly fenntartását, segítse elő a szorongás és a stressz oldását, a gyerekek pszichés jólétét.
- A túl merész és túl félénk gyerekeket a test fölötti uralom megszerzése vezeti el a biztonságos mozgáshoz.
- A gyerekek testalkata, tartása a kialakulás, fejlődés állapotában van.
- Tartásjavító tornával, sok mozgással megelőzhetjük a tartáshibák kialakulását.
- A szabadlevegőn végzett mozgás megduplázza a szervezetre kifejtett hatását, a keringést és légzőszervek funkcióját erősíti. Fontosnak tartjuk, hogy amikor csak lehet, ezt adjuk meg a gyerekeknek.
- A nemek között, mozgásukban is érzékelhető különbségek vannak. A nemi hovatartozás elemeit azzal is erősíthetjük, ha mozgásfajták szervezésével ezt érvényesítjük. (Fiúk erőteljesebb és dinamikusabb, a lányok könnyebb és kecsesebb mozgása.)

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végére

Képesség:

- Mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, harmonikussá válik.
- Növekszik teljesítőkéességük.
- Cselekvőképességük gyors
- Finommotorikájuk erőteljes fejlődésnek indul, megerősödnek a keresztcsatornák funkciói.

Attitűd:

- Mozgásukat, viselkedésüket szándékosan irányítani tudják, a szabályokat igyekeznek betartani, mozgásban kitartóak.

Kompetencia:

- Megértik az egyszerű vezényszavakat. Ismerik a gimnasztikai gyakorlatok jó kivitelezhetőségéhez szükséges szakkifejezéseket - mellső, oldalsó középtartás stb. - törekednek a gyakorlatok igényes végrehajtására.
- Képesek tempó és iránytartásra, illetve váltásra.
- Fejlett testsémával rendelkeznek, biztosak a jobb- és bal megkülönböztetésében.
- Fizikai állóképességük, aktivitásuk, erőnlétük fejlett.
- Téri tájékozódásuk fejletté válik, tudják saját testhelyzetüket környezetük tárgyaihoz viszonyítani.
- Fejlett az egyensúlyérzékük, biztosabban egyensúlyoznak környezetük tárgyain – természetes mozgásuk biztosabbá válik.

MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK

„A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékokkal sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység.”

(ONAP)

A munka motivált, célirányos alkotó, alakító jellegű tevékenység, amely társadalmilag értékelhető eredményeket hoz létre. A gyermek gazdag életizű környezetben tud értelmesen munkálkodni, ha van értelme, van eredménye és van kivel megosztania.

Célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek személyiségének fejlődését.

A gyermekek mindennapi munkálkodásuk közben egyre több információt és pontosabb tapasztalatot szereznek az őket körülvevő tárgyi világról.

Feladata: a gyerekek akarati tulajdonságainak, értelmi képességeinek, összerendezett mozgáskészségének, együttműködési képességeinek fejlesztése, a munkavégzéshez szükséges készségek, tulajdonságok kialakítása: kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság, kötelességtudat. Megalapozzuk a munka iránti tiszteletet, eredményeinek megbecsülésére, fontosságának tudatosítására törekszünk. Az önként – örömmel végzett játékos munkavégzés során közösségi kapcsolatokat alakítunk ki.

„A munka az egyes gyerek szempontjából lehet utánpótlás, identifikáció (azonosulás) játék, a mindennapjainak szokásrendje, együttérzés, gondoskodás, barátság, élmény és még sok minden más.”

(Dr. Páli Judit)

Lehet kísérletezés, próbálkozás, erőmérés, vágyteljesülés is, de egy biztos – próbálkozásai sok mindenre megtanítják.

A munkajellegű tevékenységek többsége is a játékból bontakozik ki, s a gyermek játékként éli meg és örömmel végzi, ha a körülötte lévő felnőttek helyesen motiválják és irányítják őket.

- Fokozatosan kell az egyes munkafajtákat bevezetni, a munka mennyiségét növelni. A gyermekek először csak önmagukért végeznek munkajellegű tevékenységet, később alakul ki a közösségért végzett munka, először sok segítséget igényelnek, később teljesen önállóan igyekeznek végrehajtani.
- Akkor célszerű bevezetni a közösségért végzett munkákat, amikor a gyerekek már készség szinten ismerik a munkafolyamat menetét és fogásait.
- A gyermeknek mindig látnia kell a munkavégzés célját, éreznie kell a munka szükségességét, nélkülözhetetlenségét.
- A gyermek csak akkor végzi szívesen a munkát, ha az sikerélményhez is juttatja, ezért fontos, hogy egyéni fejlettségének megfelelő munkafeladat elé állítsuk, s ennek megfelelően reálisan értékeljük.

- A munkavégzéshez szükséges készségek csak munkavégzés közben formálódnak, ezért minél több lehetőséget kell biztosítani a gyakorlásra. Mindazokat a feladatokat, amelyeknek ellátására képesek, végezzék is el a gyermekek.
- A munkavégzés rendszeres és folyamatos tevékenység legyen, a mindennapi élet szükségleteiből kiinduló természetes feladatot jelentsen a gyermek számára.

Munka jellegű tevékenységek fajtái

- a gyermek saját személyével kapcsolatos munka,
- csoportközösségben végzett munka,
- alkalmoszerű munkák,
- a felnőtteknek nyújtott segítség,
- a környezet gondozásában való részvétel.

Megteremtjük a gyerekek számára az életkorukhoz és erejükhöz mért munkalehetőségeket. Tartalmilag gazdag, változatos feladatok közül választhatnak, ehhez igyekszünk megteremteni a nyugodt légkört és a kellő tárgyi feltételeket.

A gyermek saját személyiségével kapcsolatos munka jellegű tevékenységek

- Önkiszolgálás: öltözködés, testápolás, étkezési szokások. Kialakításuknál figyelembe vesszük a fejlődés egyéni ütemét, mindez megkívánja az óvónő gondoskodó részvételét.

A csoportközösségben a társakkal és a társakért végzett munka jellegű tevékenységek:

- A csoportok életrendjébe harmonikusan illeszkedő rendszer naposi-felelősi munka. A naposok tevékenységi köre a csoportok adottságaitól függően változó lehet.
- Az aktuális eseményekhez természetesen igazodó munkatevékenységek: ünnepi előkészületek, befőzés, sütés-főzés, stb.

Az *alkalmoszerű munkák* egy része időről időre szabályosan ismétlődik, tehát tervezhető, másik része esetleges. Végezheti az egész csoport egyidejűleg vagy megbízatásként egyes gyerekek teljesítik. Segítenek a gyerekek az ünnepek előkészületeiben, a teremrendezésben, ajándékkészítésben. Az alkalmoszerű munkák szervezésénél teret adunk a gyermeki kreativitásnak, serkentjük őket ötleteik elmondására, megvalósítására. Vegyes életkorú csoportokban a munkajellegű feladatok fejlettség szerint megoszlanak, ugyanakkor a nagyobbak jó példája ösztönzőleg hat a kisebbekre csoporton belül.

A felnőtteknek nyújtott személyes segítség. Az önként felajánlott segítő közreműködés során a gyerek érezze meg: „így hamarabb készül el valami.”

- *A környezet gondozásában* való részvétel: a tisztaság, a rend, a szép környezet, a jó közérzetünket elősegíti. Az ebben való közreműködés biztonságérzetet, önbizalmat nyújt a gyerekeknek.

Ide tartoznak az élősarok, virágok gondozása, kerti munka (az óvoda udvarán kialakított veteményes folyamatos gondozása), évszakhoz kötött udvari munkák (levélsöprés, rózsatövek betakarása, lenyírt fű összegereblyézése, hólapátolás, szüret stb.).

Minden tevékenység szervezésében van egy ésszerű rend, amit munkával teremtünk meg. A természet változásaihoz igazodó, azt védő tevékenységek, természetes módon kapcsolódnak a napi életrendbe és hassák át a csoportok szemléletét. Az állandó és az alkalmasszerű tennivalókat a csoportok terveiben kell megjeleníteni: növény-, állatgondozás, udvartakarítás, hólapátolás, kisebb bokrok ültetése, metszése.

Az óvónő szervező munkája

- A gyermek munkája tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együtt dolgozást és pozitív értékelést igényel.
- Az óvónő mindenkor hagyja szabadon próbálkozni a gyerekeket, figyelembe véve a teherbírásukat, közben ismerje meg alapvető készségeiket, irányultságukat.
- Adjon maga is követhető mintát, de vonja be a tapasztalatok körébe a szülőket, érdekes munkahelyeiket, az otthoni állat- és kertgondozó tevékenységet.
- Fontosnak tartjuk a tárgyi biztonságérzet kialakítását.
- A gyermek ismerje ki magát az óvoda életrendjében, aktív részese legyen a beilleszkedés, berendezkedés folyamatának.
- A gyermek tudjon tájékozódni a helyiségek és berendezések között, átrendezésükre késztetést és lehetőséget is kapjanak.
- Legyenek keze ügyében az eszközök, hogy használatukkal próbálkozhasson és gyakorlással abban biztonságot szerezzen (kerti szerszámok, barkácseszközök stb.).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Attitűd:

- Kialakul a gyermekben a belső készítés a munkavégzésre, felismerik környezetükben a munka szükségességét, a „meg kell csinálni” érzését.

- Megtapasztalják az értékteremtés eredményének hasznosságát, s ez megalapozza bennük a munka tiszteletét.

Kompetencia:

- Ismerik a környezetükben élő felnőttek munkáját, szüleik foglalkozását, van fogalmuk a foglalkozás céljáról és eredményéről. Ez vezeti a gyermeket, a munkát végző ember tiszteletéhez.
- Megismerkednek a környezetükben adódó munkalehetőségekhez szükséges eszközökkel, azok balesetmentes, célszerű használatával.
- Szeretnek közösen dolgozni, átélik az „együtt könnyebben és gyorsabban megy” élményét, próbálkoznak a munkamegosztással, s közben felfedezik saját és társaik értékeit, teljesítőképességét.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére is.
- Önállóan és igényesen végzik a megbízatásokat, teljesítik vállalásaikat.
- Betartják a környezet rendjének, épségének, tisztaságának, fenntartása érdekében hozott szabályokat, szokásokat (szemét, hulladékkezelés, játékok, tárgyak megbecsülése, helyrerakása, rendezése, jeles napok előkészítése stb.)
- Aktívan kapcsolódnak be a növények gondozásába, az évszaknak megfelelő udvari munkákba.
- Átélik az „én csináltam – megcsináltam”, „mi csináltuk – megcsináltuk” sikerélményét.
- Megtapasztalják, hogy a munka eredménye akkor élvezetes, ha pontosan, alaposan végzik.
- Örülnek munkájuk sikerének, hozzászoknak tevékenységük ellenőrzéséhez.
- Munkavégzés közben figyelnek saját és társaik testi épségére, betartják a baleset megelőzés érdekében kialakított szokásokat.

A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

„Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon és időkeretben valósul meg.” (ONAP)

Programunkban a tanulást széleskörűen értelmezzük. Mindenféle tapasztalatszerzést tanulásnak tekintünk. Minden olyan tevékenységet magába foglal, amely a képességek fejlődését és a személyiség gazdagodását eredményezi.

A tanulás nem önálló tevékenységforma, hanem az óvoda mindennapjainak tevékenységei során szerzett tapasztalatok, élmények, benyomások, ismeretek összességének, képességfejlesztő, személyiségformáló folyamata. Elsődleges színtere a játék, hiszen játék közben, játékosan szinte észrevétlenül, teljesen önként, örömmel tanul a kisgyerek.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása. A gyermeket tevékenységi vágya ösztönzi a cselekvésre, ezáltal tapasztalatokat szerez, erősödik kreativitása, s közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul.

A tevékenység *célja:* az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, melyek révén az érzelmileg motivált cselekvő gondolkodás szintjéről a gyermek eljusson a fogalmi gondolkodás szintjére, hogy egy időben egyszerre kevesebb, de minőségben és használhatóságban mégis több ismerethez segítsük hozzá a gyermeket.

A gyerekek saját kis világukban, személyes kapcsolataik közegében szereznek legtöbb tapasztalatot, élményt. Az érzelmileg átélt élethelyzetek csak akkor tanítanak, ha van kivel megosztani a tapasztalatokat, a kellemes vagy kínos érzéseket, és ha van módjuk arra, hogy feldolgozzák azokat.

A gyerekek különbözőségük folytán a maguk egyéni szűrőjén keresztül dolgozzák fel élményeiket beszédben, mozgásban, játékban, manuális, logikai, zenei tevékenységek keretében. Így tanulnak egyéni módon ismereteket, készségeket, megoldási technikákat, viselkedési elemeket. A megélt és feldolgozott élményekből gyarapodik a szókincs, nő a mesélőkedv és az újratelentés vágya.

Feladataink:

- a gyermekek ismereteinek tapasztalati megalapozása
- jártasságainak, készségeinek és képességeinek kialakítása és fejlesztése
- a kultúraátadás hatásrendszerében – a nevelési módszerek segítségével – a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak és ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése, oly módon, hogy ezen keresztül fejlődjenek megismerő kognitív képességei.

Ezen belül:

- egyre pontosabb valóság-hű észlelés
- figyelemösszpontosításra való képesség
- valósághoz közelítő képzeleti működés
- problémamegoldó és kreatív gondolkodás.

Az óvodai tanulás feltétele: a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása.

Az óvodákban lehetséges tanulási formák:

- az utánzásos minta és modellkövetéses magatartás is viselkedéstanulás,
- szokások alakítása,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- gyermeki kérdésekre-válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított tapasztalatszerzés,
- óvónő által felajánlott tevékenységek közben megvalósuló tanulás,
- kísérletező tapogatózás.

A tanulási folyamat, bármely formájában érvényesülni kell a differenciált fejlesztésnek és foglalkozásnak. A gyermekek képességei különbözőek, és különbözőképpen fejleszthetők, fejlődésük nem egyenletes, fontos, hogy minden gyermek önmaga lehetőségeihez képest fejlődjen.

A természetközeli nevelésnek nagy a hozadéka a gyermek számára, ismereteket szerez, élményeket gyűjt, viselkedési szabályokat tanul, élvezi és érti a történéseket.

A megélt élményekből gyarapszik a szókinccs, nő a mesélőkedv, az alkotásvágy. A természet kincsestár a gyermekek számára: szín-, és formagazdagság, mennyiségi, térbeli viszonyok, természetes szimmetria.

Az óvónő szervező munkája

„A megszületett gyermek a „csillagocska” fáradhatatlanul keresi majd az elveszett paradicsomot, a biztonságot adó „kinti” rendet, amelyről ott „bent” mindent megtudott. Kint a fényben, a tagolt világban a kisgyermek kérdez – és nemcsak szóval – szemével, teste, lelke minden moccanásával.”

(Molnár V. József)

Az óvónő elfogadó, tevékenységre motiváló, elismerő, érzelmi légkört teremt, hogy a gyerek szabadon megnyilatkozhasson, megmutassa, amit tud, érez, amire vágyik és megkérdőzhessen, amire kíváncsi.

„Az elfogadás nem jelent sem belenyugvást abba, amibe nem lehet belenyugodni, sem kritikátlaniságot. Az elfogadás higgadt és elemző tudomásulvételt jelent, a valóság tiszteletét, legyen az bármilyen, talán éppen olyan, hogy változtatni akarunk rajta. Az elfogadás tehát megismerést eredményez, és éppen ezért válhat a továbblépés kiindulópontjává.”

(Popper Péter)

- A családok részesei a gyermek otthoni és óvodai fejlődésének.
- Együttműködésük, segítségük nélkülözhetetlen a mindennapi életben.
- Az óvónő feladata, hogy felkutassa, felismerje, alkalmanként megszervezze azokat a természetes élethelyzeteket, amelyek lehetőséget adnak játékos ismeretszerzésre, tanulásra, de ebben a szülők is sokat segíthetnek saját lehetőségeik felkínálásával.
- A családok abban segítenek, amiben tudnak, és annyit, amennyi ahhoz szükséges, hogy a gyermekek benyomásokat szerezzenek saját környezetükből, és ezeket a többiekkel megosztva társas tevékenykedés során feldolgozzák. (Állatok, növények élete, fejlődésük követése, részvételük a gondozásban, mesterségek, életbölcösségek, szokások, hagyományok megismerése.)
- Az óvónő megfelelő arányérzékkel ügyel arra, hogy a természet kincseit okosan, mértéktartóan, élvezettel használják fel a gyerekek.
- A környezethez való lassú alkalmazkodási folyamatban élményt jelentő, a környezettel kölcsönösen kommunikáló módszereket, technikákat alkalmaz, érzékeny észlelés, a természet ritmusának átélése, együttérző szemlélet, önkifejezésen alapuló kreatív alkotások.

A tanulás folyamatában érvényesül a nevelői céltudatosság és tervszerűség, a pedagógiai önállóság. A játékoság, mint alapelv, a tanulás egész folyamatában érvényesül.

A tanulás tevékenységre épülő, differenciált képességfejlesztés. Tegyük képessé a gyermeket a társakkal és az óvónővel való együttműködésre. Alakítsunk ki olyan magatartás módokat, viselkedési szokásokat a gyermekekben, amelyek a tanulási folyamatban segítik az elmélyülést, az összpontosítást, a tanuláshoz szükséges pozitív beállítódást, a feladat elvégzését.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére

Képesség:

- Képes egy dologra összpontosítani megfelelő ideig.

Attitűd:

- Érdeklődése, kíváncsisága eléri azt a szintet, hogy önként és örömmel vesz részt a tevékenységekben.

Kompetencia:

- Képes saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésekre is.
- Betartja az együttéléshez szükséges szokásokat.
- Igyekszik befejezni az elkezdett munkát és jól megoldani a feladatot, nem zavarja a többiek tevékenységét.
- Ismeretei birtokában képes következtetésekre, ok-okozati összefüggések felfogására.
- Eligazodik környezete tárgyi és személyi viszonyai között.
- Mindent, amit megtanult, fel tud idézni.

A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

„A gyermekben érlelődik a jövő. – A gyermek a mienk is, az enyém, a tied, mindannyiunké. – A gyökerek mélyek, a gyermekkorból szívják erejüket. – A gyermeknevelés: nevelés a pillanatnak, nevelés a jövőnek. – A gyermek folytatás. – Tegyük meg, ami tőlünk telik, őrizzük a gyermekek nevetését. – Gyermekeink a virágokat, a csillagokat, a szépséget a természetben lássák meg, s a zenében, s a könyvekben.

(Herman Alice)

A gyermek belső érése, a családi nevelés, valamint az óvodai helyi nevelési programunk eredményeként egyéni különbségekkel színezve, a 6-7 éves gyermekek elérik az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

Az Alapprogramban - az iskolaérettség kritériumaként - megfogalmazott fejlődési jellemzőket tartottuk iránymutatónak.

Testi fejlődés jellemzői

- Az első alakváltozás, a testarányok változása, a fogváltás.
- Képes fizikai erejét saját maga kiszolgálására, társai, családtagjai megsegítése érdekében hasznosítani.
- Mozgása összerendezett, harmonikus. A körülötte lévő térben biztonsággal tájékozódik. Beméri mozgási lehetőségeit, a tárgyak méreteit, távolságát, a mozgások irányát, tempóját, ritmusát.
- A mozgáskoordináció és a finommotorika erőteljesen fejlődik. Képes végtagjainak összehangolt irányítására. A szem-kéz-láb koordinációjának fejlettségét mutatják a szerkesztő, alkotó játékaik, rajzai, vizuális alkotó munkái, mozgásügyessége.
- A gyerekek készek arra, hogy felvállaljanak erejükhöz mért kihívásokat, próbára tegyék erejüket, problémamegoldó képességüket.

A lelki fejlődés jellemzői

- A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek érdeklődik a világ iránt, várja az iskolát.
- Érdeklődéssel fordul a környezetében tapasztalható változások, történések felé. Keresi, kutatja a jelenségek okait, következményeit.
- Észlelése differenciálódik színek, formák, hangok, ízek, illatok, mozgások felismerésében, megnevezésében. Felismeri és megnevezi a mennyiségi, időbeli és térbeli viszonylatokat. Képes ilyen jellegű feladatok megoldására térben és síkban. (Lent, fent, alatt, fölött, mögött, közé stb.) Az időészlelése vonzó eseményekhez kötődik, időszámításában ez a meghatározó.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés. Képpé válik az átélt élményeket, eseményeket, játékokat, verseket, dalokat emlékezetből felidézni, emlékezetében megőrizni. A meglévő élményanyagát saját egyéni alkotásokban megjeleníti: rajz, mese, vers, mozgás stb.
- Többnyire jól ítéli meg saját helyzetét és teljesítményét az óvodai közösségen és a családon belül. Tudja, hogy miben ügyes, mi az, amit más tud jobban csinálni. Képes mások szempontjait is figyelembe venni.
- Cselekvéseit képes gondolatilag megtervezni, megszervezni, ötleteit, gondolati rendszerét másokkal egyeztetni.
- Elemi összehasonlításokra, rendezésekre, következtetések megfogalmazására képes a mindennapos élethelyzetekben, játékokban.

- A gyermek beszéde tiszta, érthető, gondolatait, érzéseit folyamatos mondat szerkezetben, megfelelő hangsúllyal és hangszínnel fejezi ki. A beszédhelyzethez igazodik. Megérti, meghallgatja mások beszédét, hiteles gesztusait.
- Alapvető ismeretekkel rendelkezik önmagáról, testrészeiről, funkciójukról, teste és a környezete összefüggéseiről, miközben természetes helyzetekben állandóan próbára teszi saját értékeit, erőit.
- Érdeklődéssel fordul a természeti változások élvezhető jelenségei, a társadalmi környezet értékei felé. Gondoz, véd, megbecsül mindent, amihez pozitív érzelmekkel kötődik.
- Magabiztosan használja az udvariasság nyelvi formáit a változatos, társas kapcsolatokban.
- Érti és élvezi az anyanyelv játékos szófordulatait, az életükről szóló „bölcse ségeket”, szólásokat, hasonlatokat.

A szociális érettség jellemzői

- A gyermek elfogadóan, bizalommal fordul az új kapcsolatok felé (felnőtt-gyermek).
- Változó helyzetekhez rugalmasan alkalmazkodik.
- Társaival való játékban, munkában, egyéb tevékenységben a célszerűség vezérli. Képes megegyezésre, a munka megosztására, saját ötleteinek megszervezésére, kivitelezésére. Segítségét nyújt az arra rászorulóknak, részt vesz a közös eredmény elérésében.
- Az óvodai szokásokban magabiztos. Képes önszabályozásra a játékban, szükségleteinek késleltetésében, konfliktusok kezelésében, kudarcok elviselésében.
- Követni tudja a játékszabályokat, társasjátékok, vizuális feladatok szabályait.
- Szívesen vállal és végez feladatokat. Figyelmesen, egyenletes munkatempóval, kitartással végigcsinálja vállalt feladatait.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Személyi feltételek

Az óvónői létszámot a közoktatási törvényben szabályozott módon határozzuk meg: nyitvatartási időben a gyermekcsoportokban óvodapedagógus látja el a nevelés feladatait. Az intézményi szervezeti felépítésben a vezetési feladatokat az óvoda Szervezeti Működési Szabályzatában meghatározott módon látjuk el.

A teljes nyitvatartási időben (10,5 óra) a nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus.

Az eredményes nevelőmunka feltétele a főiskola vagy felsőfokú szakirányú végzettség és a szakmai ismeretek tudatos, tervszerű, sokoldalú alkalmazása.

Elvárjuk az óvónőktől, hogy ismerjék meg az alternatív pedagógiák lényegét, s egyéni érdeklődésüktől függően, helyi programunk szellemében befolyásoljuk irányultságukat, választásukat. A nevelőmunka továbbfejlesztése megkívánja, hogy a különböző okok miatt (nyugdíjazás, lakóhelyváltás) megüresedett állásra alkalmazott új dolgozó kiválasztásánál előnyben részesüljön a helyi programunkkal azonosulni tudó, megfelelő felkészültséggel rendelkező óvodapedagógus.

A változó munkaerő-piac igényeihez való alkalmazkodás tette szükségessé, hogy óvodánkba is bevezessük a kompetenciaalapú nevelést. A pedagógusok számára változásokat hoz szemléletben, külső és belső motiváltságban, rugalmasságban, és módszertani kultúrában.

Elvárásunk az óvónőkkel szemben, hogy a változó társadalmi kihívásoknak megfeleljenek és felkészültségüket szakvizsgával – az egyéni és az óvodai igények összehangolásával – gazdagítsák (fejlesztő pedagógus, logopédus, gyógytornász stb.)

Nevelőmunkánk segítői a dajkák. Az óvodai élet tervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző további munkatársakkal. Sokrétű feladataik ellátása a programunk által kívánt minőségi feltételeket befolyásolja. A környezet ápolása, gondozása, az egészséges élet feltételeinek megteremtése napi feladatot ró az óvoda dolgozóira, mely gyakran megoldhatatlan terhet is jelent.

A pedagógiai munkát segítő munkatársak feladatai: törekedjenek példamutatásra, munkavégzésben, cselekvésben, viselkedésben, beszédben. Legyenek segítőtársai az óvónőknek és a gyerekeknek a szokások alakításában, a nevelési folyamat feltételeinek biztosításában (pl.: eszközök előkészítése, tisztán tartása, csoportszoba, kert, udvar rendezése, gondozás).

Tárgyi-dologi feltételek megteremtése

Programunk a meglévő dologi feltételekkel, eszközökkel működik, de eredményességét a tárgyi eszközök körének bővítése és tudatos felhasználása fokozza. Fontos feladatunk átgondolni az egészséges, barátságos és biztonságos környezet kialakításának folyamatát, az épület, az udvar és a nevelést szolgáló eszközrendszer fejlesztésének lehetőségét.

A jövőre vonatkozóan a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszköz- és felszerelési jegyzék előírásait követjük, - *amelyről a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete - Jegyzék a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről - rendelkezik.*

Évenként az óvoda költségvetésében tervezzük és ütemezzük:

- a karbantartási munkákat, melyek a tiszta, egészséges és biztonságos környezet kialakítását és megtartását célozzák (évenkénti festés, meszelés, balesetveszélyes eszközök javítása, cseréje, stb.),
- a gyerekek által naponta használt, elhasználódott berendezési tárgyak folyamatos cseréjéről gondoskodni kell – gyermekszékek, asztalok, öltözőpadok, sportszerek, játéktároló szekrények stb.,
- a nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök folyamatos pótlása a gyermekcsoportok létszámát figyelembe véve (játékok, munkatevékenység, mozgás- és sport, vizuális nevelés eszközei, szak- és mesekönyvek, hangszerek stb.),
- az udvaron elsődlegesen a gyerekek természetes mozgásigényének kielégítését szolgáló terek, berendezések kialakítása a feladatunk, ezek folyamatos gondozása, alkalmassá tétele az évszakhoz igazodó napi tevékenységekre.

Az udvaron is meg kell teremteni az egészséges életmód szokásainak gyakorlásához szükséges feltételeket:

- elhatárolt szeméttároló a kerti növényi hulladékok gyűjtésére,
- ivóvíz ellátás biztosítása,
- új növények, fák, bokrok telepítése, a természetes környezet folyamatos alakítása,
- szelektív hulladékgyűjtés,
- komposztálás,
- Zöld Óvoda program szervezése,
- virágos óvoda mozgalom,

A fenntartói erőforrások és az óvodai költségvetés mellett a forrásbővítésre a jövőben is keressük az utat:

- részt veszünk szakmai pályázatokon,
- részvételi díjjal szervezünk szakmai továbbképzéseket, műhelyeket,
- igényeljük és elfogadjuk a szülők anyagi és egyéb támogatását,
- létrehoztuk és működtetjük a tehetséggondozás céljából létrehozott műhelyeinket (újrahasznosító kézműves, ovi-foci, táncház, zöld ovi - környezeti műhely),
- működtetünk óvodai nevelőmunkát segítő Alapítványt.

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSE ÉS A TERVEZÉS

Óvodánk nyitvatartási idejét a fenntartó jóváhagyásával a szülők kérése alapján évenként határozzuk meg.

A gyerekek beíratása és felvétele a tanév során folyamatosan történik a közoktatási törvény szabályozása szerint.

A gyermekcsoportok szervezési módjáról a nevelőközösség és a szülők véleményének kikérése mellett az intézményvezető dönt. Vegyes, részben osztott csoportokat szervezünk. A vegyes csoportok kialakításánál figyelembe vesszük az egyes korcsoportokhoz tartozó gyermekek számának arányát.

A csoportok szervezését a szülők igénye, kérése, befolyásolhatja, a beírt gyerekek életkora és száma, az óvónők szakmai irányultsága és a helyi hagyományok pedig meghatározzák.

A szülők élnek a rugalmas beiskolázás lehetőségével. A differenciált fejlesztés hatékonyabbá tétele érdekében ideálisabb csoportlétszámok kialakítására törekszünk.

A nevelés időkeretei

A *heti rend és a napirend* biztosítja a gyerekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését.

Napirendünk folyamatos és rugalmas, amely egyben biztonságot, nyugalmat és állandóságot jelent a gyermek számára. Állandó pontjai, az azonos időben végzett cselekvések – játék, étkezések, udvari játék, mese, pihenés, levegőzés – növelik a gyerek biztonságérzetét.

Napirenden belül rugalmasan figyelembe vesszük az egyes tevékenységek időigényességét. A rugalmasság az étkezés módjára, az eltérő alvásigény, a testi szükségletek rugalmas kielégítésére vonatkozik.

A napirend az évszakok változását és a gyermeki tevékenység fejlődését figyelembe véve változtatható és módosítható. Pl.: befogadás idején hosszabb időt hagyunk egy-egy tevékenységre.

A csoportok általánosan megjelenő napirendje:

6.30 – 10.30 gyülekezés és játék, játékba integrált fejlesztés, folyamatos tízórai, tanulás (kötetlen és szervezett foglalkozás)

10.30 – 12.00 testápolási teendők elvégzése, öltözködés, udvari játék, csoportos élményszerzés, séta, mozgás

12.00 – 13.00 ebéd, testápolási teendők ellátása, készülődés a pihenéshez

13.00 – 15.30 mindennapi mese, pihenés, testápolási teendők, mindennapi frissítő torna, uzsonna (nagyok esetében folyamatos ébredés)

15.30 – 17.00 játék, játékba integrált fejlesztés, folyamatos hazabocsátás

A hetirend megtervezése során alakítjuk ki a gyerekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet jelenti a gyermek számára.

A heti rendben a napirendhez hasonlóan vannak visszatérő stabil, rendszeres elemek, szokásokat alapozó tevékenységek. A gyerekek életkorától, az óvoda, a családok lehetőségeitől, az évszak befolyásoló szerepétől és a gyerekek fejlődési ütemétől függően a heti rendben a tevékenységek sokszínű, sokféle variációja lehetséges. A heti rend nem napokhoz kötött tevékenységet jelent, hanem egy-egy környezeti téma köré csoportosítva, azt körbejárva dolgozzuk fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző területeken keresztül a hét folyamán. A hetirend kialakítását – a kötetlen, szabadon választott és kötött tevékenységek folyamatos, rugalmas rendszerét – a csoportban dolgozó óvodapedagógusok önállóan alakítják. Bizonyos tevékenységek szervezésében azonban alkalmazkodni kell a többi csoport elképzeléséhez.

A nevelőmunka tervezése

Óvodánkban a pedagógiai ráhatások rendszerét a *gyerekek egyéni képességeihez igazodva tervezzük* meg. Az óvónők számára fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása, megtervezése. Minden óvodai csoportban sikerült kialakítani azt az optimális tervezési és értékelési formát, dokumentációs rendszert, amely a nevelési célokat leginkább szolgálja.

Programunk sajátossága megkívánja bizonyos időszakonként, eseményekhez kapcsolódóan a csoportok közötti közös gondolkodást, egyeztetést a tervezésben (lásd Természnaptár eseményei). A tervezésben komplex formában jelenik meg az ismeretek, készségek és szokások rendszere és beépül a gyermeki tevékenységbe. A tervezés és megvalósítás során építünk a gyerekeket foglalkoztató élmények, tapasztalatok nevelést, tanulást befolyásoló hatására.

A gyermeki tevékenység megtervezésében az óvónők módszertani szabadsága érvényesül, figyelembe véve az egyes alkalmazott pedagógiák (Freinet, fejlesztő pedagógia a tanulási zavarok megelőzésére) speciális sajátosságait.

- A Freinet szellemű tervezés projektekben, tanulási technikákban jelenik meg. A projekt az óvónők és a gyerekek közös vállalkozása, természetes élethelyzeteken alapul és komplex rendszerként szolgálja a gyerekek haladási ütemét.

- A sajátos dokumentumok és a tanulási technikák segítik a csoport életének megszervezését.
- Prevenációs munkánkban hangsúlyosan jelennek meg a tervezésben az érzékelési, az észlelési és mozgásos tapasztalatszerzés feladatai.
- A kompetenciaalapú tervezés a négy őselem köré csoportosul (Tűz, Víz, Föld, Levegő) Az óvodapedagógusoknak lehetőségük van, hogy modulokban, projektekben, komplex módon tervezzenek, vagy módszertani kosárként használják.

A tervezés jellemzői

A tanév elején felmérjük és rögzítjük a környezethez, az évszakhoz és a hagyományokhoz kapcsolódó élménykörök lehetőségeit.

Az általános terv tartalmazza a készség, képességfejlesztés feladatait az irodalmi, a vizuális, az ének-zenei, a mozgás és a külső világ tevékeny megismerésére vonatkozó tapasztalat és ismeretszerzés anyagait.

Az általános tervben körvonalazott feladatok a heti, illetve a havi tervben válnak konkrétta, figyelembe véve az aktualitásokat. A nevelési tervben a csoportok szokásfejlődését is tervezni kell. Az óvodába lépéstől a gyermek egyéni fejlődésének folyamatos követése céljából névre szóló feljegyzések készülnek, amelyek a differenciált fejlesztés megtervezéséhez nyújtanak segítséget.

A tervezés dokumentumai

A csoportok és az alkalmazott pedagógiák sajátosságaihoz igazodó tervezési és értékelési formák:

- csoportnapló,
- fejlődési beszámoló,
- fejlődési napló.

A gyerekek egyéni megfigyelésére, a fejlődés rögzítésére kidolgoztuk a „Fejlődési naplót”, valamint figyelembe vettük a kompetencia alapú nevelés és a Frienet pedagógia egyedi mérési-értékelési szempontjait.

Óvodai ünnepnapok

„Az óvodások időszámítása ünneptől ünnepig tart.”

(Dr. Páli Judit)

Az óvodai ünnepek kiemelt színpontjai életünknek. Ünnepeink egyrészt kapcsolódnak környezetünk hagyományaihoz, népünk kultúrájához, másrészt vannak saját ünnepeink – óvodai vagy csoportos – amelyeknek hagyományait mi magunk teremtettük meg.

„Az ünnep a különbözőség. Az ünnep a mély és a varázsos rendhagyás. Az ünnep legyen ünnepies. Legyen benne tánc, virág, válogatott étek, vérpezsdítő és feledkezést nyújtó italok. S mindenekfölött legyen benne valami a régi rendtartásból, a hetedik napból, a megszakításból, a teljes kikapcsolódásból, legyen benne áhítat és föltétlenség. Az ünnep az élet rangja, felsőbb értelme. Készülj fel rá testben és lélekben.”

(Márai Sándor)

Az ünnepek, jeles napok változatosságot, hangulatot visznek a csoport és benne az egyes gyermek életébe, mindennapjaiba. Biztosítjuk számukra a perspektivikus gondolkodást és a várakozás örömeinek átélését.

Lehetőséget adunk újfajta tevékenységek bevezetésére, átélésére. Az ünnep és jeles napokra való készüléssel erősítjük a szociális érzelmeket, hozzájárulunk a szociális értékek megalapozásához. Közel hozzuk a szűkebb és tágabb környezet eseményeit a gyermekekhez. A különböző jellegű ünnepeket sajátosságaiknak megfelelően, különbözőképpen szervezzük. Az ünnep hangulatát fokozzuk a feldíszített óvodával, meglepetésekkel, kölcsönös ajándékozással. Az ünnepek kiválasztásában, megszervezésükben figyelembe vesszük a gyerekek életkori sajátosságait, a már kialakult óvodai hagyományokat, az óvoda környezeti adottságait, a szülők igényeit.

Az évek óta rendszeresen megtartott közösségi és történelmi ünnepek mellett, nevelőmunkánkban nagy hangsúlyt kap a *néphagyomány* élő ünnepi formáinak ápolása és a *természetóvó* jeles napok megtartása:

- Állatok világnapja.
- Föld napja.
- Víz világnapja.
- Madarak, fák napja.
- Környezetvédelmi világnap

Közösségi ünnepeink:

- Újév – újesztendő, újralálkozás ünnepe.
- Farsangi alakoskodás – télűzés-bál a felnőttekkel.
- Húsvét-locsolkodással, tojásfestéssel.
- Anyák köszöntése – érzelmi indíttatású előkészületekkel.
- Gyermeknap – játékos programok, kirándulások.
- Nagycsoportosok búcsúja.
- Mikulás – valóra vált csoda.
- Karácsony – a megerősített szeretet.

Történelmi ünnepeink:

- Március 15.
- Augusztus 20.

A felnőttek világához kapcsolódó történelmi ünnepek értelmét kevésbé értik a gyerekek. Abban az esetben van helyük ünnepeink sorában, ha személyes kötődések, érzelmi benyomások ezt indokolják.

A gyermeki élet személyes ünnepei a születés és névnapok. A csoportokban a szülőkkel való megállapodás szerint más-más formában, de már hagyományként tartjuk meg a gyerekek születés és névnapját. Ezen a napon az ünnepeltet kedveskedésekkel, jókívánságokkal, vidám, hangulatos ünnepi ceremóniával köszöntjük, hogy személyes ünnepét feledhetlenné tegye.

Az ünnepnapokat megelőző készülődés – az ünnepre hangoló, az ünnephez tartozó tevékenységek sokféleségével – pozitívan befolyásolja a gyermek szociális viselkedését. A közösen vállalt feladatokat, az összetartozást, az együttérzést erősítik, kitartásra nevelnek. Az egyénileg készített ajándékok a szeretet jelei, amelyet adni és kapni is öröm.

Az óvónő egyes ünnepeket a családokkal közösen szervezi meg, alkalmat adva az együttes élményre az előkészületekben vagy az ünneplésben.

Sajátos ünnepeink: a nagyszülők találkozója, óvodai szintű, családi, illetve testvérnapi rendezvények, évszáró, városi szintű játékos hétvége.

Az ünnepnap másságát, hitelességét, fényét az ünnephez illő külsőségek (ünnepi ruha, dekoráció, ajándék) és a kifejezésre jutó belső érzések, versek, dalok, történetek, játékok teszik teljessé.

GYERMEKVÉDELMI MUNKA ÓVODÁNKBAN

„Nézz hosszan egy gyermekarcra
és látni fogod, ha van sors,
hát nagyon korán elkezdődik.”
(Ancsel Éva)

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény összefoglalja a gyermekek alapvető jogait és e jogok érvényesítésének garanciáit, a gyermekek védelmét biztosító ellátások formáit.

Új és a családokhoz közelebb álló, szakmai szempontból mindenképp indokoltabb mikrotársadalmi közegben kell keresni a gyermekvédelmi, ifjúsági, családi problémákra megoldási módokat.

Célunk: a prevenció, a gyerekek fejlődését hátrányosan befolyásoló körülmények feltárása, a hátrányos helyzet csökkentése, és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, segítség nyújtása, együttműködés a különböző szakemberekkel.

Feladatunk: Gyermekvédelmi munkánk elsődleges feladata a megelőzés. A figyelőrendszer kialakításával kívánjuk elérni, hogy a hátrányt okozó körülmények ne váljanak veszélyeztetettségi tényezőkké. Óvodai keretekben megfelelően megadjunk minden segítséget a hátrányok csökkentéséhez, és kompenzáljuk lehetőségeink szerint azokat a családgondozás és az egyéni bánásmód keretei között.

Kapcsolattartás és együttműködés a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat és a Gyámügy szakembereivel.

Elveink: mindenekelőtt a család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése, és ezzel együttesen a gyermek iránti felelősség ébrentartása. Tapintatos személyes kapcsolat kialakítása azon családokkal, akik segítséget kérnek, vagy láthatóan segítségre szorulnak. A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesül.

Gyakorlatunkban a gyermek családi körülményeinek figyelemmel kísérése fejlődésének követésével együttesen történik. Az elakadás feltárásának folyamatában jelenik meg a családi nevelés feltérképezése is. A megfelelő kommunikatív viszony kialakítása a szülővel ebben a szakaszban a későbbi megoldások alapvető feltétele. A szülő nyitottsága vagy zártsága határozza meg a probléma közös megoldását. Amennyiben a közvetlen viszony kialakulását valamilyen körülmény akadályozza, úgy az óvodán belül kiemelt személyes törődéssel és fejlesztéssel igyekszünk a gyermek fejlődését segíteni. Amennyiben a szülői együttműködést sikerül elnyernünk, úgy az óvodán belüli törődés kiegészül a családi vagy külső tanácsadói segítséggel.

A fentiek valamennyi csoportban, valamennyi óvónőnek családgondozási feladatként jelennek meg.

A telephely óvodában a kijelölt képviselő, a székhelyóvodában az óvodavezető-helyettes a gyermekvédelmi felelős, akinek feladata:

- a már óvodába felvett gyermekek szociális és mentális körülményeinek figyelemmel kísérése, kapcsolattartás a csoportban dolgozó óvónőkkel,
- az 5 éves gyermekek rendszeres óvodába járásának ellenőrzése és jelzésadás a vezető, illetve a vezető helyettes felé.

A feltáró és segítő munkában szorosan együttműködnek a csoportban dolgozó óvónők és a gyermekvédelmi felelős. Lépésről-lépésre megbeszélik az aktuális feladatokat, és ha kell, igénylik a külső segítséget.

Óvodai szinten a gyermekvédelmi munka koordinálását az óvodavezető-helyettes látja el.

Feladata:

- A gyermekvédelmi esetek feltérképezése, a feladatok koordinálása (egyéni esetmegbeszélések révén), a gyermekvédelmi szempontból szükséges nyilvántartások vezetése, ezekről az illetékeseknek adatszolgáltatás, környezettanulmányok készítése hatóság felkérésére.
- Kapcsolattartás az önkormányzat illetékes szakemberével, a Nevelési tanácsadó, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival.
- Pedagógiai munka koordinálása a gyermekvédelmi esetekben valamennyi csoportban dolgozó óvónővel. A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció jelenti, amely

során lehetőségeinkhez mérten szeretnénk megakadályozni a veszélyeztetett helyzet kialakulását.

- A gyermekvédelmi munkát minden évben tanév végén értékeljük. Az ügyek intézéséről a vezető helyettes az óvoda vezetőjének folyamatosan beszámol.
- A legsúlyosabb esetekben megtörténik a veszélyeztetett nyilvántartásba vétele, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal együttműködve.

A hátrányos helyzetben lévő családok segítése a személyes kapcsolat kialakítása révén ügyeik intézésében való együttműködést is jelent.

Együttműködő partnerek:

- Szociális Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat Polgár.
- Hajdú-Bihar Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat, nevelőszülő tanácsadó.
- Hajdú-Bihar megyei pedagógiai Szakszolgálat Hajdúnánás.

Nemzetiségi nevelés

„Amikor egy embert olyannak veszünk, amilyen, ezáltal elrontjuk, ha azonban, olyannak tartjuk, mintha máris az lenne, akivé majd válnia kell, ezzel elősegítjük, hogy mindazzá váljon, amivé válni tud.”

(Goethe)

Ezt a nevelési tervet a tartozó roma gyerekek számára dolgoztuk ki, melyet a csoportban dolgozó óvónők a gyermekek fejlettségi szintjéhez igazodó, egyéni tervezés alapján valósítanak meg.

A nemzetiséghez tartozó gyerekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését és interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja az intézmény alapfeladataként az egészséges, harmonikus személyiségfejlesztést és az iskolai életmódra felkészítést jelöli meg. A harmonikus személyiség szakszerű fejlesztése az óvodai nevelés folyamatában messzemenően biztosítja a gyermek önmagához mért optimális fejlődését..

Az iskolai alkalmasság kritériumai:

- a szociális és
- az értelmi, mentális fejlettség.

Az óvodába lépés időpontjában a roma gyerekek esetében e két területen tapasztalható szembetűnő lemaradás, ezért a személyiség fejlesztése is e két terület intenzív gondozásával, fejlesztésével eredményes. A nevelés folyamatában a roma népi kultúra hagyományainak ápolását is beépítjük, melyhez a szülők segítségét is kérjük.

Nevelési tervünk megvalósulásának várható eredményei

- A családot sikerül elfogadóbbá tenni a gyermekkel és az óvodával szemben.
- Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességüknek megfelelően teljesítsenek.
- Várhatóan kevesebb kudarc éri a gyerekeket az iskola első osztályában.

Szociális érettség fejlesztésének feladatai:

- A gyermek csoportba való beilleszkedésének segítése, az együttműködés igényének erősítése.
- Szabályok megtanulása, szabályhoz való alkalmazkodás, szabálytudat erősítése.
- Kapcsolatteremtés képességének fejlesztése, viselkedés és magatartásformák tanulása, mintakövetés.

A kapcsolatteremtés udvarias formáinak gyakorlása:

- Gyermek – felnőtt.
- Gyermek – gyermek viszonylatában.
- Az én-tudat fejlesztése, reális önértékelés segítése (önbizalom, siker, kudarc).
- Szokások, szokásrendszerek kiépítése, a gondozás és egészséges életmód és a közösségi élet területén.

A gyermekek önállóságának fejlesztése, teljesítményeken keresztül történő önérvényesítésben valósul meg.

Az értelmi-mentális fejlesztés feladatai:

Területei: - észlelés,

- verbális (nyelvi),
- motoros (mozgásos) funkciók fejlesztése.

Az értelmi-mentális fejlesztés komplex, összetett feladat, egyes funkciók egymással összefüggésben vannak, fejlesztésük irányítottan, egymást erősítve, játékos helyzetekben - a gazdag gyermekirodalom és a nép kultúra kínálatát felhasználva - történik.

Észlelési funkciók fejlesztése:

- A vizuális észlelés területén az alak, forma, szín, méret megtapasztalása, felfogása, rendezése.
- Egész-rész összefüggéseinek felismerése.
- Azonosságok-különbségek felfedezése.
- Az absztrakciós képességek fejlesztése.
- A vizuális memória fejlesztése.
- A hallás útján szerzett információk feldolgozása.
- A látott és hallott információk összekapcsolása, meghatározott feladatok adásával.

Nyelvi kifejezőképességek fejlesztése:

- Feladatunk az észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítése, tudatosítása.
- A szókincs bővítése, gazdagítása, tárgyak, cselekvések, események, térbeli viszonyok, színek, formák méretek, azonosságok különbözőségeik meghatározásával.
- Irodalmi élmények feldolgozása során (mese, vers hallgatása, mondása) beszédhibák kiszűrése, javítása.
- A beszédkezdő fokozása, spontán helyzetek kihasználása beszédképesség fejlesztésére.
- Játékos gyakorlatok, nyelvi játékok alkalmazása.

A nyelvi fejlesztés nagy hangsúlyt kap a nevelőmunka során, mert segítségével épül be az észlelt, megtapasztalt jelenség a megismerés, gondolkodás folyamatába.

Mozgásos funkciók fejlesztése:

- Nagymozgások finomítása, ritmus, irány, tempó gyakorlása.
- Finommozgások fejlesztése.
- Kisebb izmok működésének összehangolása.
- Szem-kéz koordináció javítása, játék, munka, tanulás közben.
- Testséma alakítása.
- Saját test megismerése, testrészek funkciójának mozgás általi megtapasztalása.
- Dominancia, oldaliság, egyensúly, testzónák megismerése mozgásos feladatok elvégzésével, gyakorlásával.
- A téri tájékozódás, irányok, arányok, formák, helyzetek létrehozása bemozgása.

A hallás, látás, mozgás, nyelvi funkciók összekapcsolása erősíti a tanulási képességet befolyásoló pszichikai funkciók fejlődését.

A fejlesztés az óvodai napirendbe beillesztett tevékenységek, - játék, munka, tanulás – folyamatában a gyermek életkorához igazított eszközökkel valósul meg.

Fontos, hogy ismerjük meg az egyes gyermek fejlettségi szintjét, ebből kiindulva tervezzük és biztosítjuk minden gyermek esetében az önmaga szintjéhez mért fejlődést.

A fejlesztés során az egyéni differenciált bánásmódnak elsődleges szerepet tulajdonítunk úgy, hogy a gyermek minden sikeres próbálkozását megerősítés, dicséret kövesse.

A roma gyerekek kiváló zenei képességgel rendelkeznek. Személyiségük fejlesztése során a tehetség gondozását kiemelkedő feladatnak tekintjük. Az ének-zene foglalkozásokon elért sikerek, pozitív megerősítések segítenek abban, hogy a fejlesztés más területén is eredményeket érjünk el.

A napi felkínált tevékenységek alkalmával a cigány kultúra, cigány népi hagyományok ápolására is lehetőség nyílik, elsősorban a cigány zenei, irodalmi hagyományokra építve. Ehhez nyújt segítséget a Roma-világ projekt füzet.

Kapcsolat a szülőkkel

Ahhoz, hogy a gyermek személyiségét fejleszteni tudjuk, elengedhetetlen a szülőkkel való együttműködés. El kell fogadni a szülők nemzetiségi hovatartozását, „másságát”, mert csak így tudunk velük „együttnevelő” kapcsolatot teremteni. Toleráns óvónői magatartással, elfogadó hangnemben, kioktató magatartás nélkül kell véleményt cserélni.

Éreznie kell a szülőnek, hogy partnernek tekintjük, segítői vagyunk, a nevelés közös feladatunk a gyermek fejlesztése érdekében.

A nevelés feltételeinek alakítása a család, az intézmény, a mikro-makrokörnyezet együttes feladata. A roma gyerekek körében a család feltétel teremtő szerepével nem minden esetben számolhatunk. Ezért ezeknek a gyerekeknek a fejlesztése több és tudatosabb munkával valósítható meg az óvodai foglalkozásokon. Pótolni kell számukra a családi nevelés hiányosságait, azt a kulturális környezetet, érzelmi biztonságot, nevelési szokásrendszert, mely szerepet játszik a képességek formálásának folyamatában.

A Roma Nemzetiségi Önkormányzattal épített kapcsolat a családi és óvodai nevelés összehangolását segíti.

HÁTRÁNYOS HELYZETŰ GYERMEKEK INTEGRÁCIÓS ÓVODAI FEJLESZTŐ PROGRAMJA

I. HELYZETELEMZÉS

A településen egy irányítás alatt működik az intézmény. A székhely óvodában 6 óvodai és 1 bölcsődei csoportban, az 1 telephely óvodában 3 csoportban folyik a nevelés. Egy óvodai épület a város központjában, egy pedig a város távolabbi pontján helyezkedik el, melyekben összesen 9 csoport működik. Az intézmény fenntartója Polgár Város Önkormányzata. A 2 óvodai épület nem azonos mértékű infrastruktúrával rendelkezik.

Az intézmény populációját tekintve roma és nem roma származású gyermekekből áll. Az óvodában nevelődő gyermekek 38-44 %-a tartozik a cigány nemzetiség körébe. Szülői kérésre a helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzat egyetértésével a nemzetiségi óvodai nevelés irányelve alapján a Pedagógiai Program tartalmazza a kiegészítő programot, melyet az Oktatási Minisztérium is elfogadott.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya, 15%, a roma nemzetiséghez tartozók aránya 44 %. Ezek a számok indokolják az integrált nevelést, amely hozzájárul a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH-s) gyerekek esélyeinek növekedéséhez. Minden óvodapedagógus részt vesz a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek nevelésében, az intézmény által felvállalt feladatok teljesítésében. Munkájuk akkor lesz eredményes, ha legalább három területen közreműködik az alábbiak közül:

- részt vesz olyan továbbképzéseken, amely az érintett gyermekek felkészítéséhez szükséges,
- segíti az óvodából iskolába történő átmenet megkönnyítését szolgáló tevékenységeket,
- együttműködik a gyermekvédelem, a családvédelem, a szociális gondoskodás, az egészségügyi ellátórendszer szakembereivel.

Évek óta növekszik a tanulási nehézséggel, beilleszkedési zavarral, beszédhibával küzdő gyerekek száma is.

A hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének záloga a megfelelő minőségű és időtartamú óvodáztatásuk. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az élet első éve meghatározó

jelentőségűek az idegrendszer, a tanulás, az adaptációs készségek alakulásában. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig – megterhelés nélkül – rendkívül fejleszthetőek.

A szociálisan hátrányos helyzetű családok gyermekei öt éves korukra lényegesen elmaradnak kognitív fejlődésükben kedvezőbb helyzetű társaikhoz képest. Az elmaradás oka a gyermeki fejlődés nem megfelelő ösztönzése a szülők korlátozott erőforrásai, a megélhetési nehézségek okozta terheltség és az otthoni környezet hiányosságai miatt. Tudatos óvodai pedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat az óvodai nevelés csökkenteni tudja. Nemzetközi tapasztalatok azt mutatják, hogy a hátrányos helyzetből származó lemaradások – szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve, velük együttműködve – sikeresen ellensúlyozhatóak.

A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél kiemelt szerepük és felelősségük van.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Helyzetelemzés fejezet tartalmával

(Isd. Pedagógiai Program 3. oldal)

II. INTEGRÁCIÓS STRATÉGIA KIALAKÍTÁSA

Óvodai integrációs stratégia

- A 3-7 éves hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek nevelése integrált szervezési formában.
- Multi-kulturális értékek megőrzése, a szociokultúra magas szintű biztosítása, szocializáció kiemelt szerepe, mentálhigiénés nevelés erősítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyénre szabott, differenciált fejlesztése (kiscsoportos foglalkoztatás, egyéni fejlesztés).
- Óvodapedagógusok módszertani kultúrájának fejlesztése (team munka, projekttervezés)
- Együttműködés és partneri kapcsolatok kiépítése a szülőkkel és segítőkkel.
- Az iskolába való átmenet megkönnyítése gyermekeink számára.

Erőforrás terv

Humán erőforrás	Tárgyi erőforrás
Meglévő képzettségek számbavétele	Meglévő feltételek számbavétele
Hiányzó képességek számbavétele	Hiányzó feltételek számbavétele
Továbbképzési, beiskolázási terv felülvizsgálata	Eszközfejlesztési terv áttekintése, korrekciója
Új módszerek, pedagógiai eljárások megismerése egymás gyakorlatából	Csoportszobák, egyéb kiszolgáló helyiségek fejlesztése
Új módszerek meghonosítása (pl. projektmódszer)	A munkakörnyezet folyamatos alakítása
Hiányzó szakemberek képzése: fejlesztőpedagógus, gyermekvédelmi felelős, szakvizsgázott, minősített óvodapedagógus	Helyi források, alapítvány, pályázati pénzek bevonása

Szervezetfejlesztési terv

- Szakmai és törvényi szabályozások, változások megismerése a nevelőtestületben.
- A program ütemtervének elkészítése.
- Programelemek kidolgozása. (Szervezési munka, pedagógiai munka, gyermekvédelem, együttműködés a szülőkkel és partnerekkel, óvoda-iskola átmenet, intézményi önértékelés.)
- Partnerek tájékoztatása.
- Nevelőtestület képzése (továbbképzések, hospitálások, esetmegbeszélések).
- Programelemek működtetése (egyeztetések, ellenőrzések, korrekciók).
- Dokumentáción alapuló intézményi önértékelés, eredményesség beépítése a következő év integrációs nevelési programjába.

Szervezési feladatok

Kiemelt szempont	Fejlesztés iránya
A 3-6 éves korú gyerekek kötelező óvodába járásának érvényre juttatása	Teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás
Integrációt elősegítése	HHH-s gyerekek arányos elosztása
Az igazolatlan hiányzások minimalizálása	Partneri együttműködések erősítése
A szülők munkába állását lehetővé tevő nyitva tartás kialakítása	Szülői igények figyelembe vétele

Kiemelt szempont	Fejlesztés iránya
Nevelőtestület együttműködése, egymás munkájának segítése	Rendszeres team munka, esetmegbeszélések, hospitálások, jó gyakorlatok

2.1. Az integrációs nevelés indokai

- Magunk határoztuk meg saját pedagógiai programunkban milyen utat választunk a gyermekek személyiségfejlesztése érdekében.
- Óvodai programunkat mi alkottuk meg, mi fogadtuk el, mi mondtuk meg, hogy nálunk mi a mérce, mi a minőség. A minőség ugyanis az által vált helyi fogalommal, értékkel, hogy megfogalmazzuk elvárásainkat, igényeinket, alapelveinket, céljainkat a programmal kapcsolatban.
- Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességeiknek megfelelően fejlődhetnek. Egyéni ütem eltolódásokkal minden egyes gyermek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítésével valósul meg a komplex személyiségfejlesztés.
- A migráns gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.
- Biztosítjuk a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelését, az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
- Tapasztaljuk, hogy településünkön nő a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Helyzetelemzés fejezet tartalmával

(ld. Pedagógiai Program 3. oldal)

2.2. Céltrendszer megfogalmazása

Célunk: Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak, képességeinek és szükségleteinek kényszer nélküli szabad kibontakoztatása, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével, az alapvető gyermeki jogok biztosításával.

A roma nemzetiségű és a kiemelt figyelmet igénylő gyerekek neveléséhez szükség szerint egyénre szabott, fejlesztő programot dolgozunk ki, melyet a csoportnaplóban rögzítünk. A

gyerekek összetételéből adódóan: a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek differenciált fejlesztésének megvalósítása, az esélyegyenlőség biztosítása.

Fő célokból adódó célkitűzéseink:

- Kiemelt nevelési feladat a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek szocializációjának segítése a helyi nevelési programban megfogalmazott módon és eszközökkel.
- Ehhez a feladathoz elsősorban a szülőket kell megnyerni, mert a rossz szociális helyzetek, a nagyfokú szegénység, vagy egyéb okok miatt nem tudnak élni a felkínált lehetőséggel.
- Egyéni, fejlődési ütemeltolódásokkal minden egyes gyermek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése, a személyiségfejlesztés érdekében. Szoros kapcsolat a gyermek természeti, nevelő, gazdag környezetével, mozgásos, manuális, intellektuális, művészi, kísérletező tapogatózás, játékos munka, szabad önkifejezés, alkotás formájában.
- A pszichés fejlődésben tapasztalt eltérések felismerése, kezelése, melyhez Porkolábné dr. Balogh Katalin fejlesztő programjának elemeit használjuk.
- Freinet szellemével azonosulva valljuk, hogy „...a gyermek magában hordozza fejlődésének, önmegvalósításának minden csiráját.” A gyermek megélt élményei, érzelmi élete, korábbi ismeretei egyedi és gazdag lényé formálják.
- A drámapedagógia eszközeit használjuk arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon.
- Kompetencia alapú nevelés.

„A mi feladatunk, hogy hagyjuk szabadon megnyilvánulni, a lehető legkevesebb kényszerrel, hogy érezzük vele gazdagságát, és felismertessük értékeit.”

(Célestin Freinet)

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Nevelési program céljával

(Isd. Pedagógiai Program 13. oldal)

Nevelési tervünk megvalósulásának várható eredményei:

- A családot sikerül elfogadóbbá tenni a gyermekkel és az óvodával szemben.
- Esélyt adunk arra, hogy a gyermekek képességüknek megfelelően teljesítsenek.
- Növekszik a 3 éves kortól óvodába kerülő halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek száma
- Iskolai tevékenységre képes gyermekek nevelése.

- Várhatóan kevesebb kudarc éri a gyerekeket az iskola első osztályában.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Nemzetiségi nevelés fejezet tartalmával

(Izd. Pedagógiai Program 82. oldal)

3. Az iskolába való bekerülés előkészítése

3.1. Az óvodából az iskolába való átmenet segítése

Az óvodába lépés időpontjában a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek esetében a szociális, értelmi, mentális területen tapasztalható szembetűnő lemaradás, ezért a személyiség fejlesztése is e területek intenzív gondozásával, fejlesztésével eredményes. Ehhez szükséges a 3 éves kortól való beóvodázás.

A partneri kapcsolat minőségének javítása: párbeszéd az óvodapedagógusok és a tanítók között, kölcsönös hospitálások, részvétel nevelési értekezleteken, látogatások intézményeinkben.

Óvodai nagycsoportosok látogatása az iskolában.

Óvodapedagógusok látogatása az első osztályban, a gyermekek fejlődésének utánkövetése.

A tanköteles korú gyerekek rendszeres óvodába járásának nyomon követése. (Szükség esetén élünk a törvény adta lehetőségekkel.)

A nagycsoportos gyermekek szülei részére az óvodában tájékoztató megbeszélést tart az iskola képviselője.

Az iskolai beilleszkedést segítő program kidolgozása az iskola alsós nevelőivel közösen, projektterv.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Szakmai kapcsolataink rész tartalmával

(Izd. Pedagógiai Program 104. oldal)

3.2. Heterogén óvodai csoportok működtetése

Célunk, továbbra is a gyerekek életkorának, egyéni jellemzőinek és a szülői igényeknek legjobban megfelelő csoportszerkezet kialakítása. A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek arányos integrálása, igények, lehetőségek, körülmények mérlegelésével.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Az óvodai élet megszervezése és tervezés fejezet tartalmával.
(Ild. Pedagógiai Program 75. oldal)

4. Együttműködések – partnerségi kapcsolatok kiépítése

4.1. Szülői házzal

Ahhoz, hogy a gyermekek személyiségfejlesztésében eredményeket érjünk el, elengedhetetlen a szülőkkel való együttműködés. Elfogadjuk a szülők szocio - kulturális környezetének különbségét, etnikai hovatartozását, „másságát”, mert csak így tudunk velük „együttnevelő” kapcsolatot teremteni. Toleráns óvónői magatartással, elfogadó hangnemben cserélünk véleményt a szülőkkel. Érezzék a szülők a bizalmat, azt hogy partnernek tekintjük őket, segítők vagyunk, a nevelés közös feladatunk a gyermek fejlesztése érdekében.

Együttműködés formái:

- családlátogatások: bemutatkozó látogatás a gyermek óvodába érkezése előtt, prevenció, visszatérő látogatások,
- személyes beszélgetések, óvónői, szülői kezdeményezésre, fogadó óra,
- szülőértekezletek,
- nyílt napok hétköznapokon, ünnepek előtt,
- szülők bevonása az együttműködést gazdagító tevékenységekbe,
- írásos tájékoztatás,
- ovi újság,
- meghívás a háromhavonkénti értékelő megbeszélésre,
- család nap, nagyszülők találkozója,
- kirándulások, színházlátogatás.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Együttműködés a családdal rész tartalmával
(Ild. Pedagógiai Program 102. oldal)

4.2. Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

- jelzőrendszer működtetése,
- esetmegbeszélések a gyermekvédelmi felelősök közreműködésével,

- közös családlátogatások,
- gyermekvédelmi tanácskozás (városi szintű).

4.3. Szakmai és szakszolgálat

- tanulási nehézséggel és magatartási zavarokkal küzdő gyerekek szakértői vizsgálata, egyéni fejlesztése,
- fejlesztési tanácsok az óvodapedagógusok részére pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, logopédus közreműködésével,
- közös szakmai műhelymunkák.
-

4.4. Egészségügyi ellátás

- szűrővizsgálatok,
- tájékoztató szülői értekezletek,
- szülők klubja preventív jelleggel.

4.5. Általános iskola

- folyamatos kapcsolattartás - együttes ünneplések, ünnepi előkészületek, hagyományápolások,
- kölcsönös informálás,
- kölcsönös hospitálások,
- élményszerű látogatás az iskolában,
- tanítók látogatása az óvodában,
- a gyermek iskolai megfelelésének után követése.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Szakmai kapcsolataink rész tartalmával

(Isd. Pedagógiai Program 104. oldal)

4.6. Roma Nemzetiségi önkormányzat

A Roma Nemzetiségi Önkormányzattal épített folyamatos kapcsolat a családi és az óvodai nevelés összehangolását segíti. Segítik a roma családok meggyőzését minden szükséges esetben

az óvodai nevelés fontosságáról. A Roma Nemzetiségi önkormányzat segítségével szeretnénk az óvodai hiányzásokat minimálisra csökkenteni.

- intézményi dokumentumok esetén egyetértési jogok gyakorlása, tájékoztatás,
- kölcsönös meghívások rendezvényekre, értekezletekre,
- a roma koordinátor közreműködésével a szülők megnyerése a hiányzások csökkentésére.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Nemzetiségi nevelés fejezet tartalmával

(Izd. Pedagógiai Program 82. oldal)

III. A NEVELÉST, A KÉPESSÉGEK KIBONTAKOZTATÁSÁT SEGÍTŐ ESZKÖZRENDSZER ELEMEI

1. Kulcskompetenciákat fejlesztő programok és programelemek

1.1 Az önálló tanulást segítő felkészítés

Tanulási nehézségek és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok:

Óvodásainknál a részképesség-zavarok, magatartási zavarok kiszűrése után speciális fejlesztés, differenciált foglalkozás, az eltérő egyéni fejlődés ütemének megfelelően történik. Óvodába lépéssel megkezdődik a gyermekek folyamatos megfigyelése, mely kiterjed a gyermek viselkedésére, szóbeli megnyilvánulására, tevékenységekben való részvételére, a játék tevékenységére, munkavégzésére, felnőttekkel-gyerekekkel való kapcsolatára. A gyerekek egyéni megfigyelésére, a fejlődés rögzítésére kidolgoztuk a „Fejlődési naplót”, melyhez a nevelőtestület által összeállított, a Pedagógiai Program elvárásaival harmonizáló mérési-értékelési szempontokat használtuk, valamint figyelembe vettük a Freinet pedagógia és a kompetencia alapú nevelés egyedi mérési szempontjait. A tapasztalatokat a fejlődési naplóban, írásban rögzítjük, mely alapja az egyéni érési ütemhez igazított differenciált fejlesztésnek. Az óvodai tevékenységek során a fejlesztési területek összekapcsolódnak, és a személyiség egészét meghatározó területeket fejlesztik. A fejlesztés legfontosabb eszköze a játék, mely minél gazdagabb, sokrétűbb, bonyolultabb, annál inkább biztosítja a gyermek fejlődését. A fejlesztés során kiemelten fontosak a figyelem, észlelés, emlékezetet – fejlesztő tevékenységek szervezése, melyek a tanuláshoz szükséges készségek, képességek megalapozását szolgálják.

Visszatérő főbb fejlesztési területek:

- Nagy és kismozgások fejlesztése.

- Téri tájékozódás, téri irányok fejlesztése.
- Testséma fejlesztés.
- Vizuális és finommotoros képességek fejlesztése.
- Érzékelés, észlelés.
- Emlékezet (sorrendi-logikus emlékezet).
- Gondolkodás.
- Figyelem fejlesztés.
- Verbális fejlesztés

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Nevelő munka tervezése rész tartalmával

(Isd. Pedagógiai Program 76. oldal)

1.2. Eszközjelleű kompetenciák fejlesztése

Kommunikációs képességet fejlesztő programok:

Anyanyelvünk legfontosabb eszköze a szociális kapcsolatok kiépítésének, az emberek közötti kommunikációnak. Az óvodai anyanyelvi nevelés elválaszthatatlan a nevelés többi területétől, valamennyit áthatja. Feladatunk a hátrányos helyzetből adódó lemaradások folyamatos kompenzálása, /szegényes szókincs, alacsony beszédsvínvonal, kifejezésmód, illemszabályok, metakommunikációs elemek hiánya/ melyek a következő területek fejlesztésével érhetők el:

- Észlelési tapasztalatok szóbeli megerősítése, tudatosítása.
- Szókincs bővítése, gazdagítása tárgyak, cselekvések események, térbeli viszonyok, színek, formák, méretek, azonosságok, különbözőségek meghatározásával.
- Irodalmi élmények feldolgozása során /mese-vers hallgatása, mondása/, beszédhibák kiszűrése, kezelése.
- A beszédkedv fokozása, spontán helyzetek kihasználása, beszédképesség fejlesztése.
- Játékos gyakorlatok, nyelvi játékok alkalmazása.
- Tudatosan beépített drámajátékok a napi tevékenységekben.
- A dramatikus játék, a dramatizálás, a bábozás az óvodáskorú gyermekek személyiségfejlesztésben nélkülözhetetlen.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Anyanyelvi nevelés rész tartalmával

(Isd. Pedagógiai Program 30. oldal)

1.3. Szociális kompetenciák fejlesztése

Közösségfejlesztő, közösségépítő programok:

Célunk, hogy a gyerekek a társas érintkezések gazdag változatosságával természetes élethelyzetekben sajátítsák el az együttélés normáit. Érvényesüljön az érzelmekre épülő szeretetteljes légkör, a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatokban.

A szocializálódás folyamatának elemei:

- befogadás,
- együttélés a mindennapok során,
- kapcsolat a környezetünkkel.

Ezzel a folyamattal segítjük a gyermekek csoportba való beilleszkedését, az együtt tevékenykedés igényének erősítését, szabályok megtanulását, ahhoz való alkalmazkodást, kapcsolatok kialakítását, viselkedés és magatartásformák tanulását, mintakövetését.

Óvodai programunk sokszínű, gazdag tevékenységet kínál a gyermekek részére, biztosítva az önálló tevékenység, játék, rajzolás, munkálkodás lehetőségét. Ugyanakkor lehetőséget biztosít közös programok megszervezésére. A programok aktuális évszakhoz, ünnepkörökhöz és hétköznapi eseményekhez kapcsolódnak, melyek az alább felsorolt formában szerveződnek:

- közös programok szervezése óvodai és csoport szinten,
- természet és hagyomány naptárunkban rögzített élményszerző séták, kirándulások szervezése,
- hagyományos ünnepeink ápolása,
- óvodánként, csoportonként családi programok szervezése,
- erdei óvoda lehetőségének megteremtése,
- színház-mozi- hangverseny látogatás,
- érdekes foglalkozású emberekkel, kézművesekkel való találkozások,
- látogatás szülők, nagyszülők munkahelyeire,
- egy-egy család meghívása az óvodába,
- más óvodai csoportokkal való barátkozás helyben, vagy más városban,

A felsorolt természetes helyzetekben találkoznak környezetünk értékeivel, a környezetünkre jellemző gazdag kapcsolatokkal. Így valóban az élet által, az életre nevelünk.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Szocializálódás természetes neveléssel rész tartalmával

(Ild. Pedagógiai Program 19. oldal)

2. Integrációt segítő szabadidős tevékenységek

Művészeti tevékenységek, egyéni fejlesztő műhelyek

A szép iránti fogékonyság, a művészi élmény befogadására való igény és képesség fejlesztése a környezet megismerésén keresztül valósul meg. A gyerekek ismerjék fel a szépet, mint értéket környezetükben, viselkedésükben, kommunikációs tevékenységükben. Feladatunk a kíváncsiság, rácsodálkozás, felfedezés kielégítése, ébrentartása, megfelelő eszközök, és tapasztalati lehetőségek biztosításával. A gyermek maga jut el az újraalkotó tevékenységig, találkozik műalkotásokkal, kézművesek munkáival, művész élményekkel. Műhelyeink: újrashasznosító kézműves műhely, zöld óvoda környezeti műhely, táncház műhely.

Tutori rendszer működtetése:

Nevelőtestületünk a vegyes életkorú csoportok szervezését tartja kedvezőnek. A vegyes korösszetétel és a folyamatos életrend természetessé teszi az egymás iránti figyelmességet, az udvarias viselkedést, a nagyoktól az önálló felelősség fontosságát. Lehetőséget ad a társas kapcsolatok alakulására, az egyéni képességek (kezdeményező képességek) kibontakoztatására, valamint az ehhez szükséges családi légkör kialakítására. Biztosítja a nagyobbak, gyakorlottabbak számára, hogy segítsék a kisebbeket, a tapasztalatlanabbakat az egyes tevékenységekben, szokások megismerésében, betartásában. Az óvodapedagógusok tudatosan építenek a „gyermekpatronálás” hatékony elemeire.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Óvodai ünnepnapok rész tartalmával
(Isd. Pedagógiai Program 78. oldal)

3. Integrációt segítő módszertani elemek

Drámapedagógia:

A drámapedagógia eszközeit felhasználjuk arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon. A drámajátékkal megtanítjuk a gyerekeket önmagukra és társaikra figyelni, fejlesztjük: szociális érzékenységüket, kooperációs készségüket, kommunikációjuk minőségét, társas kapcsolatuk alakulását, kognitív képességüket, szabálytudatuk fejlődését, önismeretük, énképük kiteljesedését.

Projekt módszer:

A projekt egy folyamat megtervezése a folyamat összefoglalásával. Egy aktuális téma, egy ötlet, élmény, esemény a gyerekek, és felnőttek közreműködésével rendezi maga köré az eseményeket, a cselekvéseket. A projekt lehetősége ad egyéni megközelítési módokra, egyéni képességek szerinti haladásra. A projekt segítségével megerősítést kapnak a jó kezdeményezések, lehetőség van különböző eljárások, módszerek megismerésére, tovább gondolhatják a témát.

4. Műhelymunka – óvodapedagógusok együttműködési formái

Értékelő esetmegbeszélések:

Nevelőtestületünk nyitott, együttműködő, másságot elfogadó kollektíva. Együttműködésünkben a kölcsönös tisztelet, az óvodások iránt érzett felelős gondolkodás a meghatározó. Intézményünkben a szakmai munkaközösségi foglalkozások és, esetmegbeszélések mellett hagyomány a csoportokban történő hospitálás, ahol a munkaközösség által kidolgozott szempontsor szerint történik a megfigyelés, megbeszélés.

A csoportban dolgozó óvodapedagógusok és dajkák között havonkénti megbeszélés történik a csoport, benne az egyének fejlődéséről.

5. Félévente kötelező kompetenciaalapú értékelési rendszer eszközei

Az egyéni fejlődés nyomon követése minden csoportban azonos szempontsor szerint történik, melyet a nevelőtestület jóváhagyásával a szakmai munkaközösség dolgozott ki. A tapasztalatokra építve évenként történik a szempontsor felülvizsgálata, szükség szerinti változtatása. A megfigyelések, mérések a következő területekre terjednek ki:

- Anamnézis
- Szocializáció a befogadáskor
- Egészséges életmód:
  - higiéniai szokások,
  - öltözködés,
  - étkezés,
  - mozgás.
- Szocializáció és érzelmi élet:
  - normákhoz, szabályokhoz való viszony,
  - önmagához való viszony,
  - társakhoz, felnőttekhez való viszony,
  - tevékenységekhez való viszony,

- környezethez való viszony.
- **Értelmi fejlődés:**
  - környezetben való eligazodás,
  - önkifejezés.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Nevelési feladataink fejezet tartalmával

(Isd. Pedagógiai Program 16. oldal)

6. Multikulturális tartalmak

Intézményünk, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium jóváhagyásával Nemzetiségi nevelési programot készített, melyet a csoportban dolgozó óvónők a gyermekek fejlettségi szintjéhez igazodó, egyéni tervezés alapján valósítanak meg. A nevelés folyamatában a cigány népi kultúra hagyományainak ápolását is beépítjük, melyhez a szülők segítségét is kérjük. A megvalósítás a következő területek feladatait foglalja magába:

- szociális érettség fejlesztése, a gyermekcsoportba való beilleszkedés, a szabályhoz való alkalmazkodás, szabálytudat erősítése, kapcsolatteremtés, magatartásforma tanulás, mintakövetés feladatain keresztül,
- az értelmi, mentális fejlesztés az észlelés, verbális (nyelvi), motoros (mozgásos) funkciók fejlesztésével történik.

A napi felkínált tevékenységek alkalmával a cigány kultúra, cigány népi hagyományok ápolására is lehetőség nyílik, elsősorban a cigány zenei, irodalmi hagyományokra építve. Ehhez nyújt segítséget a Roma-világ projekt füzet.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program Nemzetiségi nevelés fejezet tartalmával

(Isd. Pedagógiai Program 82. oldal)

7. A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

A gyermekek fejlődését nyomon követjük, írásban rögzítjük, és az eredmények tükrében egyéni fejlesztési tervet készítünk. A tevékenységek során az egyéni képességekhez, fejlettségi szinthez igazítottan válogatunk a feladatok között, szem előtt tartva azt, hogy a megcélzott képességek fejlesztésén túl sikerélményhez juttassuk a gyermeket, mely további munkára motiválja. A

gyermekek igényeit figyelembe véve rugalmasan kezeljük tervünket, a feladatok elvégzésére bátorítjuk a gyerekeket, és erősítjük pozitívumait.

A gyermek belső érése, a családi nevelés, valamint az óvodai helyi nevelési programunk eredményeként egyéni különbségekkel színezve, a 6-7 éves gyerekek elérik az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

IV. VÁRHATÓ EREDMÉNYEK

Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszerének bevezetését követően néhány évben a következő eredményekről kell számot adni, amelyek a kétéves kiépítés során az ellenőrzést is jelentik:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek aránya az óvodában megfelel a jogszabályban előírtaknak.
- Az óvoda tartósan képes a különböző háttérrel és különböző területeken eltérő fejlettséggel rendelkező gyerekek fogadására, együttnevelésére és az esélyegyenlőség biztosítására.
- Multikulturális elemek beépülnek a helyi nevelésbe.
- Az óvoda párbeszédet alakít ki minden szülővel.
- Az intézményben létezik óvónői együttműködésre épülő értékelési rendszer.
- A gyermekek egyéni képességeihez igazodó differenciált fejlesztés mellett, lehetőséget biztosítunk a tehetséggondozásra is.

Ezek eredményeként:

- Csökken az óvodába maradt tanköteles gyerekek száma.
- Javul az iskolai kompetencia mérések eredménye.

Megjegyzés:

Koherens a Pedagógiai Program A fejlődés jellemzői óvodáskor végére fejezet tartalmával (Isd. Pedagógiai Program 70. oldal)

Fejlesztő játékok gyűjteménye az óvodai integrációs fejlesztéshez

Egészséges életmód

- Mozgásfejlesztő játékok.
- Nagymozgás fejlesztésére irányuló játékok.
- Finommozgás fejlesztésére irányuló játékok.
- Ritmusjátékok.
- Érzékszerv fejlesztésére irányuló játékok.
- Ügyességi fejlesztésére irányuló játékok.
- Testkép fejlesztés.

A társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

- Életvezetési játékok.
- Kreatív gondolkodást, fantáziát fejlesztő játékok.
- Térhasználat, tájékozódás.
- Emlékezetfejlesztő játékok.
- Figyelemfejlesztő játékok.

Érzelmi nevelést, szocializációt fejlesztő játékok

- Lazító és feszítő gyakorlatok.
- Bizalomjátékok.
- Önismereti játékok.
- Interakciós játékok.
- Ismerkedési, kapcsolatteremtési játékok.
- Együttműködés, konfliktuskezelés.

Kommunikáció nevelés

- Légzőgyakorlatok.
- Érzékszervi, finomításra szolgáló játékok.
- Nonverbális készségek fejlesztése.
- Verbális készségek fejlesztése.
- Beszédértés fejlesztése.
- Szókincs fejlesztése.

AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Együtműködés a családdal

„Nem elegendő minden egyes ember akarata, szükséges, hogy mindannyian összességében akarjanak.”

(Koret)

Óvodánkban kiemelt feladat a szülőkkel való együtműködés folyamatos ápolása, mivel az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. Lehetővé tesszük a szülők számára, hogy részt vegyenek a gyermekek beilleszkedési folyamatában, és az óvodák által kínált eseményeken.

Az óvoda és a család összhangja, együtműködése a gyermek harmonikus fejlődésének feltétele.

Célunk a személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősíteni a partneri viszonyt. A kapcsolat épüljön tapintatra, az óvónő éreztesse az empátiát, a segítő szándékot minden találkozás alkalmával.

Hozzásegítjük a szülőket a gyerekek reális értékeléséhez, korrekt, őszinte tájékoztatást adunk a gyermek fejlődéséről, és a szülőt érdeklő más kérdésekről.

A kapcsolattartás formái

Családlátogatások: bemutatkozó látogatás a gyermek óvodába érkezése előtt, prevenciós, családlátogatás szükség szerint.

Célja, hogy megismerjük a gyermeket a közvetlen környezetében, felmérjük helyét a családban, tájékozódjunk a család nevelési elveiről, szokásairól.

Személyes beszélgetések a gyerekekről, óvodáról, családról, amelyet kezdeményezhet az óvónő és a szülő is.

Szülői értekezletek: összevont szülői értekezlet az új felvételt nyert gyerekek szülei részére a tanév elején. Csoport szülői értekezlet évente 2-3 alkalommal, ahol az óvodát, a csoportot, a gyermekeket, a szülőket érintő legfontosabb témákat, feladatokat, problémákat beszéljük meg. Az óvodapedagógus feladata a szülők véleményének meghallgatása, javaslatainak figyelembe vétele.

Nyílt napok: ahol betekintést kap a szülő az óvodában folyó nevelőmunkáról, gyermeke társas kapcsolatairól, teljesítményéről és bekapcsolódhat a gyerekek napi tevékenységébe.

Írásos tájékoztatás: hirdetőtáblán, üzenő füzetben, ovi-újság stb. formájában.

A szülők közösségét a *Szülői Szervezet* képviseli. A Szülői Szervezet választmányába a székhely és telephely óvoda óvodai csoportjaiból delegálják szülők képviselőiket, így biztosítva az információ folyamatos áramlását, az együttműködést.

Együttműködést gazdagító tevékenységek

Közös programok szervezése, amelyek ünnepi készülődések, ünneplések, kirándulások, sport- és munkadélutánok stb. formájában valósulnak meg. Csoportos látogatások egy-egy család meghívására, amelyeknek célja a gyerekek élményének gazdagítása. A szülőkkel való találkozások jól bevált formái alakultak ki óvodánkban, közös cserészka főzés, szalonnasütés, teadélután, új udvari játékok avatása, torna, játék együtt a családokkal, farsangi bál a szülőknek. Évről-évre gazdagodnak a programok a szülők és az óvónők javaslata, ötlete alapján.

Az óvodával közös családi programok, ünnepek lehetőséget biztosítanak a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítésére, egymás szokásainak, értékrendjének még jobb megismerésére, nevelési elveik közelítésére.

A kompetenciaalapú programcsomag használata során biztosítékot kapnak a szülők arra vonatkozóan, hogy:

- a program középpontjában a gyerekük áll,
- a boldog gyermekkort nem elvenni, hanem biztosítani kívánjuk a gyereke(i)k számára,
- a program alkalmazása során a gyermekük illeszhető lesz a következő oktatási folyamathoz, az iskolához,
- gyermekük komplex képességei fejleszthetők,
- figyelembe veszik a gyermeke(i) egyéni és életkori sajátosságait,
- értékelik gyermeke(i) azon tulajdonságait, amelyek csak rá jellemzőek,
- gyermekével megtanítják értékelni a másik gyerek másságát is,
- a hangsúly a különböző módszerekkel történő egyéni fejlesztésen van,
- gyermekük nevelő-fejlesztő intézménybe jár,
- a szabad játék megmarad a nevelés egyik eszközének,

- a program figyelembe veszi a szülők észrevételeit is,
- a gyermekével való közös gyűjtőmunkát a közös élményfeldolgozás követi,
- Az óvodával való együttműködésük szorosabbá válhat, fejlődhet,
- A gyermekének több saját élményben, tapasztalatszerzésben lesz része.

Rendezvények az óvodákban

- Farsang
- Sport- és játéknapp – Alapítványi rendezvény
- Közös kirándulás autóbusszal
- Nagyszülők találkozója Karácsony előtt
- Anyák napja
- Alapítványi bál
- Közös főzések, természetjáró túrák
- Városi Karácsonyváró ünnepség.

Szakmai kapcsolataink

Kapcsolat a helyi általános iskolával

„A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.” (ONAP)

Az óvoda feladata, hogy megalapozza a gyerekek zavartalan iskolakezdését, melyhez nélkülözhetetlen az óvónők és a tanítók személyes kapcsolata. A kapcsolat felvételében a hatékony, kölcsönösen gazdagító szakmai együttműködés jellemző. A kompetenciaalapú nevelés megalapozza a kulcskompetenciákat, az óvoda-iskola átmenetet. Az óvoda-iskola átmenet új értelmezést kap.

Az együttműködés a szakmai munkaközösségi foglalkozásokon, a gyerekek és a nevelők kölcsönös csoportlátogatásain valósul meg.

Kapcsolat a nevelőmunkát segítő intézményekkel, szakemberekkel

- A Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat szakembereivel együttműködést építettünk ki.
A fejlődésben eltérést mutató gyerekek esetében, speciális szakemberek segítségével érik el az iskolai tanuláshoz szükséges fejlettségi szintet.

A fejlesztőpedagógusok a rászoruló gyerekek egyéni fejlesztését végzik. A pszichológus a személyiségfejlődés zavarai esetén foglalkozik a szülővel és a gyerekkel.

A logopédus az óvónők által javasolt gyerekek beszédhibáinak javítását végzi.

A Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Szakszolgálat szakmai fórumain, óvodapedagógusok is részt vesznek.

- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Hajdú-Bihar Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat – nevelőszülő tanácsadó
- Az egészségügyi szakemberekkel, akikkel a gyermekek egészségvédelme és a károsodások kiszűrése és megelőzése érdekében tartunk folyamatos kapcsolatot.

A gyermekorvos évenként végzi a gyermekek szűrését.

A védőnő rendszeresen látogatja óvodánkat.

A fogorvos minden évben elvégzi a nagycsoportosok szűrését.

Szélesebb körű szakmai kapcsolatok

A **régiókban** dolgozó *óvodapedagógusok* részére nyílt napokat, műhelyeket szervezünk, melyek a szakmai információ áramlására, a tapasztalatok kicserélésére nyújtanak lehetőséget.

Pedagógiai **főiskolai hallgatók** gyakorlati képzését segítve szorosabbá vált kapcsolatunk a Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Pedagógiai Főiskolai Karával.

Freinet szellemisége összekapcsolja a Freinet pedagógiát alkalmazó szakembereket. Óvodapedagógusaink bekapcsolódtak a **Freinet Egyesületbe**, tevékeny résztvevői az ország különböző pontjain szerveződő műhelyeknek, találkozóknak, így a Benedek Elek Pedagógiai Főiskola Freinet-s szakembereivel folyamatos munkakapcsolatot tartanak.

A Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ (POK) munkatársai szaktanácsadással, továbbképzések szervezésével segítik az óvodai nevelőmunkát. Kölcsönösen törekszünk az információk továbbítására.

Kapcsolat a helyi közművelődési intézménnyel

Az **Ady Endre Művelődési Központ és Könyvtár** rendezvényei – színház, mozi, kiállítások, hangverseny – más környezetben nyújtott kulturális élmények a gyermekek számára.

A műsorszervezés előtt sor kerül a programjavaslatok egyeztetésére, annak érdekében, hogy a gyerekek életkoruknak megfelelő rendezvények részesei legyenek. A nagycsoportosok gyermekkönyvtárban tett látogatásai, a könyvtári programok gyerekek ismereteinek gyarapítását, az olvasóvá nevelést szolgálják.

Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

Kölcsönös együttműködésen alapuló, rendszeres munkakapcsolatot építettük ki a fenntartóval és a Városi Polgármesteri Hivatal dolgozóival.

Kapcsolattartás formái:

- rendszeres munkakapcsolat az óvodai gazdasági, pénzügyi, adminisztratív feladatok egyeztetéséről,
- a fenntartó által elrendelt ellenőrzések,
- óvodavezető évenkénti beszámolója a Képviselő-testület éves munkaterve szerint,
- a polgármester meghívása óvodai értekezletekre, ünnepélyekre.

Együttműködést alakítottunk ki a helyi **környezetvédő mozgalom** képviselőivel környezetépítő tevékenységünk megvalósítására.

A NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK ÉS FELSZERELÉSEK JEGYZÉKE

A „Természetesen, tevékenyen” elnevezésű helyi nevelési program
végrehajtásához

Egészséges életmódra nevelés eszközei

Törülközőtartó (akasztók)	csoportonként 1 db
Falitükör	csoportonként 3 db
Hőmérő 2 db (minden mosdóba és csoportszobába)	
Rekeszes fali polc (fogmosó tartó)	csoportonként 1 db
Tányér (lapos, mély)	minden gyereknek
Pohár	minden gyereknek
Leveses tál	csoportonként 6 db
Kanál	minden gyereknek

Villa	minden gyereknek
Kés	minden gyereknek
Egyéni tisztálkodó szerek (szappan, fésű, fogmosó pohár, fogkrém, fogkefe, WC-papír)	minden gyereknek
Tisztálkodó felszerelések (körömkefe, ruhakefe, szappantartó)	csopontonként 2-3 db
Fésűtartó	csopontonként 1 db
Törölköző	minden gyereknek
Abrosz	asztalonként 3 váltás
Takaró	minden gyereknek
Ágyneműhuzat, lepedő	minden gyereknek
Szőnyeg	csopontonként 3-4 db különféle méretben

Az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei

Verses, mesés könyvek	15 féleből csopontonként 3-3 db
Szemléltető képkészlet	5 féleből óvodánként 4 db
Mese diafilm	óvodánként 30 db
Videokazetta (műsoros)	óvodánként 10-12 db
Állítható bábparaván	csopontonként 1 db
Bábtároló	csopontonként 1 db
Bábkészlet	csopontonként 1 db
Ujjbáb készlet	csopontonként 1 db
Fejmaszk készlet	óvodánként 2 db

A természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok

Élősarok állvány	csopontonként 1-1 db
Földgömb	csopontonként 1 db
Távcső	csopontonként 1 db
Mikroszkóp	csopontonként 1 db
Terepasztal	csopontonként 1 db
Akvárium, terrárium	csopontonként 1 db
Madáretető	csopontonként 1 db
Ültetőláda	csopontonként 1 db
Növény- és állathatározó	csopontonként 1 db
Videokazetta a természetről	csopontonként 2-3 db

Nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

Autók-járművek	csoportonként 3 féleből 7-8 db
Babák+babaruha	csoportonként 3 féleből 7-8 db
Plüss állatok	csoportonként 2 féleből 7-8 db
Babaszobabútor	csoportonként 1 garnitúra
Babakonyhabútor	csoportonként 1 garnitúra
Takarítókészlet	csoportonként 4 db
Közlekedési táblák	csoportonként 1 garnitúra
Elárusítópult - többfunkciós	csoportonként 1 garnitúra
Orvosos játék	csoportonként 2 db
Gurulóládás fa építő	csoportonként 1 db
Közepes és kisméretű faépítő	csoportonként 2 készlet
Lego nagykészlet	csoportonként 2 db
Lego kiegészítők	csoportonként 3 db
Duplo állatok	csoportonként 2 db
Duplo járművek	csoportonként 2 db
Társasjátékok, képes lotto, domino, puzzle játékok	csoportonként 30 féle
Udvari homokozó játékkészlet	csoportonként 5-6 készlet
Video (lejátszó)	óvodánként 1 db
TV	óvodánként 1 db
Cd lejátszó	csoportonként 1 db
rádió	csoportonként 1 db
Fényképezőgép	csoportonként 1 db
Vetítővászon	csoportonként 1 db
Diavetítő	óvodánként 2 db
Írásvetítő	óvodánként 1 db
Fénymásoló	óvodánként 1 db

Értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezés, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök

Készségfejlesztő játékok	csoportonként 7-8 féleből 2-3 db
--------------------------	----------------------------------

(labirintus, képes domino, kártyák, tapintásérzékelő, súlyfelismerő, hangfelismerő, egyensúlyozó, mozgásfejlesztő)

Mérőedény sorozat	óvodánként
MINIMAT matematikai készlet	óvodánként 1-1 db
Képes számológjáték	csoportonként 2-3 db
Logicco (készségfejlesztő játék)	csoportonként 3-3 készlet
Nagyméretű tükör	csoportonként 1 db

Ének, zene, énekes játékok eszközei

Óvodai ritmus készlet	óvodánként 1 készlet
Furulya	csoportonként 2 db
Műsoros audio kazetta	csoportonként 5 db
Zenei cd-k	csoportonként 5 db
Hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként 2 db
Hangszer (gyermekeknek)	csoportonként 3 db
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	

Vizuális nevelés eszközei

(rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézi munka)

Olló jobb és balkezes	csoportonként 15 db
Ecset	minden gyereknek 3 féle vastagságú
festés, mintázás kézimunka anyagai	minden gyerek részére
(– tempera, zsírkréta, színesceruza, gyurma, fonal, karton stb.)	
Szerszámkészlet	csoportonként 2-3 garnitúra
Szövőkeret	csoportonként 2-3 garnitúra
Anyagok barkácsoláshoz	minden csoportnak

Mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök a játszóudvarhoz

Dobójátékok, labdák	csoportonként 3 féle méret
Kosárlabda palánk hálóval	udvaronként 2-2 db
Célpadobó	csoportonként 3 db
Húzókötel	csoportonként 1 db
Ugrálókötél	csoportonként 8 db

Akadálypálya	óvodánként 1 db
Kígyópálya	óvodánként 1 db
Bújókacsó	óvodánként 1 db
Füleslabda	csopordonként 3-4 db
Trambulin	csopordonként 1 db
Testhengercsalád	csopordonként 1 garnitúra
Roller	csopordonként 5 db
Faállvány mászóhálóval, nagy csúszdával, bordásfal résszel	óvodánként 1-1 db
Famozdony pótkocsival, autó	óvodánként 1 db
Láncos egyensúlyozó	óvodánként 2-2 db
Rugós játékok	óvodánként 2-3 db
Tornapad	csopordonként 2-3 db
Tornaszőnyeg	óvodánként 2 db
Bordásfal	csopordonként 1db
Óvodai többfunkciós mászó készlet	csopordonként 1 db
Egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések - labdák, karikák, botok	minden gyereknek
Kerti asztal	csopordonként 1 db
Kerti pad	csopordonként 2 db
Babaház	csopordonként 1 db
Udvari szemétyűjtő	csopordonként 1 db (természetbarát anyagból)
Udvari homokozó	csopordonként 1 db
Takaróháló	minden homokozóra

Munka jellegű tevékenységek eszközei

Kerti szerszámkészlet (lombseprű, lapát, gereblye, locsoló, vesszőseprű, hólapát)	6 féléből csopordonként 5 db
Fémtalicska	csopordonként 3 db
Kosár	csopordonként 2 db

Készült a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) eszközeiről és felszereléséről szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. melléklete alapján.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1977.

Brunó Bettelheim: A mese bűvölete és bontakozó gyermeki lélek

Gondolat Kiadó, Budapest 1985.

Barabás Ernőné – Icsu Ferencné: Természetesen a Freinet-vel a polgári I. sz. óvodában, 1996.

B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék

Tankönyvkiadó Budapest 1982.

Eperjesy Barnáné – Zsámboki Károlyné dr.: Freinet-vel itt és most

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest 1995.

Eperjesy Barnáné – Zsámboki Károlyné dr.: Az ős kincsei – óvodai projektek, vázlatok

Keraban Könyvkiadó, Budapest 1993.

Falvay Károly: Ritmikus mozgások énekes játék

OPI Budapest 1990.

Freinet, Célestin: A modern iskola technikája

Fordította: Dr. Ziperhovszky Hanna

Tankönyvkiadó Budapest, 1982. Pedagógiai Források

Freinet-vel könnyebb Szövetgyűjtemény

Vitéz János Tanítóképző Főiskola, Esztergom 1990.

Havas Péter: A környezeti nevelés néhány pedagógiai elve és területei

Új Pedagógiai szemle 1993. 10. Sz.

Helen Borten: Látod, amit én látok?

Móra Könyvkiadó Budapest 1975.

Herman Alice: Emberré nevelés

Tankönyvkiadó Budapest 1966.

Icsu Ferencné – Lipcseiné Bartók Marianna: Roma világ projekt
Projekt füzetek 7. Polgár, 2001.

Icsu Ferencné: A Freinet pedagógia és a minőség
Projekt füzetek 8. Polgár, 2002. december

Dr. Kovács György – Karczewicz Józsefné – Miehle Anna: Freinet hatása a mai magyar
óvodapedagógiára
Horizont 2000. Humán Szolgáltató BT. 1993.

Lehoczky János – Wellisch Mária: Drámapedagógiai módszerek a környezeti nevelésben –
avagy dramatikus környezetpedagógia
Új Pedagógiai Szemle 1993. 10. Sz.

Márai Sándor: Füveskönyv
Akadémia Kiadó – Helikon Kiadó Budapest, 1993.

Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
Gondolat Kiadó Budapest, 1978.

Molnár v. József: A nap arca, A gyermekrajzok füzete
Örökségek könyve, Weöres Sándor Pedagógiai Egyesület Örökség Népfőiskola

Német László: Művelődéspolitikai írások
Múzsák Budapest, 1986.

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
Magyar Közlöny 1996. 71. Sz.

Dr. Páli Judit: Játék, tanulás, játékos tanulás
Óvodai nevelés 1990. 6. Sz.

Popper Péter: Belső utakon
Relaxa Budapest 1991.

Ranschburg Ágnes – Fehér József András: Alkotó életmód – egészséges személyiség
Művelődési Központ Gödöllő 1987.

Salamon Jenő: Az értelmi fejlődés pszichológiája
Gondolat Kiadó, Budapest 1983.

Simon András: Szeretetközelen
Szegletkő Kiadó 1996.

Sinai Miklós utcai Óvoda Nevelőtestülete: Napról napra a mi kalendáriumunk
Pedellus Bt. Debrecen

Sütő András: Engedjétek hozzám jönni a szavakat
Kriterion Könyvkiadó Bukarest 1977.

Villányi Györgyné: Tanulmányok a kisgyermeknevelésről
OKKER Oktatási Iroda Budapest 1996.

Zilahi Józsefné: Nevelés az óvodában verssel, mesével.
Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest 1989.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

Komplex prevenció óvodai program

Játék Mozgás Kommunikáció Óvodai Program

Óvodai Nevelés Kompetenciaterület. Elméleti Alapvetések.
Óvodai kompetencia terület - Tématerv javaslatok (Tűz, Víz, Föld, Levegő)
Sulinova Kht.

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

Közvetlen törvényi háttér

- 363/2012. (XII.17.) Korm.rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról.
- 2011. évi CXC. törvény a Nemzeti Köznevelésről.
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet.
2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról.
- 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról.
- 235/2016. (VII. 29.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról.

BÖLCSŐDE SZAKMAI PROGRAMJA

Bölcsőde adatai

Intézmény neve:

Napsugár Óvoda és Bölcsőde

Intézmény címe:

4090 Polgár, Bessenyei u. 4-5.

Telefon:

52/573-153, 52/392-239

Intézmény vezetője:

Icsu Ferencé

Bölcsőde szakmai vezetője:

Lipcseyné Bartók Marianna

Bölcsőde fenntartója:

Polgár Város Önkormányzata

Működési engedély szám:

20084-12/2010

Ágazati azonosító szám:

SO277434

Az ellátottak köre:

Polgár közigazgatási területén élő bölcsődés korúak

Az ellátás Gyvt. szerinti besorolása:

Gyermekjóléti alapellátás

Az ellátás Gyvt. szerinti típusa:

Gyermekek napközbeni ellátása: a hét 5 napján, naponta 6.30- 17.00.ig

A szolgáltató tevékenységi formája:

Bölcsőde

Mottónk

„A nevelésben a kisgyermekkor sokkal fontosabb a következő éveknél. Amit ez a kor elront, vagy elmulaszt, később helyrehozni nem lehet. Ezekben az években eldőlt az ember sorsa, jóformán egész élete.”

Kodály Zoltán

I. A bölcsőde munkáját és szakmai programját meghatározó jogszabályok, irányelvek

Programunk elkészítésekor az alábbi törvényi szabályoknak tettünk eleget:

- az ENSZ Egyezmény a gyermek jogairól,
- az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról,
- a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről,
- 9/2000.(VIII.4.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról,
- 369/2013(X. 24.) kormányrendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről,
- 328/2011. XII. 29.) kormányrendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról,
- a bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai módszertani levél (NRSZH, 2012).

II. Intézmény bemutatása

A Napsugár Óvoda és Bölcsőde Hajdú-Bihar megyében Debrecentől 50 km-re található Polgáron. A bölcsőde jól megközelíthető frekventált helyen a város központjában az óvoda épületében helyezkedik el.

Az intézmény egy bölcsődei csoportból és a kiszolgáló helyiségekből áll. A játszóudvart az életkori sajátosságoknak megfelelően alakítottuk ki. Városunkban sok a munkanélküli és a szociális segélyből élő család. Azért hogy a szülők munkát vállalhassanak, igen erős igény mutatkozott a bölcsődei csoport létrehozására. Bölcsődénk 2011. január 1-én kezdte meg működését, amely immáron biztosítja a bölcsődés korú gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű nevelését, gondozását.

III. Az intézmény minőségpolitikája

A kisgyermeknevelők a családdal együtt nevelve szeretetteljes, biztonságot nyújtó légkörben, a megtapasztalást biztosító inger gazdag környezetben, sokszínű tevékenységek lehetőségeinek biztosításával nevelik és gondozzák a rájuk bízott gyermekeket.

Célunk elérése érdekében tárgyi feltételeinket és szakmai tudásunkat folyamatosan fejlesztjük.

Az intézmény dolgozói elkötelezettek abban, hogy felvállalják a minőségfejlesztés folyamatának megvalósítását.

Az intézményünk működésében minőségügyi alapelveként jelentkezik:

- Minőségközpontú szemléletmód elterjedése: az alkalmazottak teljes körű meggyőzésen, meggyőződésen alapuló bevonása a minőségügyi tevékenységbe.
- Kölcsönös előnyököt és elégedettséget biztosító partnerközpontúság.
- Gondolatok és vélemények szabad közlése.
- A folyamatos fejlesztések fontossága.

IV. A szolgáltatás célja, feladata

A bölcsődei gondozás-nevelés célja

A gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése, személyiségfejlődésének elősegítése, mely a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül történik.

A nevelés, mint „tudatos értékválasztás” a gondozási és nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik.

Programunk vallja, hogy a gyermeket minden életkori szakaszban orientálni kell valami felé, vezetni kell valahová.

A bölcsődei gondozás-nevelés feladata

A bölcsőde a gyermekjóléti alapellátás része a családban nevelkedő 20 hetes – 3 éves korú – gyermekek napközbeni ellátását, szakszerű gondozását és nevelését végző intézmény.

Bölcsődébe felvehető: minden olyan kisgyermek, akinek szülei valamilyen ok miatt nem tudják biztosítani a napközbeni gondozását.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény kiemeli olyan kisgyermek – szociális vagy egyéb ok miatt – felvételi lehetőségét, akinek egészséges fejlődése érdekében szükséges a bölcsődei gondozás, nevelés.

V. Az igénybevétel módja

A bölcsődei ellátás igénybevétele önkéntes, a felvétel kérelemmel indul az irányadó jogszabályokban meghatározott módon és formában.

Az intézményi jogviszony keletkezését az intézményvezető intézkedése alapozza meg. A kérelemről az intézményvezető dönt.

Az intézményvezető intézkedése ellen, az ellátásban részesülő az értesítés kézhezvételétől számított nyolc napon belül a fenntartóhoz benyújtott panasszal élhet.

Az intézményi ellátás igénybevételét megelőzően az ellátást biztosító, és az ellátást igénybe vevő között megállapodás megkötésére kerül sor, mely megállapodásban rögzítésre kerülnek az intézmény, és az ellátást igénybe vevő kötelezettségei, kötelességei és jogai.

A tájékoztatási kötelezettséget követően a törvényes képviselő nyilatkozik, miszerint a tájékoztatásban foglaltakat tudomásul vette, tiszteletben tartja, és aláírásával azt igazolja.

A felvétel rendje

Szülői kérelem esetén

A gyermek felvételét a szülő hozzájárulásával kezdeményezheti:

- körzeti védőnő,
- házi orvos – gyermekorvos,
- szakértői és rehabilitációs bizottság,
- szociális illetve családgondozó,
- gyermekjóléti szolgálat,
- gyámhatóság.

VI. Az intézmény missziós nyilatkozata

Bölcsődénk Napsugár Óvoda és Bölcsőde elnevezéssel működik városunkban.

A bölcsődei csoport létrehozásával célunk a gyermekek egészséges testi-lelki fejlődésének biztosítása a törvény által előírt alapellátás keretein belül / 20 hetes kortól- legfeljebb 4 éves korig/.

Intézményünk küldetése: a település bölcsődei ellátásának kielégítése olyan magas színvonalon, amely a jövőben is kiváltja a város lakosságának, az intézmény önkormányzati fenntartójának és valamennyi partnerének elégedettségét, elismerését.

Jövőképünk

Szeretnénk a hozzánk érkező gyerekeknek és szüleiknek olyan XXI. századi európai színvonalú gyermekléptékű bölcsődét kínálni:

- amelyben szeretetteljes nyugodt körülményeket biztosítunk a velünk kapcsolatban állóknak,
- ahol bölcsődéseink biztonságban érzik magukat,
- a lehetőségek széles tárházát biztosítjuk a képességük kibontakozásához,
- ahol boldogan egyenlő eséllyel fejlődhetnek testileg, lelkileg,
- a játék az elsődleges és meghatározó a személyiségfejlődés és a szocializáció folyamatában,
- ahol bölcsődei életük önmegvalósító élményt adó tevékenységben teljesedik ki,
- képessé válnak a természeti – társadalmi környezetben biztonsággal önállóan tájékozódni, környezetünk értékeit és szépségeit felfedezni és megóvásában közreműködni.

Olyan bölcsődét képzelünk el, melyben a tárgyi feltételek folyamatos javulása és munkatársaink szakmai fejlődése biztosított, anyagi és erkölcsi megbecsülése az európai normáknak megfelelő.

- a minőség természetes követelmény,
- a bölcsőde és a család nevelőpartneri kapcsolata erős egységet képvisel,
- az intézmény működését a környezet valamennyi szereplője pozitívan értékeli és támogatja,
- az adottságainkat maximálisan kihasználva a felelősséggel átgondolt céljainkat elérjük, jó hírnevünket tovább gyarapítjuk.

A bölcsődei működés rendjét a Házirend szabályozza.

VII. Bölcsődei rendszer tárgyi, személyi feltételei

A bölcsőde tárgyi feltétel rendszerét a törvényi előírásoknak megfelelően alakítottuk ki. Folyamatosan beszerzésre kerülnek az életkori sajátosságoknak megfelelő játékeszközök, melynek széles tárházából válogathatunk, minden évben igyekszünk új játékokkal gazdagítani készletünket. Sok szép új berendezéssel, bútorokkal gyarapodott már bölcsődénk, mely megfelel a gyermekek életkori sajátosságának.

A bekerített játszóudvar kialakítása, a kert berendezése, a hiányzó eszközök beszerzése folyamatosan történik. A kialakításnál a fedett terasz megvalósításával biztosítjuk, hogy minél több időt tölthessenek a gyermekek kinn a szabadban.

Ellátottak köre: 20 hetestől- 4 éves korig

Férőhely: 14 fő.

Bölcsődei dolgozók létszáma: 3fő

1 fő Szakmai vezető és kisgyermeknevelő

1 fő: Kisgyermeknevelő

1 fő: Technikai dolgozó

VIII. A szolgáltatás alapelvei

A gondozás és nevelés egységének elve

Csecsemő-és kisgyermeknevelők jól tudják, hogy a gondozás és a nevelés a rájuk bízott gyermekek esetében elválaszthatatlan egységet alkotnak. A nevelés tágabb, a gondozás szűkebb fogalom: A gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódnak a gondozási helyzetekre.

Az egyéni bánásmód elve

Abból a tényből kiindulva és a tényt elfogadva, hogy nincs két egyforma gyermek; a kisgyermeknevelő meleg, szeretetteljes odafordulással, a gyermek életkori- és egyéni sajátosságait, fejlettségét, pillanatnyi fizikai és pszichés állapotát, hangulatát figyelembe véve segíti a gyermek fejlődését.

Az állandóság elve

A gyermek személyi- és tárgyi környezetének állandósága („Saját” kisgyermeknevelő rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság) növeli az érzelmi biztonságot.

Az aktivitás, az önállóság segítésének elve

A gyermek felé irányuló szeretet, az elfogadás és empátia fokozzák az aktivitás és az önállóság iránti vágyat. Ezért a gondjainkra bízott gyermekek részére biztonságos és tevékenységre motiváló környezet megteremtésére törekszünk, és a próbálkozásaikhoz elegendő időt biztosítunk. Fontos számunkra a gyermek ösztönzése, megnyilvánulásainak elismerő, támogató, az igényekhez igazodó segítése.

A pozitívumokra támaszkodás elve

A nevelési filozófiánk alapja a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése. Ezzel biztosítjuk a pozitív én-kép kialakulását, és azt a pszichikus állapotot melyben a gyermek sikeresen próbálkozhat újabb „feladatok” megoldásával.

Az egységes nevelő hatások elve

A kisgyermeknevelők – a közöttük lévő személyiségbeli különbségek tiszteletben tartásával – a gyermek elfogadásában, és öntevékenységének biztosításában egyetértenek.

Az alapvető erkölcsi normákat egyeztetik, és nézeteiket, nevelői gyakorlatukat egymáshoz közelítik.

A rendszeresség elve

Az ismétlődés, tájékozódási lehetőséget, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményez a napi események sorában, és növeli a gyermek biztonságérzetét.

A fokozatosság elve

A gyermek új helyzetekhez való fokozatos hozzászoktatását teszi lehetővé. Továbbá segíti az alkalmazkodását, a változások elfogadását, az új dolgok megismerését, és a szokások kialakulását.

IX. A feladat ellátás szakmai tartalma, gondozási fejlesztési feladatok

A bölcsődei gondozás-nevelés feladata a gyermek testi- és pszichés szükségleteinek kielégítése, a fejlődés elősegítése.

A bölcsődei ellátás keretében a gyermek életkorának és egészségi állapotának megfelelően biztosítani kell a gondozás-nevelés feltételeit, így különösen

- a törvényes képviselő közreműködésével történő fokozatos beilleszkedés lehetőségét,
- megfelelő textíliát és bútort,
- a játéktevékenység feltételeit,
- a szabadban való tartózkodás feltételeit.

Az egészséges testi fejlődés elősegítése

- a fejlődéshez szükséges egészséges és biztonságos környezet kialakítása,
- primer szükségletek egyéni igények szerinti kielégítése (étkezés, alvás),
- egészségvédelem, egészségnevelés, környezethez való alkalmazkodás, és az alapvető kultúrhigiénés szokások kialakulásának segítése.

Az érzelmi fejlődés és a szocializáció segítése

- derűs légkör biztosítása, a bölcsődébe kerüléssel járó nehézségek lehetőség szerinti megelőzése, ill. csökkentése, a gyermekek segítése az átélt nehézségek feldolgozásában,
- a kisgyermeknevelő-gyermek között szeretetteljes, érzelmi biztonságot jelentő kapcsolat kialakulásának segítése (egyéni bánásmód, felmenőrendszer),
- az egyéni szükségletek kielégítése a csoportban élés helyzetében, a szocializáció, az én tudat egészséges fejlődésének segítése,

- a társas kapcsolatok alakulásának, az együttélés szabályai elfogadásának, a másik iránti nyitottság, empátia és tolerancia fejlődésének segítése,
- megteremteni a lehetőségét a kisgyermeknevelővel és a társakkal való közös élmények szerzésére.

A megismerési folyamatok fejlődésének segítése

- A gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő tevékenységek lehetőségének biztosítása,
- az önálló aktivitás és a kreativitás támogatása,
- ismeretnyújtás,
- a gyermek tevékenységének támogató-bátorító odafigyeléssel kísérése, megerősítése,
- a gyermek igényeihez igazodó közös tevékenységek során élmények, viselkedési és helyzet-megoldási minták nyújtása.

X. A bölcsődei élet megszervezésének elvei

Kapcsolattartás a szülőkkel

A szülők és a bölcsőde folyamatosan, kölcsönösen tájékoztatják egymást a gyermekek fejlődéséről, ez alapvető fontosságú a személyre szóló bölcsődei nevelés-gondozás kialakításában, és a családokat is segíti a gyermeknevelésben.

Tájékoztatás formái:

- beszélgetések érkezéskor és hazamenetelkor,
- szülői értekezlet,
- hirdetőtábla,
- üzenő füzet,
- időpont - egyeztetés után egyéni beszélgetés,
- szervezett programok.

Mivel mindegyik más-más szerepet tölt be, a cél minél többet alkalmazni közülük.

A tájékoztatás mindig őszinte, hiteles személyes hangvétellű (de nem bizalmaskodó) etikai szempontból megfelelő, az érintettek személyiségi jogait tiszteletben tartó.

Családlátogatás

Cél: a családdal való kapcsolat felvétel, a gyermeknek otthoni környezetben való megismerése.

Az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt kerüljön sor.

A kisgyermeknevelő

- ismerje a családlátogatás jelentőségét,

- a családlátogatáson a hivatásának megfelelően viselkedjen,
- a szülők felé hitelesen képviselje azt, hogy a családlátogatás előnyös a gyermek szempontjából.

A családlátogatás előzetes megbeszélés alapján történik. Célja a családokkal való kapcsolatfelvétel, a gyermek otthoni környezetében való megismerése, ezért lehetőség szerint az első családlátogatásra a beszoktatás megkezdése előtt kerüljön sor. A gyerek számára fontos, hogy a kisgyermeknevelő az érzelmi biztonságot adó szülők jelenlétében, saját otthonában látja először. A családlátogatás arra is lehetőséget nyújt, hogy a szülő bővebben informálódjon a bölcsőde életéről, jobban megismerje azokat a kisgyermeknevelőket, akikre gyermekét bízta.

A szülővel történő fokozatos beszoktatás

Amikor a szülők eldöntik, hogy gyermeküket bölcsődébe szeretnék adni, felkeresik a szakmai vezetőt, és személyes beszélgetés alapján egyeztetik az ideális időpontot a gyermek bölcsődei felvételéről. Ekkor kap tájékoztatást a felvétel rendjéről, valamint a bölcsődében folyó napirendről, szakmai munkáról.

A beszoktatás módszerének feltételei:

- a bölcsődevezető és a kisgyermeknevelő korrekt tájékoztatással teremtsen meg az együttműködés feltételeit,
- a szülő részéről a módszer elfogadása, és együttműködő részvétele,
- a beszoktatás időtartama a gyermek alkalmazkodásának segítése érdekében legalább 2 hét legyen,
- az első héten az anyával (szülővel) együtt van jelen a gyermek. Ebben az esetben a szülő végzi a gondozási műveleteket, és a kisgyermeknevelő fokozatosan veszi át a gyermek gondozását, amit a gyermek elfogad. Fokozatosan emeljük az itt tartózkodás idejét is. A második héten már a gyermek a szülő állandó jelenléte nélkül van a bölcsődében,
- az alvás jelenti a beszoktatás alatt a legnagyobb nehézséget a gyermeknek, ezért fontos hogy az elaltatás és az ébredés idejében a szülő a bölcsődében tartózkodjon,
- egy kisgyermeknevelő egyszerre csak egy gyermek beszoktatását végezheti, hogy az adott időben arra az egy gyermekre tudjon figyelni,
- a fokozatos beszoktatás megszervezéséhez célszerű beszoktatási tervet készíteni, így a csoportban dolgozó kisgyermeknevelők összehangolhatják a beszoktatás sorrendjét és a gyerekek által ott eltöltött időt,
- a gyermekek bölcsődei életének kialakításánál, a szakmai elvek megszabta kereteken belül figyelembe kell venni az otthoni szokásokat,

- A beszoktatás során a kisgyermeknevelőnek az egész családot, nem „csak” a gyermeket kell segítenie.

Üzenő füzet

Használata folyamatosan történik. A család és a bölcsőde közti kapcsolattartás egyik eszköze. A szülő tájékoztatást ad a gyermeke életének korábbi időszakáról, fejlődéséről, otthoni szokásairól. A kisgyermeknevelő minden olyan lényeges eseményről ír, ami a gyermekkel a bölcsődében történt. Ide jegyzi be a gyermek fejlődésében tapasztalt változásokat (pl. szobatisztaság, beszéd, mozgás, játékfejlődés)

Szülői értekezlet

A kisgyermeknevelők szervezik, ahol tájékoztatást adnak a gyermekek fejlődéséről, a nevelési módszerekről, játéktevékenységről. Itt van lehetőség megbeszélni az együttnevelés módszereit, közösen elkezdni egy-egy önállósodási lépést. A problémák megosztása, egymás meghallgatása segíti a szülői kompetenciaérzés megtartását.

Nyílt napok

Előzetes megbeszélés után egy-egy folyamatba betekintést nyerhet a szülő, ezzel is segítve a kisgyermeknevelő és a szülő kapcsolat építését.

Közösen szervezett programok

Évenként 2-3 alkalommal közös programot szervezünk a családokkal.

Ilyen a karácsony előtti mézes sütés, a farsang, az óvodába menő gyerekek búcsúztatása.

„Saját kisgyermeknevelő”- rendszer

Bölcsődénkben a kisgyermeknevelők tudják jól, hogy a gyermek személyi- és tárgyi környezetének állandósága („Saját”kisgyermeknevelő rendszer, felmenőrendszer, csoport- és helyállandóság) növeli az érzelmi biztonságot.

Tapasztalatok szerint a személyi változás, a helyváltoztatás hosszú időre elbizonytalanítja, kikökkenti egyensúlyukból a gyermekeket, ezért nyugodt fejlődésük érdekében fontos az *állandóság*.

Egy-egy csoportban 10-12 hasonló korú gyermek van együtt 2 kisgyermeknevelővel, ugyanabban a szobában. Minden gyermeknek van saját kisgyermeknevelője. „*Saját kisgyermeknevelő*” azt, aki fokozottan felelős a csoportjába járó 5-6 gyermekért, ő az a személy, aki az anyától megtanulja a gyermek otthoni szokásait, a vele kapcsolatos fontosabb

teendőket. A nap nagy részében ő gondozza a gyermeket, eteti, öltözteti, lefekteti, ha igényli, szeretgeti, ölbe veszi, dúdolgat, mesél neki, megvigasztalja őt, ha bánatos, s bölcsődei tartózkodása végéig ő kíséri, segíti fejlődését.

Gyermekcsoport szervezése

A bölcsődei gyermekcsoport maximális létszáma 14 fő amennyiben minden gyermek betöltötte a második életévét. Egy kisgyermeknevelő maximum 7 „saját” gyermeket láthat el. A magasabb létszám szakmailag nem fogadható el, nem csupán ellátási problémát jelent a gondozónőnek, hanem nagyobb a zaj a csoportban valószínűsíthetően több a konfliktus, megterhelőbb az alkalmazkodás a gyermekek számára, kevesebb a lehetőség az egyéni bánásmódra.

Napirend

A jól szervezett, folyamatos és rugalmas napirend a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt és folyamatos gondozás feltételeit biztosítja. Megteremti a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A gondozás-nevelés folyamatában az egymást követő események (tisztálkodás, étkezés, játék, alvás) a gyermekek jó közérzetét is megteremtik.

Az optimális napirenden belül az egyes gyermekek igényeit a kisgyermeknevelő úgy tudja kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető a rendszer, a gyermekek tájékozódhatnak a várható eseményekről, miközben kiiktatódik a várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja.

A napirend függ a gyermekcsoport életkori összetételétől, fejlettségétől, szükségleteitől, de befolyásolják az évszakok, a csoportlétszám és egyéb tényezők (pl.: bölcsőde nyitása, zárása) is. Kialakításának további feltételei a személyi állandóság (saját kisgyermeknevelő-rendszer), a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a kiegészítő személyzet összehangolt munkája, a gyermekek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembevétele.

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontos a tevékenységek közötti belső arányok kialakítása, és az hogy a napirendet a gyermekcsoport kisgyermeknevelői alakítsák ki.

Napirendünk kialakításánál igyekeztünk szem előtt tartani, hogy a legtöbb időt a játékra fordítsuk.

XI. A bölcsődei rendszerben a gondozás- nevelés főbb helyzete

Gondozás

A gondozás (öltözködés, tisztába tevés illetve a WC- használat, kézmosás, étkezés) és a játék a bölcsődei élet egyenrangúan fontos helyzetei, melyekben lényeges a gyermek szabad aktivitás

iránti igényének és kompetencia érzésének erősítése. A gondozás bensőséges interakciós helyzet kisgyermeknevelő és gyermek között, melynek elsődleges célja a gyermek testi szükségleteinek kielégítése. A szociális kompetencia kialakulásának egyik feltétele, hogy a gyermek csecsemőkortól kezdve aktívan vehessen részt a gondozási helyzetekben. Lehetősége legyen úgy próbálkozni, hogy közben érzi a kisgyermeknevelő figyelmét, biztatását, támogató segítségét. Sikeres próbálkozásait a felnőtt megerősítéssel, dicsérettel jutalmazza.

Lényeges az elegendő idő biztosítása, mivel az egyes mozzanatok megtanulása hosszú gyakorlást igényel. A felnőttel való kommunikáció érzelmi töltése, a kisgyermeknevelőnek a gyermekről adott jelzései kihatnak az önelfogadásra, a személyiség egészséges alakulására.

Játék

A gyermekkor legfontosabb tevékenysége, amely segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, értelmi, az érzelmi és szociális fejlődést. A kisgyermeknevelő a játék feltételeinek biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A gyermek igényeitől és helyzetétől függően kezdeményez, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti. A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok fejlődésére is. A többi gyermekkel való együttlét örömforrás a kisgyermek számára, a társas viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.

Mondóka, ének

A bölcsődében sokrétű zenei élmény átélésére, tapasztalatszerzésre ad lehetőséget a környezet hangjainak megfigyelése, a kisgyermeknevelő kellemes ének és beszédhangja, spontán dúdolgatása, ritmikus szövegmondása a közös éneklés. A gyermek életkori sajátosságaihoz, egyéni fejlettségéhez, érzelmi hangulati állapotához igazodó, felelősséggel kiválasztott és alkalmazott játékos mondókák, gyermekdalok, népdalok és értékes zeneművek felkeltik a kisgyermek érdeklődését, formálják esztétikai érzékenységét, zenei ízlését, segítik a hagyományok megismerését és továbbélését. Érzelmi alapon segítik az anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárulnak a kisgyermek lelki egészségéhez, valamint a csoportban a derűs, barátságos légkör megteremtéséhez.

Vers, mese

A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi, értelmi (ezen belül beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) és szociális fejlődésére. A verselés, mesélés, képeskönyv nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így a kisgyermek számára alapvető érzelmi biztonság egyszerre feltétel és eredmény. A gyermek olyan tapasztalatokra tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. A bölcsődében a népi és az irodalmi

műveknek egyaránt helye van. A helyzetek alakítását, alakulását a gyermekek pillanatnyi érzelmi állapota és ebből fakadó igényei befolyásolják elsősorban.

XII. Kiemelt szakmai célkitűzéseink

A nevelő, gondozó munkánk során az alapfeladatokon túl, kiemelt figyelmet fordítunk a megismerési folyamatok fejlődésének támogatására ezen belül nyelvelsajátítás és kommunikációs képesség megszerzése és nagy figyelmet szentelünk környezetünk megismerésére.

Nyelvelsajátítás, kommunikációs képességek megszerzése

A családból kikerülve gyermek számára a bölcsőde az első nevelést gondozást végző intézmény, ahol szakképzett kisgyermeknevelő várja a gyermekeket. Az ő személyisége, egyénisége, felkészültsége befolyással van a gyermek fejlődésére minden területen, így a nyelvelsajátítás területén is. A beszéd a kapcsolatteremtés, az ismeretszerzés legfontosabb eleme, amelynek fejlődését kisgyermekkorban a versek, mesék, mondókák segítik. A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi, értelmi (ezen belül beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) és szociális fejlődésére. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre. Mesehallgatás során bővül a szókincsük, fejlődik a beszédképességük. A mesélés, verselés, képeskönyv nézegetés bensőséges helyzet, amely a kisgyermek számára érzelmi biztonságot ad.

A mindennapi gondozási műveletek és egyéb tevékenységek igen sok lehetőséget biztosítanak a mondókázásra, együtt játszásra. A közös játék jó lehetőség a gyermek érzelmi biztonságának megteremtésére. A gyermek életkorának, érdeklődésének megfelelő könyvek bővítik ismereteit, szókincsét. A meghallgatás, a beszélgetések kezdeményezése, az értő figyelem, a kérdések megválaszolása, mind-mind ezeket a megismerési folyamatokat segíti. A kommunikációs kedv felébresztésének és fenntartásának tehát elsődleges szerepe van. Nagyon fontos, hogy a kisgyermekek úgy szocializálódjanak, hogy szokásukká váljanak a meghitt beszélgetések a családban és a családon kívül is.

A gyermek bölcsődei élete a beszoktatással kezdődik, az új környezet, a szülőtől való fokozatos elválás, nem könnyű időszak a gyermek számára. Ilyenkor van a legnagyobb szüksége arra, hogy ölebe vegyük, vigasztaljuk őket. A kisgyermek, és a kisgyermeknevelő között, fokozatosan kialakuló érzelmi kötődés kialakulását a közös játékok segítik a legjobban. Ölebe véve cirógatjuk,

vigasztaljuk őket. Ebben az időszakban főként tenyér, lovagoltató, hintáztató játékokat játszunk a gyerekekkel.

A mesélés, verselés, mondókázás a folyamatosan jelen van bölcsődei életünkben, nincs meghatározott ideje. A nap folyamán bármikor adódik arra lehetőség, hogy a gyermekek kérésére, vagy a mi kezdeményezésünkre együtt játszunk. A gyerekek szívesen játszanak a babaszobába, etetik, betakarják, altatják a babákat. Ebbe a játékba kapcsolódva mondunk el, egy-egy altató. A babakonyhába is szívesen főzőcskéznek a gyerekek, ide kapcsolódnak a sütésről, főzésről szóló mondókák. Életkoruknál fogva mindent megnéznek, megfognak. Az udvaron felfedezik a fű alól kikandikáló csigát, a levélen megbújó katicabogarat. Ilyenkor kezdeményezzük az ehhez kapcsolódó mondókák, énekek eljátszását. Megfigyelik a gyerekek az időjárás változását is. Így esős napokon verselünk, énekelünk az esőről, biztathatjuk a napocsát, az ablakból csodálattal figyeljük a hóesést.

A gyermek a bölcsődében tölti a nap nagy részét. Az érkezés pillanatától, a délutáni hazamenetelig a kisgyermeknevelő foglalkozik vele. Az ő személyisége, egyénisége, felkészültsége meghatározó. Mivel beszédelsajátítás nagyrészt utánzással történik, ezért nagyon fontos a kisgyermeknevelő mintaértékű beszéde. Ezért mindig törekednünk kell arra, hogy változatosan fejezzük ki magunkat. Ügyelve a hibátlan, érthető, világos és tiszta hangképzésre. Kerüljük a hangos beszédet, beszédünkkel érzelmeinket is képesek legyünk kifejezni, és használjuk a metakommunikáció eszközeit is. A nyugodt és derűs légkör megteremtésével növeljük a gyermekek beszédkedvét, hogy bátran és bizalommal forduljanak hozzánk. A személyes kapcsolatban, játékhelyzetben átélt mondókázás pozitív élményeket kelt, örömeleményt, érzelmi biztonságot ad a kisgyermeknek. Segíti az anyanyelv elsajátítását, a személyiség fejlődését, hozzájárul a gyermek lelki egészségéhez.

A környezetünk tevékeny megismerése

Bölcsődei programunkban jelentős szerepet kap a környezet szeretete és védelme. A bölcsődés gyermek számára a természet, ösztönző erő, amelynek a gyermeki személyiség fejlődésére rendkívül nagy hatása van.

Csak az egészen fiatal korban elkezdett környezeti nevelés lehet biztosíték arra, hogy a gyermekben pozitív viszonyulás alakuljon ki a környezet, az élőlények iránt.

A természeti környezet kifogyhatatlan tárháza a játéknak, alkotásnak, az ezekhez kapcsolódó ismeretszerzésnek.

Kisgyerekkorban a valóság felé orientálódnak a gyerekek: mindent meg akarnak fogni, ki akarnak próbálni. Miközben ismerkednek a világgal, minden érzékszervüket igénybe veszik: tapintanak, ízlelnek, hallanak, látnak, szagolnak. Felfedező szenvedélyük csillapíthatatlan. Folyamatosan kérdéseket fogalmaznak meg: „Mi ez?”, „Miért?”.

Célunk felkelteni a gyerekek kíváncsiságát, érdeklődését, kreativitását. Elősegíteni, hogy maga fedezze fel a környezet tárgyait, élőlényeit. Lehetőséget adni az érzékszervekkel való tapasztalásokra. Megfigyelni az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Bátorítani az önálló véleményalkotást, segíteni az élményszerzést és annak feldolgozását.

A megismerő folyamat segítése játékban, spontán helyzetekben, beszélgetésekben, a napi élet bármely mozzanatában megvalósulhat.

Játékos formában megismertetjük gyermekeinket a különböző évszakok szépségeivel. Közvetlen környezetükben ismerhetik meg a természet változásait rügyfakadástól a lombhullásig. A rügyező, virágzó ágak, lombkorona kialakulás, a levelek sokfélesége, lomhullás megfigyelésére a bölcsőde udvarán álló hatalmas juharfa biztosítja az élményeket.

A fa kérgén rovarok, ágai közt a madarak megfigyelésére (külső tulajdonságok, mozgás, hang) van lehetőségünk. A kerítésén túl egy-egy kóbor állat kelti fel érdeklődésünket. A madarak etetése télen tovább gazdagítja ismereteinket. A szabadban látott állatokat a csoportban található képeskönyvekben is megkeressük. Állat bábokkal énekelés, mondókázás közben hangjukat utánozva kerül sor a tapasztalatok felidézése.

Virágok előbujása, gyűjtése, azokkal a csoportszobánk díszítése. Bab, kukorica, búza csíráztatása a természet ébredésére hívja fel figyelmünket. A gyümölcsnapok a gyümölcsök, zöldségek formájának, illatának, ízének, tapintásának (puha – kemény, édes – savanyú) megtapasztalását segíti.

A különböző anyagokkal való ismerkedés a lehetőségek tárházát biztosítja.

Kavicsok, termények gyűjtögetése, alak, forma, nagyság, szín szerint. Homokkal, vízzel tevékenykedés, ismerkedés tulajdonságaikkal, kölcsönhatásaikkal. Hóemberépítés, hólapátolás, jég keresése, nyomhagyás a hóban, hó festés, olvadás a meleg szobában. Szeles játékok szélforgó készítése és megfigyelése, szappanbuborék fújása. Időjárás megfigyelése (szél, csapadék különböző formái, napsütés, zivatar).

A természet adta lehetőségekre lehet alapozni bölcsődei környezeti nevelést, amely spontán helyzetekben a gyermekek érdeklődésére, aktivitására, önkéntes részvételére építve történik

A gyerekek örömmel gereblyézik, rakják talicskába az összegyűjtött faleveleket, lapátolják a havat, eteti a madáretetőt látogató madarakat. Életkoroknak megfelelően bekapcsolódnak a viráglocsolásba. Ezek a tevékenységek az egymásról és a környezet szépségéről való gondoskodáshoz kapcsolódnak. Az öröm forrásai az együttesség, a közös munkálkodás és a tevékenység fontosságának, hasznosságának átélés lényeges tanulási lehetőségeket hordoznak magukban, fontosak a személyiség alakulásában. A különböző tevékenységek fejlesztik a gyermekek empátiás képességét, ízlését, esztétikai érzékét, igényességét. Igyekszünk megalapozni a gyermekekben, hogy felelősek vagyunk egymásért, a környezetünkért. Fontosnak tartjuk, hogy a helyes magatartás és viselkedésformák rögzítése már ebben az életkorban elkezdődjön.

XIII. Bölcsőde együttműködés más intézményekkel

Bölcsődénk és óvodánk együttműködése az integrált rendszerben

Az együttműködést segíti, hogy nemcsak szervezetenként, de területileg is összekapcsolódunk, ezért jól ismerik az intézmények dolgozói egymás szakmai munkájának sajátosságait.

A két intézmény szoros, egymás munkáját segítő szakmai kapcsolatban áll. A kölcsönös érdeklődés lehetővé teszi egymás munkájának, céljainak megismerését megértését, ezáltal a gyermekek számára az átmenet is zökkenőmentesebbé válhat. Az óvodába lépés megkönnyítése érdekében a gyerekekkel együtt felkerestük a leendő óvodai csoportokat, hogy még az átkerülés előtt ismerkedjenek az új környezettel, gyerekekkel, óvodapedagógusokkal. Valamint, szakmai nyílt napok keretében betekintést nyerhettek az óvónők a bölcsőde életébe. Ez a találkozás lehetőséget biztosított a közös beszélgetésre, kérdések feltevésére, megválaszolására, valamint a gyermekek minél jobb megismerésére.

- Lehetőség nyílik közös programok szervezésére, amelynek mindkét szervezeti egység gyermekeinek, szülőinek, dolgozóinak közös élményt adnak (de tiszteletben tartják az életkori sajátosságokból adódó különbségeket is)
- A közös intézményben a bölcsődés korosztály gyermekközössége, az azonos csoportba járó gyermekek óvodai közössége, önálló, de egységes gyermekközösséget alkotnak
- A bölcsőde és óvoda integrált együttműködése az önálló szakmai kompetencia elismerésén alapul.

Rendszeres kapcsolatot tartunk a gyermekorvossal, védőnővel,

szükség esetén felvesszük a kapcsolatot:

- szakértői és rehabilitációs bizottsággal

- szociális-, illetve családgondozóval
- gyermekjóléti szolgálattal
- gyámhatósággal.

Szakmai kapcsolatok: folyamatos kapcsolatot tartunk a környező bölcsődékkal, (Tiszaújváros, Görbeháza, Újszentmargita, Tiszacsege, Egyek) tapasztalat és információ csere érdekében rendszeresen találkozunk

XIV. A szolgáltatás igénybevételéért fizetendő térítési díj

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátás keretében biztosított gyermekek napközbeni ellátásáért, és gyermekek gondozásáért térítési díjat kell fizetni. Az intézményi térítési díjat külön meg kell határozni a gyermek gondozására, valamint a gyermek étkeztetésére. Polgár Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a gyermekvédelmi és gyermekjóléti ellátásokról, azok igénybevételéről és a fizetendő térítési díjakról önkormányzati rendeletben szabályozza az intézményi térítési díjak, illetve a fizetendő személyi térítési díj megállapításának mértékét.

1997. évi XXXI törvény 147.§ (3) – re hivatkozva, a személyes gondoskodás körébe tartozó ellátások intézményi térítési díját az intézményt fenntartó évente kétszer állapíthatja meg. A változása nem vonja maga után a megállapodás egészének módosítását.

XV. A szolgáltatásáról szóló tájékoztatás helyi módja

A bölcsődei ellátásról szóló tájékoztatás az intézményben található hirdetőtáblán kiírás formájában, az elektronikus médiában, a www.polgarvaros.hu honlapon, a helyi kábeltelevízióban, valamint nyomtatott formában, a helyi újságban (Polgártárs) jelennek meg az intézménnyel kapcsolatos információk, aktualitások és változások.

XVI. Az igénybe vevők és a személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelmével kapcsolatos szabályok

A szociális ágazatban foglalkoztatottak, vagy munkaviszonyban álló személyek esetében biztosítani kell, hogy a munkavégzéshez kapcsolódó megbecsülést megkapják, tiszteletben tartsák emberi méltóságukat és személyiségi jogaikat, munkájukat elismerjék, valamint a munkáltató megfelelő munkavégzési körülményeket biztosítson a számukra. Közfeladatot ellátó személynek minősül a kisgyermeknevelő munkatárs.

Az ellátást igénybe vevőt megilleti:

- a személyes adatainak védelme,
- a magánéletével kapcsolatos titokvédelem, (egészségi állapota, személyes körülményei, jövedelmi viszonyai, szociális rászorultság),
- panasztétel joga.

A bölcsődei szolgáltatások biztosítása során tilos a hátrányos megkülönböztetés az ellátást igénybevevőt megilleti a személyes adatainak védelme, joga van az intézmény működésével, gazdálkodásával kapcsolatos legfontosabb adatok megismeréséhez.

A bölcsőde különös figyelmet fordít a gyermeki, szülői jogok érvényesülésére, tájékoztatással, érdekképviseléssel. A gyermekek napközbeni ellátása keretében a bölcsődei ellátásban részesülők jogainak és érdekeinek érvényesítését elősegítő Érdekképviseleti Fórum működik.

Az Érdekképviseleti Fórum tagjai:

- az ellátásban részesülő gyermekek szülei vagy más törvényes képviselői közül 2 fő,
- az intézmény dolgozói közül 1 fő,
- a fenntartó képviselőjében Polgár Város Önkormányzata részéről 1 fő.

Az érdekképviseleti fórum feladatkörében eljárva:

- megvizsgálja az elé terjesztett panaszokat,
- dönt a hatáskörébe tartozó ügyekben,
- intézkedést kezdeményezhet a fenntartónál, az intézmény szakmai ellenőrzését ellátó megyei gyámhivatalnál,
- véleményt nyilváníthat az intézmény vezetőjénél a gyermeket érintő ügyekben,
- javaslatot tehet az intézmény alaptervekenységével összhangban végzett szolgáltatások tervezéséről, működéséről, valamint az ebből származó bevételek felhasználásáról,
- egyetértési jogot gyakorol az intézmény házirendjének jóváhagyása tekintetében.

A gyermek szülője, vagy más törvényes képviselője, továbbá a gyermekek érdekeinek védelmét ellátó érdekképviseleti és szakmai szervek panasszal élhetnek a fórumnál:

- az intézményi ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében,
- a gyermeki jogok sérelme, valamint,
- az intézmény dolgozóinak kötelezettségzegése esetén.

XVII. Csecsemő- és gyermeknevelő gondozók továbbképzése

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi tevékenységet végző szakemberek számára kötelező a szakmai továbbképzés, melyet a 1993. évi III. Törvény szabályoz, a részletes szabályokat a 9/2000. (VIII.4.) SZCSM rendelet tartalmazza. A továbbképzési kötelezettség minősített továbbképzésen való részvétellel teljesíthető. A képzési ciklus alatt felsőfokú végzettség esetén 80, egyéb szakképesítés esetén 60 továbbképzési pontot kell megszerezni.

A kötelező továbbképzések tervezése a fentiek figyelembevételével, előre meghatározott ütemterv alapján történik. A továbbképzések témáinak kiválasztásánál lehetőséget biztosítunk a gondozónők érdeklődési körének megfelelően. Továbbképzési ütemterv alapján szervezzük a szakemberek részére a továbbképzéseken való részvétel biztosítását.

Önképzés: a bölcsődében dolgozó szakemberek, a továbbképzéseken való részvételen felül is rendszeresen képezik önmagukat. Szakkönyvek olvasásával, szakmai folyóiratok beszerzésével, jogszabályokat értelmező kiadványok olvasásával, internet használatával.

XVIII. Dokumentációk

A bölcsőde a gyermek fejlődésének nyomon követése, a fejlődési folyamat alakulásáról való tájékozódás céljából az egyes módszertani javaslatokban megfogalmazott módon dokumentációt vezet.

A dokumentáció vezetése, az abban szereplő adatok, információk felhasználása a gyermekről való lehető legmagasabb színvonalú gondoskodás biztosítása, a gyermek fejlődésének segítése, a hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hátrányoknak és következményeiknek enyhítése érdekében történjek. A dokumentáció semmiféleképpen sem a gyermekek minősítését szolgálja.

A dokumentáció vezetésénél fontos szempontok: a tárgyyszerűség (objektivitás), a validitás (a szempontok, kategóriák, kritériumok stb. alkalmasak annak a helyzetnek, folyamatnak a jellemzésére, amelyre használják őket), a hitelesség, az árnyaltság, a rendszeresség, ill. a folyamatosság.

A kisgyermeknevelők által vezetett dokumentációk

- Csoportnapló
- A gyermekekről vezetett napi jelenléti kimutatás
- Bölcsődei Gyermek Egészségügyi törzslap
- Üzenő füzet
- Fejlődési napló

Polgár, 2015. június 2.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A fenti, módosításokkal egybeszerkesztett **Pedagógiai Programot** a Napsugár Óvoda és Bölcsőde nevelőtestülete a 2016. év november hó 2. nap megtartott határozatképes nevelőtestületi értekezleten 100% – os arányban, 206/2016 számú határozatával elfogadta. Ezt a tényt az intézményvezető és a választott jegyzőkönyv hitelesítők aláírásukkal tanúsítják.

Jóváhagyta:

A Napsugár Óvoda és Bölcsőde intézményvezetője

Tájékoztatásul megkapják:

Telephely óvoda

Publikálás formája: teljes terjedelemben

Polgár, 2016. év november hó 2. nap

.....
Icsu Ferencné
intézményvezető

.....
név
jkv.hitelesítő

.....
név
jkv.hitelesítő

Egyetértésével támogatta:

Polgár Város Önkormányzatának képviselőtestülete a ..... sz. határozatával.

Polgár, 2016. november hó ..... nap.

.....
polgármester